

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1980.

DECEMBER

VINKÓ JÓZSEF

A hagyma és a nemzeti tudat

Beszélgetés Gyurkovics Tiborral Isten bokkrétája
című darabja ürügyén

Nem állít könnyű feladat elé Gyurkovics. Legújabb darabja, a Janus-arcúvá változott *Isten bokkrétája* legmélyebb és legbonyolultabb érzéseinkbe, sokszor önmagunk előtt is titkolt kétségeinkbe markol bele, kegyet-len szeretettel és a sebész cinkosságával, aki miközben felvágja kliense mellkasát, bátorítón rákacsint. Betege válogatja, kinek mi a véleménye a sebészről. Az operáció azonban folytatódik, és súlyos, tisztázatlan fogalmak kerülnek napvilágra; remények, vágyak, csalódások: magyarságtudat, sirvavigadás, szabadság és bukás, ott-hontalanság és Trianon, futball és hazafiság. Gyurkovics (talán, hogy elterelje a figyelmünket) bohóckodik, fintorokat vág, mázsás könnyedséggel a trapézra libben, egyensúlyozni kezd, meginog, bátorítón újra ránk mosolyog, majd játszik tovább, úgy is mondhatnám: blódlizik. Bohóckodása mögött azonban, lépten-nyomon ki-kandikál keserűsége. Előbukkan a szívbe markoló szomorúság, mint a rosszul lehúzott matricák alól a fehér papír, s az emberben akaratlanul is vágy támad, hogy végleg lerántsa a rosszul felragasztott képet és alája pillantson. Megfogjuk hát a csücskét, megrántjuk, és a matricával együtt felszakad a bőr is ...

— Nemzeti önmarcangolás? Iróniába csomagolt öntorozás? Felelősségébredés? Nem kínozzuk mi túl sokat önmagunkat?

— Magyarságtudat! Már a szó is milyen leleplező. Benned, aki fiatal vagy, s bennem, aki nem vagyok egészen körüljárjuk, valósággal settenkedünk körülötte, műszavakat gyártunk, filozofálgatunk. Ami meg-olthatlan, azt mindig műszavakkal látjuk el. Isten látja telkemet, nem vagyok gallomán, de nehezen tudom elképzelni, hogy most valahol Ady párizsi kávéházában franciaságtudatról vitatkozzanak. Franciaságuk sokkal inkább bőrreha, lényükkel azonos. Sajnos minket a

történelmünk rákényszerített arra, hogy állandóan küzd

jünk önmagunkért. Ezért is olyan érzékeny — ma is — a matrica alatti bőr. Természetes állapotunknak szeretném tekinteni *magyarságunkat*. Kulturális, gazdasági, erkölcsi, nyelvi értéknek, amit közönségesen és habitusában hordoz az ember. Nem mint *foglalkozást*. Sokan foglalkozásszerűen *üzik* magyarságukat, kompenzálva, mint valami állandó kisebbségi érzést. Sérelmek kohézióját. Megvallom, még az is felmerült bennem, hogy mostani darabomat „Struccpolitikának”, vagy „Mikó”-nak (Minderwertigkeitsgefühl-komplexnek) keresztelem el Rendkívül irritál ugyanis hősködésünk mögötti *önalábecsülésünk*. Magyar vagyok, mit érdekel engem a *magyarászat* maga.

Persze, ez csak az egyik oldala a dolognak. A másik a *magyartalanságunk*. Amikor igyekszünk — talán csak így kisebbségi érzésből — takargatni eredendő mivoltunkat, vagy nemzetközivé oldott világsznobériával semmibe venni lefricskázni a vállunkról magyarságunk morzsáit. Életbevágóan fontos, hogy magyarul éljünk, amit mostanában talán legszebben Csoóri Sándor fogalmazott meg, hogy mindenkinek éreznie kellene a nemzetet *mint közös vállalkozást*. Anélkül, hogy amint évekket ezelőtti *versemben* írtam: „zacskóban árulnánk a piros fehér-zöld színű fejett babot”. Nos, ezért írtam erről az *Isten bokkrétájában*. És ezért ilyen „közönségesen” hogy közönséges *nagyságukban* ugorja-nak elénk ezek a kérdések.

— A darab első változatát (*Magyar menyasszony* címmel) a kecskeméti Katona József Színház játszotta. A műfaji megjelölés használati utasítással is fölért: *történelmi freskó két matricában, tragikomikus színekkel*. Az új változatnak, amit a Víg-színház próbál, nemcsak a címe, de az alcíme is megváltozott: *satíra*. A két változatban az első részek szinte szóról szóra megegyeznek, a két második rész viszont gyökeresen különbözik egymástól. A Magyar menyasszony második része Argentínában játszódik, hősei disszidensek, az új változat színhelye Magyarország, az ötvenes években hősei úgy-nevezett generációs előképek. Miért dolgoztad át az eredeti változatot?

— A darabot eredetileg a Víg-színháznak írtam, *Magyar menyasszony* címmel. Igen lelkesedtek az első felvonásért, a második viszont egyáltalán nem volt kedvükre való. A második „matricában” — szándékom ellenére — egyszerűen külföldre szakadt magyarokat láttak. Javukra kell azonban írnom, hogy igazi szeretettel *hergelték* — Horvai, Kapás, Radnóti Zsuzsa — bizva a mondandó erejében. Elég dühösen teltek hónapjaim, míg indulatosan megírtam a mostani változatot. Meg kell mondanom, nagy örömmre. Az eredeti tragikomédia kifejezetten satírává fajult, és azt hiszem, *mint* stílus is igazándiból egységessé vált. (Jóllehet, én az első változatban Dona Lazaro öngyilkosságát sem éreztem - deus ex machinának vagy stílári bukfencknek.) Fontos-

nak találok megjegyezni azt is, hogy szerkezeti, műfaji és egyéb kérdések (miatt a két első rész sem maradt azonos. Például a vége — természetesen — sokkal földobottabb, még a „Szép vagy, gyönyörű vagy Magyar-ország”-ot is eléneklik.

— Eredetileg a második rész Buenos Airesben, egy hermetikusan zárt, már-már társadalmatlan létben játszódott. A mostani változat háttere valódi: az ötvenes évek nyomasztó világa. A hangsúlyok, a szituációk ki-éleződtek. Megváltozott a szindarab mondanivalója is?

— Az eredeti második rész valóban Argentínában játszódott, Nem földrajzi Argentínában, de más tempójú és felfogású társadalmi létben. A „képletből” mindenki disszidensekre gondolt, az általánost eltakarta a helyi, s így valóban „társadalmatlan” létben látszottak mozogni. Meg kell mondanom, nem szeretem a disszidenseket, „kitévedt álmagyarokat”. A disszidenciának számos oka lehet, így aztán véletlenül sem akarok ítélkezni. De a disszidens honosodjék. Ne veszítse el származását, gyermekeit tanítsa meg magyarul beszélni, de becsületesen azonosuljon az őt körülvevő világgal. Sokan, sajnos, nem így vannak. Dona Lazarók világa kétszeresen torz világ, kétszeresen légüres tér. Gyökereket nem eresztenek, s gyökereik el nem szakadnak. Ne-m szeretem, ha valaki kintről bölcs és magyar. Ha már szenvedünk, itthon kell ezt művelnünk, hogy „szenvadásunk” megadja a beleszólás jogát. Ahogy Ady sem rajongott külföldi hőseinkért, a legnagyobbakat beleértve sem. Az azonban kétségtelen, hogy a darab radikális megváltoztatásával otthonosabb társadalmi környezetben dolgozhattam, hiszen az ötvenes éveket velejük átéltem. A (darab indulati töltése- reálisabb pánccba került.

— A kecskeméti bemutatót nem fogadta egyértelmű kritikai visszhang. Mi a véleményed az előadásról?

— Igen nagy örömmel töltött el, hogy az egész szín-ház, az igazgató, a főrendező, társulat s főként a rendező, Illés István igazi lelkesedéssel fogtak az ügühöz. Extrém darabnak érzem, s örültem, hogy a játék mögött megéreztek a súlyt is.. Ugyanakkor, mivel élé-re állított darab, már a kezdet kezdetén éreztem ellen-állást. Amit mi egyértelműnek láttunk, hogy itt nem a nemzeti tudat megbántásáról van szó, hanem ellenkezőleg, felelősségbresztésről és ostromozásról, azt mások, úgy láttam, kicsit blaszfémikusnak érezték. Ennek talán a magyarságtudat körüli közhelyekkel való pingpongozás, és az ötvenes évekből származó értelmezési előítéleteink és félelmeink az okai. Sajnos, ezeket a félreértéseket nem tisztáztuk idejében. Sem én, sem a rendező. Fű alatti puszogásokban nyilvánultak meg. Ez persze nemcsak eszmei értelmezésekre, hanem a prűdériára is vonatkozott.

— Úgy érted, megbicsaklott az előadás?

— Igen. Bátoratlanul nem lehet játszani. Hátsó gondolatokkal nem lehet trapézon lengeni. Talán mondanom sem kell, hogy az író nem valami ellen, hanem valamiért ír. Akárhogy is gyalázkodik, Ady ennek klasszikus példája. S Petőfi: „Mert szeretem hön szeretem, imádom / Gyalázatában is nemzetemet!” S ezeket én nem most rángatom el-ó magamból, hiszen a Hazám című versemben évekkal ezelőtt ezt is megfaragtam.

— Mondanál konkrét példákat is?

— Mondok, hiszen a darabban igen sok közönséges tárgy is szerepel, már-már szimbólumértékkel. Például a mai Fuser sarlóval állít be, hogy levágja a fűvet. Közben tele a zsebe lopott autókalkatrészekkel. Mondanom sem kell, hogy nem a sarlólejárására törekedtem, nem poénkodni akartam, sőt ellenkezőleg, inkább valami szomorú devalválódásra akartam utalni. Fölös-lege óvatosságból fűnyíró ollóra változott a sarló -- és így éle vesztett. S alapvető az -üttörönnyakkendő szerepeltetése is. A Magyar menyasszonyban Dona Lazaro, mint mondtam, az üttörönnyakkendőre akasztja föl magát; leegyszerűsítve arra, aminek a hitét elvesztette, ami nélkül nem tudott végül is élni. Az előadásban, a döntő pillanatban spárpa lett belőle. Na.

— Nem számolsz az időtényezővel. Az új változatban a második rész harminc évvel korábban játszódik, mint az első. Miért nem fordítva?

— Az első rész napjainkban játszódik, a második az ötvenes években. Akkor kezdhethném a második rész-szel ha az ötvenes években írtam volna. Ha bátran le-lepleztem volna az adott társadalmi valóságot, és „zenálián” megjósoltam volna azt a társadalmi változást, ami az elmúlt harminc évben lezajlott. De nem akkor írtam, hanem ma. Es egyébként is lényegesebbnek tartom azt a felismerést, hogy az ötvenes évek ma már nem egyszerűen úgy él, mint a valóság egy lépcsőfoka, hanem mint valami monumentálisra torzult emlék. Az emlékeink még jobban meg vannak viselve, mint mi magunk. Ez nagyon lényeges. A második rész : állandó visszafordulásaink, a tarkónk mögötti feszültség.

— Azonos típusok, azonos viselkedési formák, két gyökeresen ellenkező társadalmi szituációban? Vagy még inkább: generációs tükörképek?

— Én generációs előképeknek hívtam őket. A második részben egy harminc évvel korábbi Gyugyut (Gyuszi) látunk harminc esztendővel korábbi partnereivel. Nem ugyanazok az emberek. Nem ugyanaz a Mari. Nem jellemződépek. Tükörképek. Igen. Valóban tükörkép-technikát szerettem volna alkalmazni, melynek reflex-töréseiben típusokra, viselkedésmódokra láthatunk. Nem, azongok az úgynevezett történelmi darabokért. Mármint azokért, amelyekben áthallással példázunk erkölcsi kérdéseinket. A játék híve vagyok, s ha már történelmi egy darab, az legyen *shakespeare-i módon* önkényes, játékos és pontatlan — a drámai igazság pontosságáért. Az az érzésem, hogy ez lényeges módszerbeli kérdés. De nagyon is összefügg az első kérdéssel. Magyaros pátoszba öltöztetjük nemzeti hőseinket, és elfogódva. *deklamálunk* talán azért akad olyan kevés játékrendi, nemzetien ön-vízsgáló darabunk. Elnézést a kiterésért. De ilyen „történelmi” témában sem akartam lemondani arról a 'ki commedia dell'artéről, amelyben darabjaim morog--nak.

— A két rész között látszatra minden ellentétpárba állítható. A mai tunyaság és a hajdani álcselekvés azonos helyiértékkel bír?

— Te is jól tudod. A depolitizáltság és a túlpolitizáltság. Az „anyagi fertő” és a jól szervezett nyomor. A szuperindividualizmus és a szuperkollektívizmus..

— Kegyetlen iróniával beszélsz fiatal hőseidről. Gyugyuk cselekvésképtelenek, akaratgyengék, átalusszák az életet, a történelmi-társadalmi fordulópontokat, nem érdekli őket semmi, lelkesedésük szalmaláng, hitük üresen kongó fazék. „Ezek -- ahogy Gonda nevű hősöd mondja -- még a Pílvaxban is elaludtak volna! Rábuktak volna a márványasztalra! Ki szavaltá volna el a Talpa magyart? Esőben?!” Valóban, ilyennek látod ezt a generációt?

— Akármilyen szomorú, zömében igen. Ámde! Talán ebből az idézetből is kitetszik, hogy ez szatirikus hang, Nemcsak Gyugyura, Gondára is jellemző! A gyugyuzmusnak egyébként is oka van. Miért élnek műanyagéleteit? Miért szagosítják be állatokkal kis világukat? Mert nincs körülöttük erős töltésű, cselekvést (invokáló) tér.

— Épp azzal vádolsz bennünket, amit mi magunk érzünk, a legerősebben. Talán nem ez a nemzedék beszél legtöbbet „légköbméter-hiányról”, „történelemszünet”-ről, „társadalmi vákuumról”? S nem ennek a nemzedéknek a legjobbjai ismerték fel az utóbbi években, hogy az úgynevezett „csellengő”, „vívódó” hős magatartása, tagadása alkalmatlan a társadalmi oknyomozáshoz?

— Akkor talán mégis jó helyen tapogatódzom, ha ennyire megsértődsz (tiz-tizenöt kitünő kortársbelid nevében) az általatok is alvónak látott Gyugyura miatt. He ugyanúgy ítélitek meg magatok is a helyzetet. De a dolgokat nem szabad összekeverni. Én nem író-Gyugyuráról beszélek. hanem ember-Gyugyuráról. A ti generá-

ciótok nem kapott hitet. Hit nélkül pedig nem létezhet nemzedék.

— Akkor hogyan létezik mégis?

— Vergődik. Legalabbis a zöme. Vagy *legyint*. Vagy divatokba bújik. Vagy jól él. Vagy kívül áll. Extremitásokba bujik.

— Meghozta az ítéletet?

— Nem hiszem. A mostani változat első részéből ez is kitészik. Ezenkívül nem is szoktam ítélkezni. Talán elmaradt a felfogás, de én lényegében nem hibáikban, hanem — elnézést a nagy szavakért — esendőségükben látom az embereket. Sokat dolgoztam nyomorú sorsú, szerencsétlen emberek között. Erkölcsei felmentést nem keresek számukra, ebben nincs pardon, de a léleksérült ember is, ember. *Ontológiai* értelemben „üdvösségre van szánva”. Olyan nagyon sok tökéletes, ember van? Ki-egyensúlyozott, normális vagy éppenséggel hős? Nem óhajtom egészen *biblikusra* fogni a *hangnemet*, de „ne itélj, hogy ne ítéltesse!” A múltkor arról beszélgettünk, hogy az én darabjaim — minden reménytelenség ellenére — inkább a remény darabjai. Másrészt: a ti generációtok *rendkívül* szép. A szépség önfelédtt igazságot hordozzák fiatal fiúk és lányok. És ez jóformán legyőzhetetlen. S még valamit. Szatíránk ellenére is rettenetesen bizom abban, hogy a ti nemzedéketek közvetlenebbül lép a világba, nemzetileg, társadalmilag, szerelmileg, emberileg, sokkal kevesebb gátlással. Hiszen *nemcsak társadalmi*, de lelki fölzsabadulás is van. Ennek a generációnak *nincs* kettős hallása, nem *nyomják* az emlékek, egy ponton túl manipulálhatatlan. Titeket nem *terhelnek* régmúlt döntések sandaságai. S ha nem süppedtek bele a liberál-gyugyuság tespedt állapotába, akkor független, szabad ifjúságként olyan cselekedetek-re is képesek lesztek, amikre *terhelt* nemzedékek képtelenek.

— A darabban három generáció szerepel. Nagyapáink korosztálya (az Óreg), mai ötvenesek (Lázárék, Gonddék, Fischer, Fuser) és a mai fiatalok (Gyugyu, Mari). Mindhárom nemzedék cselekvésképtelen, alkalmatlan a valódi társadalmi létre. Az első szenilis emlékei mögé *rejtőzik*, a középső *feszít*, *nyűzsög*, *lakás*, *boyler*, *állás*, *ütlével* után *rohangál*, *lázás tevékenysége* azonban csak üresen *pörgő motor*. A legfiatalabbak a „*tunyaság álom-vizén*” *ringatóznak*. *Impotens* mindhárom nemzedék?

— Hát nem az?

— Nézzük *sorra*. Gyugyu: az *elhatalmasodó passzív*; Mari: *áldozat* a nőiség *ostoba oltárán*; Óreg: *szentenciákba* *hülyült vénember*, amely *szentenciákban* azonban *igazságtörédek* *rejtőznek*. Még a *vaksága* is csak *ürügy* a *szeretetre*. Lázárék: *összülők*, *műanyag szülők*, *ahogy te mondanád*. A nagy *elfaragók*, az *álnevelők* közé tartoznak. Gonddék: *világmegváltásra* *készülő köz-helyemberek*; Fischer: *papucs-lázadó*, *áltudományos fél-értelmiségi*; Fuser: *fuser*, aki *ráadásul* *érzelmi banalitásokban szenved ország-és nemzetügyben*; *Ménesi öslény*, *zsiros mai kupec*, *Mercedesszel*, *hagymával* és *töpörtyűvel*; *Postás: külvilág-Drakula*; *Szívós és Sanda: az államvédelem Janus-arcú véglényei*, akiknek *időn-ként bizonygatni* kell *létezésük szükségességét*. *Igazad van*. Nem *megváltók* a *hőseid*. *Össznemzedéki szatíra* tehát?

— *Igy van*. *Összgenerációs darabot* *írtam*. *Na és persze szatírá*. Szép volna, ha *szatíra közepette* *mindig kiszólnánk* a *nézőterre*: *uraim*, *nem mindenki ... uraim*, *azért mi nem ilyenek vagyunk ... uraim*, *ezt csak úgy nagy általánosságban mondjuk... vannak derék, dolgok, koncepciózus, éleselméjű honfiak is ... természetesen ... Persze hogy vannak*. *Ímígy megy előbbre a világ*. *Mindig akad olyan erkölcsi réteg*, amely *kivívja és szavatolja* *kora haladását*. *De a szatíra — az szatíra*. *Megvannak a törvényszerűségei*. *Várj, gyere*. *Nézzük meg*, *mit mond* *betűre pontosan* a *Magyar Nyelv Értelmező Szótára?* *Nézzük csak Szatíra: A gondolati-érzelmi költészet egyik műfaja: gúnyos hangú költemény, amelyben a költő korának társadalmát, ember-*

típusokban megszemélyesített jellegzetes hibáit, a visszász politikai és közéleti állapotokat *pellengérré állítja*, és a *gúny fegyverével* *támadva*, *erkölcsi megsemmisítésükre törekszik*. Na, *mit szólnak?* *Pontos, mi?* *Az ember, ha már író*, *nem kérhet minden öt percben bocsánatot hőseitől*.

— *Jelképek pilléreire nyugszik a szindarab*. *Zöldalma-szappan*, *Hít*, *Klapka-tojás*, *üttörnyakkendő*, *Trianon*, *makói hagyma*, *ragasztószalag* *stb*. *Elég különböző dolgok*. A szereplők *mégsem érzékelik az árnyalatokat*, *mindent ugyanazzal a hangsúllyal ejtenek ki*. *Ha a szavak jelentéskülönbsége ennyire egymáshoz torzult*, *hogy szinte már nincs is közöttük különbség*, *akkor gyakorlatilag nem azt jelenti-e ez*, *hogy már semminek sincs jelentése?*

— Merem remélni, hogy a szereplők érzik az árnyalatokat. Élvezet ezekkel a vígszínházi emberekkel dolgozni. Főfülik tőlük a darab. A tárgyak-jelképek pedig hivatva vannak felelősségre ébreszteni *azokat*, akikben van *készség a tisztázásra*. A jelképek talán *figyelmeztetnek is — ne adjuk el a hitünket vásári kacatokért*, *zöld almáért*, s talán az *üttörnyakkendő* sem *asztalterítőnek* *való*. *Bizom abban*, *hogy az összképben a részletek felelősségre robbannak*.

— *Másképp értettem a kérdést*. *A szavak elértekeledéséről akartam beszélni*, *arról*, *hogy a fogalmak értékrendje összezavarodott*. *Mindennek egyforma értéke lett*. *Csakhogy a felsorolt szavak között van egy*, *ami nek a töltete sokkal nagyobb a többinél*. *Ami színpadon régóta nem ejtettek ki*. *Trianon*. *Ez a szó szinte még ma is élő tabu*. *Történelmi tabu*. *Darabodban sűrűn használják*, *mint valami családi sérülést*. *Gondolod*, *hogy valóban ennyire ott feszül mindhárom generáció tudat-alattijában?* *Még Gyugyundól is?* *„Én nem tudom a trianoni békeszerződést megváltoztatni*. *Tudom*, *hogy azt akarod*. *De én felelek Trianonért?* *Engem is izgat Trianon!*” *Valóban izgatja?* *Vagy csak a tisztázatlansága érdekes?*

— Ez is az első kérdésünkhöz, kapcsolódók. *Trianon* - *felejthetetlen*. *Sérülés*, *mint egy családi tragédia*. *Fáj-dalom*, és, *tanulság*. *Mégis*, a család *nem élhet állandóan egy tragédia árnyékában*. *Hogy érzékeltessem?* *Amenynyire lehetséges*, *egészségünk megóvása érdekében fel kell dolgoznunk traumánkat*, s *minden erőnkkel azon lenni*, *hogy határainkon túl élő honfitársaink magyarnak élhessék magukat*. *Hogy ott feszül-e a tudatalattitokban* *avagy sem*, *azt te tudod*.

— *Az értékek devalválódásáról* *beszéltünk*. *Fogalmaink elgépiesedtek*, *kiüresedtek*, *még a nyelv is manipulálódott*. *Biológiai szükséglet lett a szerelem is*. *Legalább-is szerinted*. *Darabod egyik legdurvább (és gondolom, hangos méltatlankodásokat kiváltó) jelenetében a külvilág-Postás behatol Gyugyuék világába és Mariba, öt méterre az alvó vőlegénytől*. *„Mari: Jaj, Istenem. Levegylem a blúzomat?* *Postás: Azt nem kell. Megoldjuk. Mari: A mellemet ... nem nézi meg? Postás: Majd más-kor. Most nincs időm.”* *A szerelem*, *mint döntő kapcsolat*, *megszűnt?*

— És ezt épp tőlem *kérdezed?* *Azt hiszem*, *alig akad magyar író*, *aki annyi sort „szentelt” volna a szerelem-nek*, *mint én*. *A szerelem idegen személyek atomos találkozása*. *Éppen ennek a fonákjáról szól a fenti jelenet*. *Adja isten*, *hogy a prűderia levetése ne csak a ruhák levetését jelentse*, *s olykor ismerjük szexpartnerünk-nek legalább a keresztnevét*. *Azt hiszem*, *az a kamion-sofőr is igencsak meg lehetett lepve — két nappal korábban hazatérve és négy cukorral kérve kávéját az esti presszóban —, aki a bűvös jelszóra kezébe kapta gyesen lévő feleségének fejletlen aktfotóját*, *amelyen az ajándék török félholdas lánc idézte az asszonyt*.

— *Darabodban* *azonban jóformán minden eltorzult*. *Tökéletes a káosz*, *gyanússá váltak a jelszavak is*. *Haza-szeretet*, *Petőfi*, *Kossuth*, *március tizenöt*, *ezekre a dátumokra és nevekre már csak Szívós és Sanda emlékeznek*. *Persze*, *ők elég különösen: „Sanda: Főnök! (zöld-fehér csikos törülközőt hoz) Ezt találtam!* *Szívós: Mi*

az istent akarsz ezzel? Sanda: Nem látja, Főnök? Szívós: Isten látja a barmokat
Ezzel jössz? Hát ez nem nemzetiszín! Nem vetted észre? az okokat a bajokat
Nincs benne piros!"... de ujjal mindig ránk mutat a
bűntudat a bűntudat.

— Gondolod, hogy túlzok?

— Nézd, itt mindenki hitt valamiben. Az öreg a munkásmozgalomban, az országban, Lázárék a fogyasztói társadalomban, Gonda a reformtervezetben, Fuser a Kőbányai Sportkörben, Méhesi a tőpörtyűben stb. Több nemzedékre és történelmi korra elegendő ennyi hit! Hogyhogy nem maradt belőle semmi? Itt — szerinted — mindenkit (még döntő társadalmi pillanatokban, például a Rajk-per idején is) csak a futball érdekel?

— Nézd, én sőténen látó ember vagyok. Örülök, ha te derűsebben látod.

— A darab felkavar, önvizsgálatra kényszerít, szunynyadó ideggócoakat irritál. Olyan kérdésekről beszél, amikről vagy nem merünk nyíltan szólni, vagy úgy teszünk, mintha elavult fogalmak volnának. Az Isten bokkrétája, úgy tűnik, arról a „magyar bolondériáról” szól, aminek az analízisét Örkény kezdte el (a Kulcskeresők-ben), s Hernádi (Szép magyar komédia), Csurka (Ház,-mestersírató) folytatta, persze más-más eszközökkel. Te a nemzetjobbító szándékot ironiába csomagolod, s egy-szerre gúnyolod a levitézlett közhelyeket és az alternatívák nélküli létet. Keserves panaszdal és kegyetlen gúnyírat egyszerre. Csak kinek a nevében? Azt mondják a darabban: „Mi nektek csináltuk ezt az országot!” Ki az a „mi”? És ki az a „nektek”?

— Mi meg ti. (Csak — szatírban.) Ne haragudj, de mintha, állandóan drámára akarnád hangolni a, kérdést. Ez már-már kedves, de provokatív értetlenség.

— A darab egyik legsötétebb jelenete az amikor Gyugyunak, anyja halálakor, a beszolgáltatás jut eszébe. „Mari: Meghalt az anyád! Gyugyu: Elfelejtettem neki megmondani, hogy ajánlja föl a földet a közösnek!” Rendben. Az ötvenes évek lidércnyomása kétségtelen kifordítható sarkaiból az embereket. Napjaink „fogyasztói” léének torzító hatását is ennyire súlyosnak tartod?

— Igen. Még nyakkendőnk sincs. Még nyamorunk sincs. Meglehetősen, sok minden hiányzik.

— Én nem tehetek róla, hogy ide jutott ez az ország, a bázinkutasok kezére!” -- mondja Lázárné. Kereskedelmi államforma?

— Yes, sir.

— Csakhogy Lázárné felkiáltásában bűntudat is bujkál. Itt mindenki bűntudattól görnyedezik. Cselekvés-képtelenség: bűntudat. Trianon: bűntudat. Hitel elvesztése: bűntudat. Úttörőnyakkendő: bűntudat. Bűntudat bűntudat hátán. Nem sok ennyi bűntudat?

— Köszönöm a kérdést. Most jelent ,meg ez a ver-sem, augusztusban, hadd feleljek idézettel:

A bűntudat a bűntudat
ki tudja holnap mit mutat A
háborúit mi elvesztettük mint
előkelő nő a kesztyűt

Háború után sokat ettünk
ujjunk (kőzt morzsoltuk a tetünk
magunkra mindig szégyent hoztunk-
piszkosak voltunk — mosakodtunk

Barátot kerestünk emlékül
Petófi emlékezetűl
sírokat ástunk hogyha sír kell
testvéreink alig fértek el

Kapkodtunk — legyen itt egy ország mit
nem hordanak el a hordák bonbon-
falak és csokoládék
közé beékeltek Csák Mátét

Ne legyen baj kedves színházunk
színére új műsort ajánlunk
Martinovics kiontott vére ne folyjon
a birkák fűvére

— Darabjaidban mindenki reszket, vágyódik valamiért, egy kis hitért, egy kis szeretetért. Sőt, hőseid fel is áldozzák magukat. A Nagyvizit mozgásbeteg hőse élete árán is visszahúzza az ablakból Badarit, Az öreg, az eredeti változatban, amikor megindul a gázszivárgás, kituszkolja botjával a műzeskosarát, és magára rántja az ajtót. A Bombatólcsér hőse kitörhetne a reménytelen körforgásból, de képtelen otthagyni rákos feleségét. Remény és bizakodás. Valamiben. Az Isten bokkrétájában már csak (hamis?) nosztalgiaik találhatóak. „Zászlóerdő az utcán!” Nékosz-nosztalgia?

— Ném voltam nékoszista. Piarista diák voltam. De — merem remélni — becsületes ember. negyvenhétig valóban lázban égett az ország. Az ifjúságát élte. Aztán már inkább csak az ember élte az ifjúságát. Persze, nincsenek csak fekete és csak fehér dolgok. A nyomor és a megalázottság kezdeti felszámolása egy országot indított útjára. Aztán ... benne éltünk az ötvenes években. De az ember ifjúsága — minden körülmények között is — az ember ifjúsága. Van „rossz”, „nehéz”, „nyomorúságos” ifjúság is, de az is ifjúság. És sokszor több erőt ad, mint a jó. Ahogy öregszem, egyre jobban be-törnek a szobámba azok a társadalmiasult állapotok is, amelyekről ez idáig többnyire elzárkóztam. Az Isten bokkrétája talán annyiból újszerű, hogy a lélet nemcsak mint lélet szemléli, hanem a közösségben való élés következményeit is.

— A cím a Petőfi-versre utal?

— Még el is ferditettük azt a hangzatos nótát, amit ebből a 'tisztességes Petőfi-versből csináltak: „Ha a föld isten kalapja... / Stein kalapja ... Stein kalapja ... / Hazánk a bokréta rajta ... / Kréta rajta ... Kréta raj-ta ...” Hát, igen.

— Meglepő a dialógusteknikád. Kedveled a bakugrásos jelenetézést, az egymásba csúsztható mondatokat. Mintha csak bosszantani akarnád a hallgatót, pár-huzamos dialógusokat keversz össze, mint valami pakli kártyát; a bohóctréfák nem bohóctréfák, az újsághírek nem újsághírek, a történelmi jelszavak, akár valami két-tagú algebrai képlet, behelyettesíthetők. Szinte mindegy is, hogy miről van szó, időjárásról, futballról, nemzetről, gépkocsiról, a feszültséget úgysem az elhangzó szavak, még csak nem is a sokszor banális dialógus adja, nem a stílus mikrovilága, hanem azok az állandóan ugrásra kész közhelyek (az örületig koptatott frázisok), amelyek év-tizedeken keresztül (plakátokról, újságokból) tekeredtek az emberek nyakára, és ma már nem csoda, ha felszisszenünk hallatukkor, mintha áramütés ért volna — ha halljuk őket. („Magyarország nem volt, hanem leszi!” „Az ellenség köztünk van!” stb.) Úgy gondolod, néhány kulcsjelmondatlál felidézhető több évtizednyi történelmi lét?

— Igen. Attól függ, milyen közegben használjuk őket..

— És ebben a történelmi áradatban semmi esélyünk?

— De, nagyon is sok.

— Az ember — miként a darabban állítják — nem sziget?

— Nem. Tenger veszi körül. De nem a népek tengere!

— Az Isten bokkrétája tulajdonképpen ugyanolyan állapotdarab (viselkedésdarab), mint az előző színdarabok. Nincs cselekmény, nincs hagyományos értelemben vett konfliktus, csak állapot. Darabod hőse valójában a hagy-ma. A jó, magyar makói hagyma. Ez összehozza, kibékíti a szereplőidet. Ettől feléled poraiból az Öreg. Ettől meglendül a remény is. Ennyire fontos neked ez a hagyma? Téged is feléleszt?

— Föl. Minden igazi magyar étel hagymával készül. De az összes receptet nem ismerem.

Budapest, 1980. október 1-4.

GYURKOVICS TIBOR

isten bokkrétája

(Szatíra)

Történik ma, illetve tegnap

Szereplők

LÁZÁR ÁRPÁD
LÁZÁR ÁRPÁDNÉ
LÁZÁR JENŐ
LÁZÁR MARI
FÓTI GYULA
POSTÁS
SANDA ZOLTÁN
SZÍVÓS FERENC
FISCHER KÁLMÁN
FUSER BÉLA
GONDA KORNÉL
GONDA KORNÉLNÉ
MÉNESI ISTVÁN

I. rész

A díszlet bátran stilizálható. Szép, masszív koloniál garnitúra, két nádazott kanapé, székek, nagy vitrin. Egyik, kanapé balról a falnál, az ajtó mellett. Fölötte könyvespolc, előtte kis asztal, székek. Másik kanapé a jobb oldalon, háttal, mintegy kis alvósarkot képezve, lámpával, éjjeliszekrényel, televízióval. A vitrin a jobb oldali ajtó melletti előtérben. A szemközti falon máriaüvegezett ajtó, a háttal álló kanapéval szemben pedig ablak. Az üvegezett ajtótól balra régimódi parafa-, vagy gipszangyal lebeg, szájából angyalnyelv nyúlik a levegőbe, stilizált földrással: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” (T. A.)

A bal oldali kanapén két fiatal — Mari és Gyula — bóbiskol. Időről időre fölbrednek szendergésükből, egymásra mosolyognak, megtörlik alvásól nedves szájukat, változtatnak kucorodásukon, bólogatnak, mintha száz-évesek lennének. A kanapé végében ülnek, messze egymástól, a tunyaság álomvízeiben.

Mari apja — Lázár Árpád — siet be. Körülnéz, majd a bóbiskoló Gyulához szalad

LÁZÁR Gyuszi, te, ide figyelj! (Rázza a vállát) Nem kéne neked állásba menned?

GYULA De... Megyek. (Föl akarna tápáskodni) LÁZÁR Eltelik az idő. Nem akarok beleszólni az éle-

tedbe. Nehogy azt hidd, hogy sürgetlek. Lassan huszonnyolc éves vagy.

GYULA (nagyot nyújtózik) Csak huszonhét, Árpád bátyám.

LÁZÁR Ilyenkor Petőfi már meghalt.

GYULA (lehorgasztott fővel) Szegény.

LÁZÁR Van valami diplomád?

GYULA Diplomám, Árpád bátyám?

LÁZÁR Igen. Valami papír! Valami végzettség!

GYULA Jogositványom van.

LÁZÁR (legyint) Á! — Te voltál katona. Meglett ember vagy. Nem csináltál már valamit?

GYULA Én? Mit, Árpád bátyám, ha megengedi ezt a kérdést?

LÁZÁR Valami munkát!

GYULA Árpád bátyám, hát hétfőn javítottam meg a vécét!

LÁZÁR Rendben van... Nem sürgetni akarlak. De..., ügyes kezű vagy, talán elhelyezkedhetnél valahol, Nincs valami iskolád?

GYULA Nekem? (Belérévül az emlékezetbe) Dehogy-nincs! Technikumom van!

LÁZÁR Nahát! Valahol el kéne indulnod. Nekivágni!

GYULA Nekivágni?

LÁZÁR Talán egyszer a magatok lábára álltok. Nem tudom, hogy vagytok Marival. Nem sürgetlek, nehogy azt hidd. Hét éve jártok együtt...

GYULA Már nyolc. Nyolc éve.

LÁZÁR Nahát. Nem gondoltatok valamire?

GYULA Gondolni gondoltunk mi, hogyne gondoltunk volna.

LÁZÁR Mi akarsz, lenni?

GYULA Én, Árpád bátyám? — ha megengedi ezt a kérdést.

LÁZÁR Igen, te.

GYULA Hát ... valami. Valami szeretnék lenni. Vagy valaki. Aki, ugye... szóval... hogy van értelme az életnek.

LÁZÁR És van?

GYULA (tőprengve) Hát kell lennie...

LÁZÁR De mi?

GYULA Azt nagyon meg kell fontolni.

LÁZÁR Nekem van egy jó barátom, mérnök a fehér-vári Köptiben. Ott biztos lenne valami munka. Fölhivnám ... Nem láttad azt a kis barna noteszomat? Abban vannak a címeim.

GYULA Talán kinn lesz a szekrényben. (Nagyot ásít)

LÁZÁR (kifelé megy, visszaszól kérelősen) Hátha ő tud valamit... Ha technikumod is van.

Gyula álmosan bólogat

Belelendülni, fiatalon kialakítani az életet, amikor még erős a szerelem ...

Gyula bólogatva visszaalszik, csámcsogva átadja magát az álomnak, Időnként fölbrednek, egymásra mosolyog-nak, aztán tovább élvezik az alvást. Lázárné jön be sietősen, az alvó párra néz, hogy milyen kedvesek. A vitrinből gyógyszerert vesz elő. A lányához lép, csöndesen rázza

LÁZÁRNÉ Én ebben a korban már szültem.

MARI Jaj, anya, hagyj egy kicsit aludni.

LÁZÁRNÉ Te arany! Ha tudnád, milyen szép vagy! (Megsimogatja az arcát) Mindennek eljön az ideje. Nigériában tizenöt éves, korukban szülnék a nők. Vigyázz magadra.

MARI Persze, hogy vigyázkok.

LÁZÁRNÉ Most elmegyünk, majd jövünk haza. Nesze, itt van ez a tablettá. (A kancsóból vizet tölt, átnyújtja a tablettát)

MARI Csak hízik tőle.

LÁZÁRNÉ Hízol? Csak nem vagy terhes?

MARI Dehogy vagyok. Mitől lennék?

LÁZÁRNÉ Akkor mért mondod, hogy hízol?

MARI Nem tudom. Biztos, a tablettáktól. Unom már ezeket a tablettákat. Talán nem járunk táncolni. A műegytemi táncklubba külön engedély kell, és Gyugyunak nincs papírja. (Megmarkolja a hasát) Majd letáncolom ezeket a kilókat.

LÁZÁRNÉ Gondolj a jövődre. Milyen eleven kislány voltál!

! Tornáztál, kézilabdáztál már nyolcadikban. MARI

Fáradt, vagyok.

LÁZÁRNÉ De mitől? Csak nem vagy úgy?

MARI Jaj, anya ... Napi három órát gépelek. Beszakad a hátam. Ne izgasd magad folyton. Inkább beveszem a tablettát. (Nagy kegyesen beveszi)

LÁZÁRNÉ Lassan átesik mindenem az ember. Nem megy egyszeriben olyan (könnyen). Apáddal megnézzük azt a lakást, esetleg kiadnák egy évre. De' nincs, benne boiler. Még boylert is kell szereznünk.

MARI Nem bánom. De tudod, hogy Gyugyu nem megy hidegvizes lakásba. Nehéz gyerekkora volt. Nem akarom, hogy velem, is nélkülözjön.

Gyula horkol

A kutyaival kellett egy szobában aludnia.

LÁZÁRNÉ Hány kiló?

MARI A kutya?

LÁZÁRNÉ Nem. Ó. (Rámutat az alvó Gyulára)

MARI (kedvesen Gyulára néz) Hetven. Nem nyom sokat.

LÁZÁRNÉ Csak vigyázz. Azt akarom, hogy boldogok legyetek.

Gyula horkol

MARI Boldogok! Hát mi nem azt akarjuk? Nem értelek titeket! Hova úztok minket?

Lázárné csitítja, nehogy fölébresszék a fiút

Nem értem ezt az egész országot! Hajszolódni! Hát most vagyunk fiatalok! Már az óvodában azt hallja az ember, szedd össze magad, kislányom, hogy legyen belőled valami. Már a bilire is úgy ültetik le, hogy legyen belőle valami!

LÁZÁRNÉ Na, kislányom, ne izgasd föl magad!

MARI Hova rohanjunk? Állásba, lakást szerezni, mindig feszíteni! Nem értem. Ti egész életetekben feszítettetek. Autóra gyűjteni, bundát vásárolni. aztán ott rogytok össze szívinfarktusból a villátok teraszán, negyvenévesen. Azt akarod, hogy szívinfarktust :kapjon?

Gyula nagyot nyög álmában, aztán édesdeden alszik tovább

Nekem is elég nagy gond. Azt hiszed, engem nem izgat a sorsunk? Az ország. Egyáltalán, Trianon. LÁZÁRNÉ Pszt! Fölébresszed!

MARI Nem ti mondtátok? Sportoltam. táncolni jártam... futottam. Én hittem ebben az országban. LÁZÁRNÉ Pszt! Hát mi is hiszünk.

MARI Szakkörbe jártam, minden folyóiratot elolvastam, úszni tanultam, balettozni... hogy igazság legyen ebben az országban.

LÁZÁRNÉ Jaj, édesem, hát mi csak jót akarunk! MARI Mi baj van velem? Dolgozom, hogy legyen nek, rendes zsebpénze. Benne vagyok a mozgalomban.

LÁZÁRNÉ Miben vagy benne?

MARI Á ! Hagyjál ! Nem tehetek róla. Lazítani akar. Trianon! Mit csináljak vele? (Gyulára néz) Lehúzza a gyerekkora.

LÁZÁRNÉ Le?

MARI Le. Le. Ez olyan érthetetlen?

GYULA (fölrriad) Mi a baj?

LÁZÁRNÉ Csak a Trianonról beszélünk, az országról.

GYULA Ja... Mért? Szerezsem vissza az országot?

LÁZÁRNÉ Nem, nem. Hova gondolsz?

GYULA Azért! (Befordul, jóízűen alváshoz lát)

MARI Hagyd békén. És engem is, légy szíves. (ő is alvásba gömbölyödik)

LÁZÁRNÉ Pihenj csak, aranyom...Megnézzük a boylert...

Lesz meleg víz, ne félj ... (Kimegy)

Lázár jön be, Lázárné inti, nehogy fölébressze őket. Lázár a telefonhoz lopakodik, közben figyel az alvókat, nehogy túl hangos legyen

LÁZÁR Halló! Selmeczi mérnök úrral szeretnék beszél-ni. Köszönöm. Halló! Itt. Árpád vagyok. Szervusz. Imrém, már ne is haragudj, most aztán segítened kel' ... Van 'itt egy ember... (Gyulára néz) A lányomnak az... embere. Szóval, tulajdonképpen a vóm. Nem, még nem... csak lehet. Nagyon rendes. értelmes. aktív.

Gyula elbillen

Minden érdekli.

Gyula horkol

Ügyes kezű, tele van energiával. Technikum! Huszo-hat lehet. Most éppen... nem dolgozik. Tervezik.

A fiatalok alszanak

Lendületes! Persze, nem gondolod, akkor nem ajánlanám. Pártban? (Gyulához szalad, megrázza) Fiam, te benne vagy a pártban?

GYULA Dehogy vagyok! (Alszik tovább)

LÁZÁR De benne lesz! Még olyan fiatal. -- Abban biztos benne van. Érdeklí a politika.

Gyula újságot gyűr a lába alá, fejével elhelyezkedik Mari ölében

Világnézete?

Gyula horkol

Az aztán ... végképp.

GYULA (lecsúszik a kanapéról) A fene egye meg. LÁZÁR Remek fickó, annyit mondhatok. Sport? Ra-jong a sportért. csak lerúgták a katonaságnál. Térd-izület.

Gyula megsimogatja Mari kezét

Pénteken hétre nálad? Fehérváron? Ja, a hat 'tizessel...

Gyula int^eget, hogy arról szó sem lehet, ujjain kilencet mutat

Kilencre tudna menni... Reggel... reggel tovább alszik... éjszaka !képezi magát ... intenzív ... Németül!

Gyula int, hogy nem

Na nem! ... Angolul! ... intenzív ..

Gyula tiltakozik, de Lázár leinti

És te? Hát ez rettenetes!... Ne mondd! Ez a mi korosztályunk ... Nem a börtön a baj ! Bekerül az ember.. istenem... De !ki lép a mi helyünkbe? Ne félj, megy a fiú kilencre! (Leteszi a kaqylót)

Gyula a földön horkol

LÁZÁRNÉ (felöltözve jön be) Siessünk. Meg kell néz-ni a gyerekeknek azt a lakást. LÁZÁR Hozam a pénzt a foglalóra. Gyerekek !

Gyula és Mari kecmeregnek

GYULA Én egy szót sem tudok angolul, Árpád 'bátyám! LÁZÁR Majd megtanulsz. Havi háromezret ígért indulásnak. Azt hiszem, nem rossz. Plusz prémium. MARI Állás? Apa, !te drága vagy! (Megcsókolja) Hol van?

LÁZÁR Fehérváron, Közel van. Selmeczi is vonattal jár ki, 'a hat tizessel.

MARI Gyugyu, hogy fogsz felkelni?

GYULA Nem tudok hatkor felkelni.

LÁZÁRNÉ Majd Mari is fölkel veled.

LÁZÁR Persze, Mert itt bélyegezni kell. De előbb .le-

léphetsz, azt mondja Selmeczi. Referens leszel.

GYULA Bélyegezni? Mari, akkor 'már a, Piklerékhez is elmehettem volna, háromezer-kettőért! Ne haragudjon, Árpád 'bátyám, de ez az egyetlen... A szabadságom. Én aztán hajlandó vagyok egész nap dolgoz-ni, de ne ellenőrizzenek engem! Én megszoktam, hogy szabadon élek! Nem azért küzdöttünk ... az új társadalomért. Nekem mindig közbejöhet valami.

MARI Majd kipróbálok.

GYULA De hogyan? Hát nem azt mondtuk

hogy nem leszünk rabszolgák? (Marira mutat) O mondta mindig, hogy kötetlenek legyünk, hogy ráérjek, ha kedve van egy délelőtti mozira, vagy 'csak egy presszóba beugrani. Azt akarod, hogy bélyegezzek, mint egy bérmunkás?

LÁZÁRNÉ Az igaz, Árpád... Légy tekintettel rá. LÁZÁR

Én legyek tekintettel?

LÁZÁRNÉ Autót vezet, jogosítványa van. Inkább olyan állást. kéne szerezni, ahol szabadon van. Az autóval ide-oda mehet.

LÁZÁR De nincs is autója!

LÁZÁRNÉ Éppen ez az. A vállalati kocsin. Valamilyen vállalati kocsin érte mehetne Mariért, kirándulhatnak egyet a hegyekben.

MARI Apa, most. ezen ne izgasd föl magad. Tény, hogy valami autós állás jobb lenne.

GYULA Es ahol nem kell bélyegezni, Bélyegezni nem tudok.

LÁZÁRNÉ Árpád! Hát az útleveleket is el kell intézni!

LÁZÁR Hát nem akarnak megesküdni?

GYULA Nincs meg az egyházi papír.

LÁZÁRNÉ Jaj, az érsekségre is be kell mennünk! Nem tudják kutyafuttában összeadni őket. Nem azt mond-ta a pap? Útleveleket attól még lehet!

LÁZÁR Most esküvő vagy utazás?

LÁZÁRNÉ Mindegy. A fontos, hogy ne álljunk itt. Intiézkedni kell. Gyere már, Árpád. Még a lakást is meg kell nézni, boylert szerezni, az ütleveket megszüretetni, az érsekségre menni... Ti addig . pihenjétek. Hát. nem intézhetnek mindent. ők maguk !

Kihúzza a férjét, elsietnek, Gyula az összegyűrt újságot egyengeti, leheveredik, immel-ámmal olvassa. Mari az ablakban áll, aztán Gyulához szalad, közben egy kis csomagot vesz föl egy könyv alól

MARI Te, te ! Ezt el kell dugni ! Hát el fogják venni !

GYULA Mért vennék el?

MARI Mért! Most ne, ezt 'kérdézd. Nagyapa is bejött és tapogatta.

GYULA Főlöslégesen izgatod magad.

MARI Én akkor is eldugom. (A csomaggal a kezében ide-oda szaladgál)

GYULA Add ide, ide teszem a csillárra.

MARI Ne bolondozz! — Abba a nagy vázába.

Próbálják

GYULA Itt vizet öntenek rá. Ostobaság. — Bevágom de.

MARI Kisöpri. A kis ezüstláncomat adtam érte !

GYULA Borzalmas. Valahova el kell rejteni.

Mari átveszi tőle

ÖREG (bebotorkál) Itt vagytok?

MARI Itt vagyunk, nagyapa.

ÖREG Én vak vagyok... Csak árnyékokat látok. Nem tudod?

MARI Tudom, nagyapa. Nem rádiózik?

ÖREG Örökké rádiózzak? Unom a rádiót. Van itt még valaki, Mari? Mintha árnyakat látnék.

MARI Gyugyu van itt... Tetszik tudni, a vőlegényem.

ÖREG Gyugy?... Ja... Igen. Szervusz, fiam. (A Mari kezében levő csomaghoz nyúl) Mi ez a kezében?

MARI Semmi, nagyapa.

ÖREG Semmi ! Valami dobozt érzek a kezében.

MARI (átadja Gyulának) Nekem semmi sincs a kezem-ben.

ÖREG Hol vagy, fiam? Ja ...

A fiúhoz megy, kezét nyújt. Gyula visszaadja Mari-nak a csomagot, kezét fog az Öreggel

GYULA Jó napot kívánok, Árpád bácsi.

ÖREG Nem Árpád vagyok, Jenő. A fiam Árpád, de ők mindig, magamra hagynak. Én Jenő vagyok.

MARI Annyi intéznivalójuk van.

ÖREG Mindig rohannak. Jó, hogy 'ti itthon vagytok. Hol vagy, Mari? (Kinyújtott kézzel Mari felé megy, Mari átadja Gyulának a csomagot, az Öreg megfogja a lány kezét) Meleg a kezed. Láttam én már ezt a Gyugyut?

MARI Jaj, nagyapa, persze, hogy látta. Mindig itt van. (Int Gyulának, hogy csempéssze a terítő alá a csomagot)

ÖREG Na, ha láttam, láttam. Nem kell megsértődni. Öreg vagyok. És nem látok. Párizsban még láttam. GYULA Párizs gyönyörű.

ÖREG Voltál Párizsban?

Az asztal felé tapogat, Mari kicsempésszi a keze alól a csomagot, Gyulának adja

GYULA Nem voltam, Árpád bácsi.

ÖREG Nem Árpád vagyok, Jenő. A fiam Árpád. (Gyula felé megy) Nem is tudom, mért adtuk neki ezt a nevet. Akkoriban divat volt ilyen ömagyar neveket adni. Nekem még jó volt a Jenő ... Ezek már Árpádok lettek.

Gyula a közelítő Öreg elől a kanapéra dobja a csomagot

Akkoriban hittünk. Nem tudom pontosan, miben, de hittünk. Talán Magyarországon. De én Jenő vagyok.

(Gyulához ér, megsimítja az arcát)

GYULA Én vagyok az.

ÖREG Most már látom. Te fogod elvenni ezt a lányt?

GYULA Hát... arról van szó.

ÖREG (nevet)

Közben Mari Gyulának dobja a csomagot

Emigrálnom kellett Magyarországról. Tíz évig éltem Párizsban. Mért nem maradtam ott?

GYULA Tényleg. Miért nem?

ÖREG Hazajöttem. Azt hittem, itt van a hazám. Akkor te nem is láttad a Sainte-Ghapelle-t?

MARI (int Gyulának, hogy a könyvespolcra dugja a csomagot) Hogy láthatta volna, nagyapa? Nem volt külföldön.

ÖREG Nagyanyád se látta. Nagyanyád gyönyörű aszszony volt. Akkor ti se lennétek, ha nem jövök haza. (Gyulához megy, aki a könyvespolchoz lapul. A könyvek közt kaparászik) Akkoriban azt hittem., ketten mindent meg tudunk csinálni. Mint egy sziget, boldogan élni. Na, mindegy. De az ember nem sziget. L'homme n'est pas une île. (Kimegy)

GYULA Hű, de megijedtem. Mintha látna.

MARI Én azt hiszem, lát. De mégiscsak vak.

GYULA Gyere... Kimerültem. (Leül a kanapéra, Mari is odajön. Atóleli a lány vállát) Szerinted apadék el-intézik az egyházi esküvőt?

MARI Muszáj arra várni?

GYULA Hát nem akarsz egyházi esküvőt?

MARI Ha te akarsz.

GYULA Az sokkal ünnepélyesebb. Te mondtad.

MARI Azt hiszem, mi sose kelünk egybe.

GYULA Jaj ! Mért ne kelnének? Most állás is néznek apadék, lakást, boylert.. .

MARI Addig csókolj meg.

GYULA Majd később. Most pihenjünk egyet.

Egymásnak dőlve elszunnyadnak. Mari fölriad a kopogásra, hallózásra, Gyula tovább alszik. Benyit a postás, nagy fekete kalapban, postástáskával, egyenruhában.

POSTÁS Halló! Jó napot. Van itt valaki?

MARI Jaj, igen... Jöjjön.

A jobb oldali bejárati ajtó nyikorog

Akassza be.

A postás becsukja, közelebb jön

POSTÁS Maguk mit csinálnak?

MARI Pihenünk. El vagyunk pilledve.

POSTÁS Éjszakások?

MARI Á. (Nagyot ásít) Ó még csak tapogatózok.

POSTÁS Nincsenek állásban?

MARI Nem tud reggel fölkelni.

POSTÁS Ajánlott levél. — Mért nem. megy állásba?

(Gyulára)

MARI Nem akar bélyegezni. Az olyan megalázó.

POSTÁS Értem.

Mari fölkel, lassan a postáshoz megy, fáradtan

Itt írja alá... (tartja a postakönyvet), hogy átvette. — Szerétsz?

MARI (aláír, a postás megfogja a kezét) Mért fogja a kezemet?

POSTÁS Szépek a körmeid. (Megfogja a mellét)

MARI Na ... Mit akar?

POSTÁS Elég szépmelled van. (Durván kezeli a dolgot)

MARI (tűnődve) Igen? Néha magam is azt gondolom. Nem túl kicsik?

POSTÁS Nem. Használhatók. Menjünk oda.

MARI (tétován engedi, hogy a postás a kezénél fogva a jobb oldali kanapéhoz vezesse) De itt van Gyugyu is. Itt van ez. Ez az én vőlegényem.

POSTÁS Föl szokott ébredni?

MARI Hát, nem nagyon.

A kanapé háta takar, derékig látszanak

Jaj, istenem. (Tétova, beletörődő) Levegyem a ruhámat?
POSTÁS Azt nem kell. Megoldjuk,
MARI A mellemet... nem nézi meg?
POSTÁS Majd máskor. Most nincs időm.

Átöleli Marit, a kanapéra dőlnek

MARI Jaj ... nem. Jaj... igen. Jaj ... nem, Jaj ..., igen,
Jaj... nem. Jaj ... igen.
POSTÁS N^e jajgass. Húzd fel a szoknyád.
MARI Összegyűrődik. Jaj... nem. Jaj... igen.

Csak Mari két kalimpáló cipője látszik

POSTÁS Vedd le a cipődet, hát fejbe rúgsz! (Kéz emel-
kedik, a cipőket körülményesen leveszi)
MARI De miút akar? Ez a táska úgy nyom. Legalább a
táskát tegye de... Beszakad a bordám.
POSTÁS Nincs időm. Kapaszkodj a zubbonyomba. Na.
MARI Jaj . . nem. Jaj... igen. Ne siessen. Jaj . ,

Gyula fölébred nagy nehezen, nyújtózik, föltápáskodik,
végigbotorkál a szobán, kimegy a jobb oldali ajtón a vécére,
hallani, ahogy lehúzza, ütemes, hörgő hangot ad

POSTÁS Az a fontos, hogy találkoztunk. Nem is gon-
doltam, hogy ilyen drága vagy. Azt a kis lencsét le
kell vetetni a nyakadról. De nagyon szép vagy. MARI
Majd levetetem. Csak nincs rá időm. Engem is
zavar. Jaj... nem. Jaj ... igen. Mit csinál maga?

POSTÁS Hű, de szépek a combjaid !
MARI Nem túl vastagok? Jaj.
POSTÁS Nem. Használhatók. Ez a rohadt táska! (Leteszi a
táskát) Na, így...
MARI Mondtam hogy le kell venni. Jaj ... nem. Jaj ... igen.
Be se kölniztem magam.
POSTÁS Jó ez így... A levelet... hrrr... már odaadtam?...
Herr ... Hrrr ...
MARI (aggódva) Oda ... Jó ... Még... még ... hoz majd
levelet?
POSTÁS Hozok.

Gyula visszajön, a helyére botorkál, újra alvásnak ad-ja a
fejét

Te! Gyönyörű vagy. Engedd, na ...
MARI Jó ... Várjon. Jaj ... így. Jaj .., nem, jaj , .. igen,
Mit csinál maga? Fantasztikus. Ne hagyja abba! POSTÁS
Mennem kell. Még a 211b-be is beadok egy
utalványt. Hrrr. .
MARI Nahát! Végem van.
POSTÁS (feltápáskodik) Hűha. — Azt a (kis, lencsét hagy
meg. Legközelebb több időm lesz.
MARI (feltápáskodik kócosan) Legalább a kalapját le-
vehette volna.
POSTÁS Nincs időm. Még a nyugdíjintézetbe is be kell
érem. (Megveregeti Mari arcát) Szevasz! Egész bele-
pirultál. Nem is gondoltam volna. Jó kis nő lesz belőled!
MARI Gondolja? (Belekapaszkodik a zubbonyába) POSTÁS
Na ... Ne törtóztass. Réngeteg helyre kell még mennem.

Vállára akasztja a táskát, kimegy. Mari magában áll.
Hitetlenkedve csóválja a fejét, nagyot sóhajt, majd Gyu-
lához megy, leül

MARI Gyugyu ! Te ! Gyugyu ! Ébredj már föl!
GYULA Mi a? Mi van?
MARI Nem tudom. Nem is tudom... Engem megerősakoltak.
GYULA Meg?
MARI Mondom. Itt volt egy ember ...
GYULA Biztos képzelődsz. Mért erősakoltak volna meg?
MARI Nem tudom. Olyan volt, mint egy álom.

GYULA Mondom, hogy álmotadt. Ezért ébresztesz föl?

Hagyj még egy kicsit aludni ..
MARI Olyan furcsa volt.
GYULA Az álom mindig furcsa. Én egyszer azt álmotadtam,
hogy megöltek. Nagy, szürke zubbonyos katonák.
Keresztülszűrtak valami szuronnal egy erdő-ben. Aztán
mégis itt vagyok. Na... (Megcsókolj
Mari arcát) pihenjünk még egy kicsit. (Mari vállára
hajtja a fejét)
MARI Ne vetessem le ezt a kis szemölcsöt a nyakamról?
GYULA (főlemelkedik, nyakon ragadja Marit) Hol van?
MARI Itt, a nyakgödörben.
GYULA Dehogy szemölcs ! Egy 'kis lencse. Nagyon szép,
Ennyi (kell is.

Mari az ablakba áll, Gyula hanyatt dő

MARI Istenem,, micsoda idő van, és micsoda életem ^{1e}-
hetne egy festővel... egy postással ... Miért ragaszkodom
hozzád, azt mondd meg?

GYULA (rezignáltan) Nem tudom.
MARI Nem !tudod. Jellemző. Az a baj, hogy csinálná
akarok valamit? Belépni valahová... Egy fényes üzletbe...
egy partba... egy kertbe, ami szép ... Járnai, kelni, hinni.
Levegőt venni, szabadon!... Lebegni ... Tudod, milyen
rövid az élet?

GYULA Tudom.
MARI Nekünk magunknak is tisztázni kell... Pontosan
körvanalazni : miben élünk, miért élünk. A repülő is
csak úgy tud fölrepülni, ha repülőtér van, Ismernünk
kell a helyzetünket, az országot, a terepet... Hát nem
érted?

GYULA De értem.

Szünet

MARI Ne sétáljunk egyet?
GYULA Dehogy sétáljunk. (Aludna)
ÖREG (a szemközti ajtón bebotokál) Mari ... én vak
vagyok. Nem látok semmit, Eszembe jutott, hogy Teleki
főbe lőtte magát.

MARI Tudjuk, nagyapa.
ÖREG Na, csak mondom. Levonta a konzekvenciákat,
pedig gróf volt.

MARI Legyünk öngyilkosok?

ÖREG Volt itt egy ember...

MARI Most is itt van. A vőlegényem, nagyapa. Itt ül a
kanapén.

ÖREG Hinni kell. Időnként meg kell halni a hazáért. Pour
la patrie il faut mourir en temps en temps. Mit csináltok?

!MARI Sétálni akarunk, nagyapa.

ÖREG Sétálni ! Átsétálni az életem! Ezt értitek. Mi meg-
fizettünk az életünkért ! Én nem akartam háborút.
Isonzónál szuronyrohamra mentünk ... Tudjátok, hogy
menekültem meg?

GYULA Nem tudjuk, Eugéne bácsi.

MARI Dehogynem tudjuk!

ÖREG Össze csináltam magam. Roham volt, a lövész-
árokba kiugrottak, de én szégyelltem magam, hogy
fostos a nadrágom. A többieket lekasabolták.

GYULA Meghaltak?

ÖREG (kéjjel) Ajaj! Az a hasmenés mentett meg. Agyon-
szűrték őket. Mi lett volna az országunkból, ha mi is,
olyanok lettünk volna, mint ti?

GYULA Nem tudjuk, Eugéne bácsi.

ÖREG Hagyd el, fiam. Onnan Franciaországba szöktem. Ott
tudtam meg, milyen kicsi az ország. Ajaj! Mit
szervekedtem! Én a vesztesek oldalán 'állok!
V'á g o s ?

MARI Világos.

ÖREG Én hittem az országban ! Nous avons cru en
Hongrie. (Marihoz) Apádék nem hagytak abból a főtt,
tojásból?

MARI Kinn van a konyhán.

ÖREG Tudod... (Gyulához) fiam ... Hol vagy? A főtt
'tojást föl 'kell szeletelni. Apró kockára, Mustár, bors,
kevés zsír... vékony darabokra vágott hagyma, hogy
recsejen, vöröspaprika — csak a színe miatt... Ez a
Klapka-tojás.

GYULA Mért Klapka?

ÖREG Nem tudom, csak úgy mondják. Talán ezt ették a szabadságharcban. Remék étel.

MARI Kinn van három tojás a konyhában.

ÖREG Nem tudom fölvägni ! Egész apró kockákra kell vägni, zsírt bele, hagymát, borsot, mustárt... MARI A konyhában van fött tojás.

ÖREG (kimegy) Hinni kell ebben az országban ... MARI Hiszünk, nagypapa. Majd fölvägom a tojást! (Ingerületen) Egyszer akarok lemenni sétálni, mert már unom a heverészt, a tunyaságot, egyszer akarok javasolni valamit, na, nem azt, hogy rendes állásba menj, azt már elégszer javasoltam, de minden rendes állásban, minden országban — ugye? — bélyegezni kell. Te csak oda mész, ahol bizonyítani se kell, persze. hogy nem érdekel Magyarország, persze, hogy idegesít, ha a Trianonról beszélek, hogy tenni kéne valamit... .

GYULA Ne sétáljunk egyet?

MARI Persze. Most sétáljunk. Nem kell gondolkodni, helytállni.

Két ember szállingózik be, egyszerűen benn vannak. Szívós Ferenc és Sanda Zoltán. Szívóson elegáns, ezüst-kék ruha, élénk nyakkendő, Sandán tömött garbó

SZÍVÓS Milyen szépen laknak itt... (Olvassa az idézetet) „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Milyen igaz. (Marihoz fordul) Bocsásson meg, kitől van ez az idézet?

MARI Tamási Arontól.

SZÍVÓS Gondolhattam volna.

Sanda jegyezd, Szívós kedvesen leinti

Ezt ne jegyezd, Zolikám. Jaj, bocsássonak meg, le-ülnék egy percre. (Leül) Sasz ... Nem tudom, mi van velem? (Az oldalát fogja) Az az igazság, hogy ortopédhoz kellene mennem ...

MARI És mért nem megy?

SZÍVÓS Nem tudom. Félek az orvosoktól. Állandóan gyanakszanak. Hogy még nagyobb a baj, mint ami van. Ssss... Pedig van elég. (Körülnéz a lakásban) Saját?

GYULA Az az igazság, hogy nekünk nincs lakásunk...

SZÍVÓS Kár. Nem értem a kormányzatot. Te érted, Zoli?

SANDA Nem.

SZÍVÓS Sok embernek nincs hol laknia.

Sanda jegyezd

Ne jegyezd ezt. Zolikám ... Nézz körül. — És ez az egész város... Piszkos, nem? Alig lehet vécére menni...

GYULA Erre van...

SZÍVÓS O, nem... Most nem.

Sanda lever egy vázát

Jaj, istenem, Zoli ! Vigyázhatnál !

MARI Nem baj... (Szedegeti a cserepet)

SZÍVÓS Ejnye. (Fogja a gyomrát) Gyanakszom magam-ra.

Talán ez mégis gyomor ...

SANDA (Gyulához) Aluljáró?

GYULA Busz.

SANDA Moszkva tér?

GYULA Batthyány tér.

SANDA Kemény rock?

GYULA Puha.

SANDA Aha,. Ez nem az az eset.

SZÍVÓS Zoli! Kértelek... Jaj ! (Fájlalja magát) Honnan van ez a pazar szamová?

MARI Üzbegisztánból.

SZÍVÓS Ó! Én csak Szibériában voltam. Pedig a feleségen mindig nyüz, hogy hozzak neki szamovárt SANDA

(Marihoz) Playboy?

MARI Rakétaüjtség.

SANDA Trianon?

MARI Po'sdam.

SANDA LSD?

MARI Technokol Rapid.

SANDA Aha. Ez nem az az eset.

SZÍVÓS Hogy kértelek, Zoli ... Ne haragudjanak ... (Gyomrát fogja)

Sanda nézegeti a könyvespolcot

GYULA Talán valami harapnivalót.

MARI De mit?

GYULA Szereti a Klapka-tojást?

SANDA Én szeretem. Mi az?

MARI A fött tojást föl kell szeletelni apró darabkákra. Mustár, bocs, kevés zsír és főleg hagyma, vékonyra vágott hagyma.

SANDA Klapka?

MARI Klapka.

SANDA De mért Klapka?

GYULA Ezt ették a szabadságharcban.

SANDA Nem kérek. (Kimegy a másik szobába)

MARI Akkor maga! Nagyon finom !

SZÍVÓS Hagyma? Ne haragudjon, nem etetek hagymát ... Maguk mért nem ülnék?

Gyula és Mari óvatosan leülnek

Ne haragudjanak, ledőlök egy kicsit. (Végigheveredik a kanapén) Tulajdonképpen én megértem a német szociáldemokratákat. (Rágyújt) Mit tegyenek? Fogja-nak össze a kereszténydemokratákkal?

GYULA Nem is tudom ...

SZÍVÓS Bár... A kereszténység mégis ezeréves. Pontosabban 1980 éves. Idős.

MARI Nagypám is ...

SZÍVÓS Cigarettaim se volna szabad ...

Elnyomja a cigaretta, vinné kiüríteni a hamutartót, Mari elveszi tőle, kiüríti, Szívós visszadól

A legnagyobb baj, hogy a hagymát nem bírja a gyomrom. Pedig minden igazi magyar étel 'hagymával készül. Nem tehetek róla.

MARI Alkat dolga...

SZÍVÓS (fölnéz a könyvespolcra) Mennyi könyv! Külföldiek?

MARI Magyarok. (Fölállnak)

SZÍVÓS Jaj ... Nincs időm semmire,. Valami kínoz. (Ol-dalát tapogatja, felül) Ne haragudjanak. Egészségügyi Lexikon? Gyanakszom...

Sanda könyvvel a kezében jön be

SANDA Főnök ! Ide nézzen ! Kulák szigetek !

SZÍVÓS Gulák?

SANDA Nem. Kulák.

MARI Nagypám tiszazugi naplója.

SANDA Aha. Ez nem az az eset.

SZÍVÓS Maguk mért nem ülnék?

Gyulák leereszkednek

SANDA Mindenből baj lehet.

GYULA Mindenből.

SANDA Mi a maguk javát akarjuk.

GYULA A mi javunkat?

SZÍVÓS kértelek ... (Köhög)

SANDA Nem volna szabad cigarettáznia. Mi az isten-nek csinálja, ha nem bírja ? (Üti a hátát) Hol voltak március tizenötödikén?

MARI A Pilisben.

SANDA Miért?

MARI Ott lakik a nagynéném.

SZÍVÓS A Pilis gyönyörű. Ott voltunk nászúton. S mondja, Mari, aláírták?

MARI Mit?

SZÍVÓS (sokat sejtetően) Igen, igen...

GYULA Persze.

SZÍVÓS És hol?

GYULA Az OTP-ben.

SZÍVÓS Hallod, Zolikám? Ezt én nem bírom... (A gyomrát fogja)

ÖREG (bejön) Én vak vagyok. Ki ez a két alak?

MARI Nagypapa, sétálni *indultunk* ...
ÖREG Tudom. Én. emigrációban voltam, 21-ben Párizsban. Mi hittünk Magyarországon. *Nous avons emu en Hongrie.*
SANDA Ki ez az ember?
ÖREG Ki ez az ember?
MARI Nagypapa... Ne izgassa magát. Senki.
ÖREG De mit akarnak?
GYULA Leolvassák a villanyórát. Ellenőrzik a fogyasztókat.
ÖREG Becsapnak. Mindig, többet számitanak. Én sose égetek lámpát. Nem is látok. (Kimegy) Ki kell rügni őket. Csalók.

SANDA Ki ez az öreg szélhámos?
MARI Mit (képzelsz? Hogy beszél maga? Az egész életét neki köszönheti.
SANDA Nem... Csak, hagy... Nekünk ellenőrizni kell. Nem azért jött létre 'a szocializmus...
MARI (rákiált) Most *akarják elkezdni a szocializmust?*
SANDA Nem. Dehogyan *akarjuk.*
SZÍVÓS *Zolikám ... Ne zavarjunk. Ez nem (az az eset ... Gasitritis chronica. (Becsukja a könyvet) Kílkad a gyomrom. Bocsánat. Gyanús voltam én (magamnak.*
MARI Amikor vérre ment a dolog, akkor hol voltak maguk? Megbújtak valami zugban?
SANDA Dehogyan *bújtunk. Ugye, Főnök? Mi az, megint rosszul van? Magának ulcusa van. (Marihoz) Nekünk csak a kötelességünk..*

MARI Micsoda? Hány *gyereke* van magának?
SANDA Kettő.
MARI És betör ide? Gyanúsítgat? (A görcsölő Szívós-ra)
Fogja meg! Hát összerogy! Vigye innét!
SANDA Mi csak... *hogy mindent tudassanak velünk. Együttműködni ...*
GYULA (közelebb lép, rákiált) *Magukkal?*
SANDA *Mi nem akartuk .. Főnök, ez nem az az' eset.*
SZÍVÓS *Nem bírja a gyomrom.... Egy ilyen szamovárr kellene.*
SANDA (támogatja kifele) Elnézést. Ahogy *beálltunk* a kocsival, nagy rössel jöttünk, benyomtuk kaput.. Majd kifizeti az állam. *Bocsánat ... Magyarországot... Magyarorszáért ... Mi magyarok ... Magunk is magyarok ... Mi is, magyarok vagyunk ... (Kivezeti a főnökét)*

MARI Jaj, isteneim...

Összeborulva sírnak az idegességtől

GYULA Na, nyugodj meg, elmennek.
MARI Mi lett volna, ha megtalálják? (Rábömböl) GYULA Ne, igazad magad, édesem. Átteszem egy másik helyre. (Kettővel arrébb teszi a könyvek közt) Így.
Most már nyugodj meg. (Visszaül Mari mellé)
MARI Rémes.
GYULA *Ne sétáljunk egyet?*
MARI *Persze. Most sétáljunk. A legegyszerűbb sétálni.*
GYULA *Csak ... te akartál ... Kiennénk a szabadba. De esik az eső.*
MARI Ott van. az Öreg rohadt nagy esernyője, ezt sem javítottad meg három éve. Csak egy merevítő hiányzik.
GYULA De ki van lyukadva! (Kinyitná az ernyőt, nagy *lyuk van rajta, összecsuclik) Hol tartjátok a ragasztót?*
MARI Te szerencsétlen. Leukoplaszt kell. Mindent én adjak a kezébe?
GYULA Ott van a vitrinüvegen
MARI Az kicsi! Ekkora lyukhoz!
GYULA Jó lesz az! Vedd le.

Mari letépi, az egyik vitrinüveg kiesik

Ügyetlen.
MARI Én vagyok ügyetlen? Gyere! A másik tábla is leesik!

Gyula odaszalad, segít Marinak

GYULA Fordulj meg! Tartsd a hátaddal!
MARI Kinn lesz a leukoplaszt a fiókban! Siess!

GYULA Siessek! Siessek! Te akartál sétálni! (*Kiszalad a bal oldali ajtón*)

MARI A falipolcon van!

GYULA (*visszajön*) *Na. (Lerángat egy darabot, ollót keres, körülményesen le akarja vágni) Ezt. levágjuk MARI Au! Belém vágsz! (Leejtí az üveget. Elmozdul, az egyik üveg Gyulára esik)*

GYULA Az istenit! A kezem!

MARI Kösd be valamivel, hát elvérzek! Vattát hozz a fürdőszobából!

GYULA (*kirohan*) *Rám dobja az üveget!*

MARI A falon lóg egy szatyor, abban van a vatta!

Gyula *visszajön a szatyorral, tép belőle vattát, egymást pólyálgák*

GYULA (a kezét mutatja) *Ezt is be kell kötni!*
MARI Most a lábamat csináld, hát nem tudok elmozdulni, ránk zuhan a másik üveg is!

GYULA A lábadat *engedd!*

MARI A te *kezedet* előbb! Add ide a vattát! A leukoplasztot! Vágd el!

GYULA Nem érem el az ollót!

MARI Majd én *elhozom!*

GYULA Ne lépj el! Ránk zuhan az üveg!

Mari a vitrin kiugró részén ül, alatta Gyula, a földön. Összeragasztják egymást, Gyula Mari lábát, Mari Gyula, kezét -- már mozdulni se tudnak. Laokoon-szerelemből

MARI (főlsír) *Pedig milyen szép idő volt!*

GYULA Ne sírj!

MARI Nem *sírok!* (Rábömböl. Csönd) *Most már esernyő sem kellene. (Rábömböl. Csönd)*

GYULA (féktelenül ordítani kezd) *Most ne az ernyőre gyere!*
Miattad van minden! Sose tudsz a seggeden ülni! Mit akarsz mindig? Mit akarsz lenni mindig, tevékenykedni? Ma menjünk el moziba, iratkozzunk be teniszezni, járjunk szabadegyetemre, majd te megszerzed az igazolványt, járjunk üszni, *utazzunk* el Zakopanéba, ott *ilyenkor* már hó van, nézzük a *ki* rakatokat, *menjünk* el tőkmagot venni, láttál a Nagyváradi téren egy tőkmagárust, ugorjunk le a Balatonhoz, ugorjunk le a nagyanyadékhöz, *ugorjunk* le Pécs-re, hát még hova ne ugorjak? Könyvet akarsz vásárolni, lemezt *hallgatni*, magnózni, *barátkozni*, levelezni, főzzünk egy jó bablevest, hát nincs *egy szem* babunk, egyetlen babszemünk sincs! Lépünk be a *disco-klubba*, a *munkahelyi* biztosítóba, a Vasas Sportkörbe a Pasaréten, a szakszervezetbe, hogy az jó. a pántba, a Könyvbarátok Körébe! És még hova ne lépjek-be? Milyen egyesületbe? Tervek és tervek és ötletek és fölvilanások, neked *'mindig fölvilan valami*, nincs egy nyugodt perce^d, csak üzöd az embert, hogy *legyünk, főzzünk, éljünk* feszítsünk. *legyünk* vidámak, *'legyünk* frissek, *legyünk* szerelmesek! Rohanjunk. igen, törtsünk, előbbre az életben, igen, hogy... sétáljunk! Igen! Még sétálni is! Hát mit akarsz?

Hosszú csönd

MARI Semmit.

Hosszú csönd

GYULA Várj. Fölálllok.

MARI (fásultan) *Ne állj föl. Ránk zuhan az egész.*

Hosszú csönd

GYULA Én nem tudom a trianoni békeszerződést megváltoztatni. Tudom, hogy azt akarod. De én felelek Trianonért? Engem is izgat Trianon. Azt *hiszed*, én nem akarok feszíteni? Au ... Ne tépd föl a sebemet! MARI Elszibbadtam. Muszáj megmozdulnom.
GYULA *Ne tépd föl a sebemet!* Majd jön valaki. Nekem is fáj... *(minden. Sose beszélünk erről, (de nekem is fáj. Be vagyok szorítva. Fialat vagyok, és be vagyok szorítva. Pedig nem az ötvenes években élünk! Vagy igen?)*
MARI (*kelletlenül*) *Nem.*

GYULA (kedvesen, könyörögve) Hát akkor mit akarsz? Én is szeretnék rohanni ... Au... sportolni, élni ... Gondolkodni. Nem tudok gondolkodni. Nincs eröm sportolni. Én a világot megforgatom, ha kell. De ezt? Hol a forradalom?

MARI Ne ,hüzd, jaj, ne hüzd!

GYULA Hol az eszme?

ARI Mit akarsz?

GYULA Ki lelkesedik?

MARI Azt hittem, mi ketten lelkesedünk.

GYULA Es a nemzetiségek?

MARI Micsoda blama, istenem!

GYULA Szanaszét a magyarok — körben. Ötmillió.

MARI (rákiált) Hát nem maradhatunk így!

GYULA Ne mozogj, az isten áldjon meg! — Magyarság! — Majd jön valaki.

MARI Magadtól nem csinálsz semmit. Ismerlek.

GYULA Ne bánts!

MARI Én nem vagyok becsapva? Hogy bőgött az anyám, mikor fölötöttem az úttörőnyakkendőt. Au! (Lábához kap) ... Ekkora voltam.

GYULA Ne bőgj. Te akartál templomi esküvőt.

MARI De miért? Mert a polgári unalmas. A templomban orgona szól...

Gyula felügyetlenkedni magát a vitrinben lógó úttörőnyakkendőig, elcsúpi a végét, megrántja, a vitrin előre-dől, tárgyak hullanak ki, ő megkaparintja a nyak-kendőt

Ö! A lábam! A lábamra dobtad a szervizt! Hát itt vérzek el!

GYULA Várj, édesem, várj... (Huzakodnak a nyak-kendőn) Hát nem érted, hogy be akarom kötni a sebedet? Te marha! (Kikapja Mari kezéből a nyakkendőt) Be van csomózva. Ki kötötte ilyen vastag csomóra?

MARI Anyám. Szeretsz?

GYULA Szép vagy, és kész.

MARI A külsőmért szeretsz.

GYULA Igen! (Föltérdel, kiabál) Szép a szájad, a szemed, a melled! Elég volt a hitből! Nem érdekel Magyarország sorsa, a kisebbségek, isten bokrétája, Kossuth Lajos — szeretlek.

MARI Hinni akarok!

GYULA Hát te mondtad, hogy nem hiszel!

Egyimásra borulnak. Erőtlen kopogás. Fischer Kálmán lép be

MARI Én nem hiszek? Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek a katolikus anyaszentegyházban, a Magyar Kommunista Pártban ... Hiszek abban, hogy hinni kell...

GYULA Nem érdekel! Nem fogok nyüzsögni, célra törni, jógázni, filozofálni, belépni...

MARI Becsapsz ... (Aléltan) Te is becsapsz.

GYULA Megleszünk ketten. Kívül a világon. Külön sziget.

FISCHER Szevasztok. Itthon vagytok? Anyátok mondta, hogy rossz a tévé, ugorjak át. Az ,nem olyan könnyű. Komputereket csinálunk. Azt akarta a főnököm, hogy munkaidőben dolgozzam. Azért én se vagyok hülye. Nem értenek hozzá. Hol az a, tévé? Csak maradjatok, megtalálom. (Nekimegy a tévének) Na. Lemaradtunk. Hülyékkel dolgozom. Van valami ital?

MARI Ott a polcon.

FISCHER Én is voltam párttag. (A könyvespolcon keresgél) Nana! Elég. Csak az előny? Nem csinálnak semmit.

GYULA Nem, nem az!

FISCHER Lógni akarnak, pótszabadságot, jutalomüdülést. Ezekkel én nem azonosítom magam. (Megtalálja az üveget, beleszagol) Haha! Konyak. A legrosszabb ital. És méregdrága. (Kitölti a poharakba, vissz ne-kik is)

MARI Én nem kérek.

FISCHER Mi az, hogy nem kérsz? Inni kell. Ha látnátok a főnökömet, ti is innátok. Rendet akartam csinálni az üzemben. Eddig, tudjátok... (Lehajítja az

italt)... Brrr ... de rossz... szóval. eddig behozta az unokaöccsét főmérnöknek, a sógorát osztályvezetőnek, az öccse tíz éve ott van, a nagynénje a szakszervezetes. Na, ez így nem megy, mondtam, szerencsétlenségére engem nevezett ki a technológia vezetőjének. Egy csoportba, raktam a rokonokat. Leállt a termelés. (Ne-vet) Ti mikor házasodtok össze?

GYULA Most. Mostanában.

FISCHER Helyes. (Fölébük áll) Össze vagytok kötözve? Így akartok élni? Szerencsétlenek. Na, (még egy rövidet. (Tölt, iszik) Brrr, de rossz. Otthon olyan pálinkát főztem, nem hinnétek el. Nana! Persze, gyógyfüveiket vásároltam. Gint, diópálinkát csináltam, a brandyt a napoleonos üvegbe töltöttem — azt 'hitték, valódi! Na, ja! Az ,nem ilyen vacak. Kilencven fokon desztilláltam a magyarit. Hogy a mikrotoxikátumok kiessenek. Az állannak erre nincs ideje. Ők nyolcvan-fokon desztillálnak, de akkor a mikrotoxikátumok nem esnek ki. A méreg így is benne maradt. Hogy miért? Valamit eltolhattam a desztillálásnál. (Leemel a tévé hátulját, szedi szét a készüléket) Na, lássuk csak. Kiszúrtam velük, mi, Gyuszi?

GYULA Ki. Igen. Ki tetszett szűrni.

FISCHER Én fogok felelni mindenért?

MARI Dehogya felel, Kálmán bácsi!

FISCHER Velem nem játszhatnak! (Kiabálni kezd) Én nem dolgozom más helyett! Ők meg lógnak! (Odarohan hozzájuk) Szükségük van rám! A fejre! Diplomát mindenki szerezhet, de fejet nem! Megértettétek

MARI Meg, Kálmán bácsi.

FISCHER Összehívtam a termelési értekezletet. Az egész üzemet! Jött az igazgató... Sajnos, volt nálunk egy borbélyszék, tudjátok, olyan forgós. Fogalmam sincs, hogy került a műhelybe. Kényelmes. Magamnak tartottam. De aztán jött az igazgató, abba tesséktem. Elvörösödött. Kidelrült, hogy borbély volt az-előtt. Pulykavörös lett, kirohant. De én nem tudtam, hogy borbély a szakmája! Én nem tehetek róla! Kér-leltek, hogy kérjek bocsánatot! Nem kértem! Es nem is fogok! Nem kérek bocsánatot! Tehetek én arról, hogy borbély volt? (Üvölt)

MARI Nem tehet.

FISCHER Megsértődött! Es én ne sértődjem meg azon, hogy ő az igazgató?

GYULA De... sértődjön.

FISCHER Az én szakértelmem semmi? — Ti is csak henyéltek. Talán bocsánatot kellett volna kérnem? Azt akarjátok?

MARI Dehogya akarjuk.

FISCHER Könnyen beszéltek. Apátok majd mindent elintéz. A szerencsétlen hülye. Egyetemi tanár létére boylert után futkos nektek! Nem szégyellitek magatokat!

GYULA De... szégyelljük, Kálmán bácsi.

FISCHER Szégyellhetitek magatokat. Titeket nem érdekel semmi. Nézitek, hogy robban föl a világ, s rágógumit rágatok. Mi? Jó, hogy nem köpöttek a pofámba! Hát mi nektek csináltuk ezt az országot! De ti szartok az egészre. Üldögéltek. (Rágógumit ad nekik, maga is bekap egyet) Nesztek. Egy olasztól kaptam, mentolos. (Gyulához) Tartsd a hátaddal... Ügy... (Meg-veregeti Gyula vállát) Ilyen vacak ital! (Iszik, majd megint a tévét veszi kezelésbe) Ez is egy szar. Ilyen tévét nem tart már senki. Persze, Videoton. Mért nem Oriont vesztek?

MARI Nincs pénzünk, Kálmán bácsi.

FISCHER Nincs pénzetek! Mert kiszedtek mindent a zsebéből, ti meg lébóltok. Az Orionnak múltja van. Kell a múlt! A hagyomány! (Üti a tévét) Mit kezdjek ezzel? A transzfóratóra is, kivan. Ezt akarjátok megjavíttatni?

GYULA Mi nem akarjuk.

MARI Anya hitte ...

FISCHER Hinni! (Kivesz egy csövet) Egy fityinet se ér. (Leül a tévé mellé, ábrándozva mesél) Azt ti nem tudjátok... Zászlóerdő volt az utcákon! Énekeltünk Felszabadultunk! Az egész ország megmozdult... (Kézében marad egy betét) Ez szétesett. — Mindenki hitt. Mindenki örült, ha kezet foghatott valakivel. Ti nem tudjátok, mit szenvedtünk.

MARI De tudjuk, Kálmán bácsi.
FISCHER Nem tudjátok! Semmit sem tudtok! Bujkálnom kellett a háború alatt! Mit tudtok ti! (Ordít) Ha-mis papírokkal bujkáltam a pincében. Ti beszéltek a hitiről?
GYULA Mi nem beszélünk...
FISCHER Orvosi papírt szereztek a Vöröskeresztől. Ti azt sem tudjátok, mi a Vöröskereszt! Azt hiszitek, véradás! A svéd Vöröskereszt papírjával voltam orvos! Az egyik óvóhelyen szülni kezdett egy cigány-asszony. Nekem kellett levezetnem a szült! Azt se tudtam, hol a (köldökszínor! Ugyan, ti! Hogy menekültem meg, azt mondjátok! Hogyan? A papok büjtettek el végül Pannonhalmán. Könnyű szidni a papokat!
GYULA Mi nem szidjuk, Kálmán bácsi.
MARI Egyházi esküvőt akarunk.
FISCHER Egyházi esküvőt? Meg vagytok örülve? Mi-nek az egyházi esküvő? Apátokat kirúgják 'az állásából! Pedig nem hisztek semmiben! — Felszabadultunk! Repesett a szívünk! (Egy drótot rángat ki) De ki vállalja a felelősséget? (Kiemel egy csövet) Rozsdás. Ez a magyar ipar. — Hogy 'hittünk! — Hal van az az igazgató, aki ezért a fuser munkáért felelősséget vállal? Vagy a munkás? Aki kilopja a csövet a gépből?

Fuser Béla lép be, egy sarlóval

FUSER Lázár úr idehaza van? Jó napot kívánok.
MARI Nincs...
FUSER Gondoltam, le kell vágni a pázsitot. (Fischerhez) Mi baj?
FISCHER Mi baj, mi baj? Ez egy személtáda.
FUSER Erdemes lesz nézni a világbajnokságot?
FISCHER Benne vagyunk a legjobbakk közt.
FUSER Sose siessen. Ha azokat a falábúakat teszik be az MTK-ból!
FISCHER Falábúak? Az egész válogatottat belőlük állítanám ki!
FUSER Azokat az elhízott fickókat?
FISCHER (főlemeli a kalapácsot) Nekem ne jöjjön a Fradival! Tudom, mit akar a Fradival! Nagyon jól tudom!
FUSER Fradi? Az a legrosszabb! Mért, féltik a Vasastól a bajnokságot? Mért? Még most is szégyen, ha munkácssapat (gyóz? Erre készültünk? Nem volt elég az értelmiségből?
FISCHER Mi baja az értelmiséggel?
FUSER Ugyan. Látom, mire megy ki a játék. Egy tehetséges munkácssapat többet ér, mint ezek az áltisztviselők
FISCHER Futballozni kéne tudni, nem gondolja? És ezek tudnak! Ide nézzen! (Belső zsebéből hajtogatott papírt vesz elő, kitergeti) Ötszázötven variációt dolgoztam ki. Ha a svédok megverik a bolgárokat és Izrael legyőzi Portugáliát, kétéseleyesek vagyunk. A hát-térben!
FUSER (nagyot röhög) Az igaz!
FISCHER Mért? Várjon! (Zsebzsámológépet vesz elő) Mondjuk, Irán--Belgium 2:1. Betáplálom. (Nyomogatja a gombokat) Finnország-Románia 3:2. Reális?
FUSER (föláll, a fiatalokhoz megy) Lelkesedés! (Fischernek mondja) ... Ezek ide se figyelnek. — Lelkesedés nélkül nem (megy. -- Ezeknek magyarázom? Ezeket még a futball se érdekli! Én részt vettem a Népstadion építkezésében! És nem magamnak, hanem hogy ti is lássatok egy igazi meccset! (Marihoz, aki tartja az üveget) Várj! Megigazítom. (Fischerhez) Látja? Unja! (Marihoz) Tartsd föl a kezedet! — Ennyit nem bír ki! — Azt akarod, hogy ripyára menjen az egész? (Egy léccel megtámasztja az üveget) Hit kell! Mikor én a Kőbányában fociztam, az NB I-ben voltunk. Azt hiszi, annyira tudtunk focizni? Fenéket! De minket üzött a labda! Mi hittünk! Még akartuk mutatni!
FISCHER Most mutass meg
FUSER Ajaj! Ilyen kis országban?
FISCHER Mi baja van ezzel az országgal?
FUSER Nekem? Nekem van vele a legkevesebb bajom. De kicsi, nem?
FISCHER Micsoda?

FUSER Micsoda. Jaj! A futballpálya! — Ekkora' volt az ország?
FISCHER Mikor?
FUSER Jaj! Tegnap. Tegnap délelőtt.
FISCHER Hát mekkora?
FUSER Jaj! Voltak erdők?
FISCHER Erdők?
FUSER Jaj! Volt só?
FISCHER Só? Most is van só. Milyen sóra gondol?
FUSER Asztalira. Jaj. Arany?
FISCHER Aranyat akar?
FUSER Népség, katonaság? (Megragadja Fischert)
FISCHER Igen...
FUSER Bűnösök vagyunk mi?
FISCHER Ne... em
FUSER Bátrak voltunk?
FISCHER I... igen.
FUSER Elvesztettük a háborút?
FISCHER Nem. Igen!
FUSER Ezt táplálja be! (Elereszti) Ezt aztán kiszámít-hatja! Hogy mennyien voltunk! Hogy mennyien lettünk! Hogy mekkorák voltunk! Mi maradt? Csak én vagyok a bűnös? (Mellét veri) Senki nem hibás az egész világon, csak én? A németek, az olaszok, angolok, a franciák, az egész világ nem bűnös, csak én? Hogy hittem a Kőbányai Sportkörben? Csak én, aki a fronton voltam, kétszer megsebesültem! Itt van, tessék, itt a sorozat! (Fölrántja a hasán az inget) Itt a seb, vagy nincs itt a seb? (Mariékhoz szalad)
GYULA Itt van.
FUSER (Marihoz) Fogja meg... Na... Tapogassa meg.
MARI Óriási.
FUSER Még (most is reszel. Érzi, hogy reszel? Érzi a kezén?
MARI Érzem. Reszel.
GYULA (Fuser neki is mutatja) Reszel.
FUSER Még ma is reszel! Fogságban voltam öt évig! 'Harmincnyolc kilóval jöttem haza! Csak én vagyok a hibás, hogy megmenekültem? Hogy hinni akarok? A Lánchídon dolgoztam, meg a Szabadság-hídon. Utána csak néztem, hogy hova tűntek a manuszok mel-lőlem! Csak én vagyok a bűnös? Most is huszonöt forint az órabérem. Megfelel? Mit akar ekkora országtól?
FISCHER Én? Semmit.
FUSER Az a baj, hogy részt akarok venni a világbajnokságban? Ne vegyek részt. semmiben?
FISCHER De. Vegyen.
FUSER Győzni akarok! Győzni akarok
FISCHER Jó, jó... (Siet hozzá a konyakkal) Igyon egy kortyot.

Fuser felhajtja. Fischer még tölt neki, háromszor

FUSER Mutassa a táblázatot! (Táblázat fölé hajolnak. Döböntően Fischerhez) Azt mondja, semmi esélyünk sincs?

Gonda Kornél és felesége jönnek be

GONDA (Marihoz) Hol az apád?

MARI Intézi a boyleR.

GONDA Tessék! (Rájuk mutat, diadalmasan körülnéz) Itt ülnék, s az apjuk intézi a baylert! Vége! Rohanok a minisztériumba, Meg kell reformálni az egészet! (Nagy paksamétát lobogtat, az széthullik, szedegeti) Hát milyen nevelést kaptak ezek? Ez lett belőlük. Tessék.

GONDÁNÉ (ő is szedegeti a papírokat) El vannak zsidva. Hagy őket, Kornél.

GONDA Átalakítjuk! Itt a kezemben a reform. — Csak lerobbantam.

FISCHER (Gondánéhoz) A szíve?

GONDÁNÉ Á. Annak semmi baja, hál' isten. (Magsimogatja férje fejét) Ne izgasd föl magad, Kornél.

GONDA (rákiált Mariékra) Hol a szent korona?

GYULA Én... nem tudom.

GONDA Tessék! Hát azt se (tudják, hol a korona! Már rég tthon van, csak nem vettek észre! (Fuserhoz)

Most nézze meg. (Kitergeti az iratait) Látja?

FUSER Nem.

GONDA Keresztények lettünk!
FUSER Micsodák?
GONDA Szent István megteremtette a 'központi hatalmat,
a diktatúrát!
FUSER Már akkor? (Menne el)
GONDA (utánanyúl) Ezeknek nem tanítottak semmit. Csak marhaságokat. (Gyulához megy) Tartsd. (Fuserékhoz) Túlterhelték őket, de semmilyen erőfeszítésre nem tanították! Itt várnak, hogy az atombomba a fejükre hulljon! (Marihoz) Emeld föl a !kezedet! Hát mit akartok? Itt ülni? (Fischerhez) Nézz. (Mariékra kiált) És a nemzet?
MARI Ugye... mondtam., Gyugyu.

GONDA Tudjátok, . hol éltek? (Főlemeli Gyula fejét) Mi főlemeljük nekik az épületet, 'ők meg alárognak ! Mit csináltak volna a mi helyünkben? Forradalmat? (Főlrángatja Gyula kezét) Ezek a Pilvaxban is elaludtak volna! Rábuktak volna a márványasztalokra ! Ki szavalt a volna el a Talpra magyart? Esőben! (Az esernyővel föltámasztja a vitrin szárnyát)

GONDÁNÉ A reformot intézd, Kornél, ne a forradalom- mal foglalkozz!
GONDA (megzavarva) Szétpattan a fejem. (Kiteríti Fusernek a térképet) Na. Itt vannak az alapok. Magyarország ekkora.

FUSER (Fischerre) Hát ezt mondom neki én is!
GONDA (hadvezéeri) Be vagyunk ágyazva. De a nyelv erő! Az átterjed a határokon. (Mariékra mutat) A nyelvet kell tanulniok

FUSER Milyen nyelvet?
GONDA Magyart! (Gyulához szalad) Csak a technika? (Levegőbe) Mert meg tudnak javítani egy vécét? (Leügyetlenkedi a támasztóbotot. Gyulához) Majd csináld meg. (Fuserhoz szalad) Én mindig elől akartam lenni. Zászló!

FUSER És mi lett?
GYULA Pedagógus.
FUSER Az ugyanaz... lényegében.
GONDA Értse? meg... Bennem égett a tűz . . . Mint valami erdőtüz! (Mariékhoz) Engem nem lehetett meg-fékezni!
GONDÁNÉ Kornél, fékezd magad. Gondolj a kocsinokra.
GONDA (Fischernek) Buda halála! (Mariékra) Ha ezekre nézek, agyvérzést kapok! Ismeri a történelmet.
FISCHER Én mérnök vagyok. Komputerekkel foglalkozom.

GONDA Remek. Akkor maga meg tudja javítani a kocsimat! Lerobbantam !
FISCHER Milyen típus?
GONDÁNÉ Skoda.

FISCHER Azt nincs ember, aki megjavítsa.
GONDÁNÉ Lehet, hogy én kellemetlen vagyok, de nekem az a véleményem, hogy eleinte ment.
FISCHER Eleinte minden kocsni megy.

GONDA Én agyvérzést kapok.
GONDÁNÉ Dehogy kapsz. Meg kell öregedned, és kész.
GONDA De nem akarok megöregedni ! (Mariékra) Olyan legyek, mint ezek?

GONDÁNÉ Realitás, öregem, realitás.
GONDA Realitás. Én még nem lankadtam le! Én még most is el tudnék vezetni... egy főiskolát... egy minisztériumot... egy nemzetet !
GONDÁNÉ Csak egy autót nem.

GONDA Ha rám bíznák . . . öt hónap alatt ráncba szedném az egész pedagógiát ! Meg a rendőrséget. Nekem a gyilkos nem. futkosna az utcán !
GONDÁNÉ Buda halála! És azt nem ?mondod el, hogy negyvenhétben bevágtak a börtönbe? Ott maradtam a gyerekekkel, amíg ő a börtönben csücsült. Ezt nem mondja el! (Marinak) Te se jársz különbül, ne féj! (Férfjére) Pedig ennek agya volt! Az agyát szerettem meg! Egy Széchenyi lehetett volna belőle, ha minden jól megy. De ki bírja ezt idegileg? Valami rossz pártba lépett be!

'GONDA (Fuserékra) Az a baj, hogy börtönben ültem!
GONDÁNÉ És ötvenben újra 'bevágták nekem ! Pedig akkor már ebben :a pártban volt ! Eszmékben élni ! Férfigóg. Én a realitásokban éltem. Idegen házakhoz jártam takarítani — ezzel a kezemmel ! Én nem voltam demokrata? Én tartottam 'el a három gyereket! Csak gyártotta a gyerekeket!

GONDA Mindenért engem hibáztat! Negyed hatkor kelek, fölkeltem az unokahúgomat, tizenöt éves. Hát mindent én csináljak? Elalszik. Miért? A nagyanyja miatt. A nagyanyja, a feleségem anyja engem megöl.
FUSER Be kell vágni a szeretetházba.
GONDA (Fuserban megértést remélve) Uram... engem ez az idős hölgy meggyilkol. Kimegyek a konyhába. A sparheltlen — Erzsébeten lakunk — :a kutya étele fő. Nincs étvágyam a piritott kenyérhez. Könyörgök, ne tegye a kutyaételt az emberétel mellé.
FUSER Odateszi?
GONDA (könyörgőn) Hát elcserélem! .A ?múltkor a kutya főzelékét vittem be a főiskolára !
GONDÁNÉ Túloz. Mindig szeretett túlozni. Anyám egyetlen társa a kutya. Ki legyen a társa? Mi?
GONDA Most gondolja el, maga jól bírja magát, maga a termelésben dolgozik, de énnekem gondolataim? vannak. Kiviszem a kutyadobozokat, a lábasokat, a rongyokat, az összerágott szappanokat a kukába. Mit csinál az anyósom?
FISCHER Alszik.
GONDA Még ha aludna! Visszacsempészi a holmikát a konyhába ! Én agyvérzést kapok ! Nem ?bírom ezt a kutyát megoldani!
FISCHER ..Mérgezze meg.
GONDA Haha! Jópofa! A feleségem azt mondta, költözzek el, ha nem tetszik a kutya.
FISCHER Én most diópálinkát pároltam le, meg brandyt. Tudja, mi a brandy?
GONDA Olyan... pálinka, barnában.
FISCHER A desztilláció nem egyszerű. Beletöltöttem egy napoleonos üvegbe', azt hiszi, nem úgy itták, mint az eredetit?
GONDA Ne mondja!
FISCHER Mindenki beteg lett. Megmondom, mi a titka. A gyaufüvet nem elég 'kétszer párolni. Az alkaloidák benne maradnak. Na, az jó lesz a, !kutyának. Meg kell mérgezni.
GONDÁNÉ Nem engedem! A kutyát nem engedem.! Anyám egyetlen társa
FISCHER Akkor a mamát.
GONDÁNÉ (visítva) Ezért építettük fel ezt, az országot? Nem engedem! (Mariékhoz) Halljátok? Végre megértük, hogy tovább élhet az ember! Ma már a lakosság ötven százaléka öreg. Ezekért élünk. Ezeket fõnn kell tartanunk! Mi mindent kiálltunk, hogy ők megmaradjanak!
FUSER Sikerült.
GONDÁNÉ Miért? Az a baj, hogy nem hálnak meg időben ? Hogy kutyatálat tartanak a sparhertorr? Ezt irigylik :tõle? Tudja, mit szenvedett az anyám?
FISCHER Én is szenvedtem.
GONDÁNÉ (Mariékhoz) Meg akarja mérgezni az anyámat! Te engednéd, hogy az anyádat megmérgezzék? (Férfjére ront) ?Mindig gyűlölted az anyámat! Miért vettél el akkor? Bezzeg jól jött negyvenhatban a jó falusi hús, a káposzta! Telezabáltad magad nálunk!
GONDA (Gyulának) Sose szerettem a káposztát.
GONDÁNÉ Kis földje volt, anyámnak — mint egy parasztnak. Fõlpofozták.
FUSER Kicsoda?
GONDÁNÉ Ezek ! Hat hold földet kapott földosztáskor. Maga szántott! Aztán elkapták a grabancát !
FUSER (Fischerre) Csirkefogók!
GONDÁNÉ Gyűlölték a parasztokat!
FUSER (Fischerre) Kutyaából nem lesz szalonna. Hiába jött itt az egész szocializmus, ez csak kabátos ember maradt. Az MTK-nak drukkol.
GONDA (ó is Fischerre támad) Ember! Csak a Fradi mentheti meg az országot !
FUSER (Fischert elengedi, Gonda felé fordul) Nekem ne jöjjön azzal a csöcseléssel ! Persze, hogy gyűlöli az anyósát, ha Fradi-drukker!
GONDÁNÉ Meg akarja mérgezni!
GONDA De ki akarja !megmérgezni? Délután ?is a testvérehez viszem, minden a, nyakamon, én melegítem a vizet, én takarítok, elkésem az iskolából ... Kidalgoztam a reformelméletet .
FUSER Megint azt akarja, hogy az egyszerű emberek ne értsék?

FISCHER Hát kiből álljon a válogatott? Csak a tudás számít, a technika!

FUSER Győzni akarok!

GONDÁNÉ Mindig gyűlölted az anyámat! (Férje után röpti a retikült, az Mari lábánál köt ki) Gazember! MARI Au! A lábam!

Hirtelen leáll az egész tülekedés, odasereglenek Mariékhoz

FISCHER (Marinak) Ezek állatok. (Lábát simogatja)
GONDÁNÉ Aranyom, csak nem ütöttelek meg? Nem akartam! (Ő is Mari lábát simogatja)

FUSER Én ,megyek is,. Le kell vágni a füvet.

GONDA Itt la reform! Megcsináltam a reformot! Hányadikban is buktál meg, Marikám?

MARI Harmadik gimnáziumban.

GONDA Magyarot kell tanulnod, meg történelmet. Kiirtjuk a matematikát!

Ménesi állít be, vidéki csomagokkal

MÉNESI Nem akarják bevenni a Haladást a válogatottba?

FISCHER A Haladással jön? Ki ad ma a Haladásra?

FUSER Vidéki társaság!

MÉNESI (Mariékhoz) Gyerekek! Hoztam az esküvő-re tíz liter vöröset. Itt van töpörtyű, szalonna, sült tyúk. Apátok?

GYULA Mindjárt jön.

GONDA A boylert intézi. Gondolhatja. Ezek maguktól nem csinálnak semmit. Itt ülnek.

MÉNESI (leül) Jaj ... elfáradtam. Itt a gangon mondja valaki, hogy a vidékieket nem akarják bevenni. (Iszik) Igyanak.

Ki-ki odajárul, ő tölt a demizsonból, isznak

Na? Milyen? Ezeknek a szerencsétleneknek hoztam.

Pesten nem lehet tisztességes bort kapni.

GONDÁNÉ Kornél, ne időzz. Délután anyukát, Sári nénihez kell vinni.

GONDA Lerobbantam. Viszem 'be a reformtervezetet, s egyszerűen lerobbantam. Elszakadt a gázbowden. Hát nem tudok ... (Gondáréra kiált) továbbmenni! FUSER Talán lesz, nálam. (Belső zsebéből gázhuzalt húz elő)

GONDA Remek! Maga nagyszerű ember. (Menne ki) Az indexlámpám 'is' kiégett.

FUSER Várjon. (A zsebéből marék autós körtét markol elő) Hány wattos?

GONDÁNÉ Tőle kérdi! — Hat.

FUSER Itt van. (Gondának adja)

GONDÁNÉ És azt nem mondod, hogy 'nem látsz ki az ,ablakon? Az ablaktörő kar letört.

FUSER Talán jó lesz ez a típus. (A másik mellényzsebéből veszi elő)

GONDA De rendes ember maga! Fölszereli?

FUSER Mennyiért?

GONDÁNÉ Kornél! Adjunk háromszázat, csak ne időzzünk!

FISCHER Kérem! Én ötven forintért megcsinálom! FUSER (Fischerre Ménésinek) Nem érdekli a Trianon! MÉNESI Mi nem érdekli?

FUSER Hát nem érti? A világ legkisebb országa vagyunk! MÉNESI Tényleg? Erre nem is, gondoltam. És ezt maga honnan veszi?

FUSER Ne tette magát. Nem hallott még a Trianonról? MÉNESI Ne jöjjön nekem ezzel! Nálunk a feleségem szerzi be a mosóport.

FUSER Ember! (Megragadja) Maga hol él? Ez Magyarországnak!

MÉNESI Nem vagyunk benn a világ bajnokságban?

FUSER Úristen! (Visszajevi Ménésit)

GONDÁNÉ Kornél, ne időzz! Menjünk ezzel a

komputeressel.

GONDA (Fischerhez) Megcsinálja a Skodát? (Mutatja a kezében levő alkatrészeket)

MÉNESI (kiemeli a zsebéből a slussz kulcsot) Asszo-

nyom! Menjenek az éri kocsimmal, lenn áll a kapu előtt. Zöld Mercedes.

FUSER Gazemberek! Mercedesre van az államnak pénz!

FISCHER Ez nem az államé. Ezé a pasasé.

FUSER (*végigméri Ménésit*) Öslény.

Kimennek

MÉNESI Jaj, gyerekek! Majd ti is belejöttök, ha összeházasodtok. (Iszik) Trianon! — Mikor lesz az esküvő?

GYULA Várunk.

MARI A templomi esküvő ünnepélyesebb.

MÉNESI Nem az ünnepélyesség számít. Amikor én Veronikát elvettem, nem volt ilyen hercehurca. Akkora ünnepély volt, hogy beszakadt a kórus a sümegi nagytemplomban. Szegény Veronkám csipkeruha volt, én csokornyakkendőben, frakkban, az Úrangyalát éne-kelték, nyoszolyóleányok... Apád volt a ltanú — zsakettben, aztán mégse lettünk boldogok.

MARI De hát szerette Pista bácsi Veronka nénit, nem?

MÉNESI Szerettem, szerettem... kit nem szeret az ember? Az ember idővel még a szomszédját 'is szereti.

MARI De az esküvővel valami emléket akarunk. Hogy legyen valami emlék.

Lázárné és Lázár boylert cipel be

LÁZÁRNÉ Emlék? Most. aztán van emlék! (A lányára kiabál) Te szerencsétlen! Mit állsz ott, 'mint egy faszent? (Egy papírdarabbal hadonászik az orra előtt)

Hát erre tanítottalak én?

MARI Nem. Nem erre tanítottál.

LÁZÁRNÉ Pistám, én végigcsináltam... Te is tudod. A semmiből kezdtem. Magyar vagyok. Hogy ,magyarázzam 'meg ezt neki? Minket is sodortak a hordák. Itt Szvatopluk élt, 'mikor Árpáddal bejöttünk. A saját testvérünk szemét is ki kellett szűrni. De valahol megvetettük a lábunkat! Ez egy ország! Folyton az erők 'köz! Ezt magyarázzam neki? (Marihoz) És akkor nem volt gyermekgondozási segély! Se tablettá! Csak történelem volt. Persze, hogy magyar módra éltünk. Ezt nem érti? Csak az elnyomás! Azt se tudtuk, mi az egzisztencializmus, meg az egzisztencia. Nagyon elkapattuk őket! Persze, hogy kommunista, lettem! Ez egy folyamat! Nem szülhettünk nyakra-főre! Inkább egyszer együtt egy hónapban! De óvatosan! Mi tudtunk vigyázni! A honra, a hasra, a becsületünkre! Egy országot, akartam ráhagyni! Tehetek én arról, hogy közben ilyen jólét lett? Én a szenvedése akartam tanítani, a kommunizmusra! S 'most ide akar szülni nekem egy gyereket?

MÉNESI Hova?

LÁZÁRNÉ (Marinak) Én *vettem el a hitedet!* Mi csináljak? Hit nélkül nem lehet szülni!

MÉNESI De ki akar itt szülni?

LÁZÁRNÉ A történelem is számít! Én nem tehetek az ról, hogy ide jutott az ország! A benzinkutasok kezére! Pistám, én nem tudom a történelmet befolyásolni. De a gyereket nem vállalom!

MÉNESI Milyen gyereket?

LÁZÁRNÉ Ó, az agyalágyult! (Ménéséhez) Pistám, három napra mentünk el itthonról, csak épp leugrottunk anyámhoz, nem láttam már másfél éve... Három nap! Még májusban! S még ha időben szól! De szeptember van, Pistám, szeptember!

MÉNESI Nem is vettem észre.

MARI Én se.

LÁZÁRNÉ Hát. hol éltek lti? Az őserdőben? Társadalomban éltek! A gyerekek. — gyerek. Az viszi tovább a társadalmat. Gyereket nem lehet, csak úgy, vaktában csinálni! Az nem játékszer! Ahhoz társadalom is kell! Meg hit! ,Meg lakás! Meg esküvő! (Ménéséhez) Pistám, én ezt nem élem túl. Egyetlen leányom. (Marihoz) Nem ,mondtam, hogy szedjétek azokat a tablettákat?

MARI Mondtad.

LÁZÁRNÉ Mondtam, hogy vigyázz?

MARI Vigyáztam..

LÁZÁRNÉ (*pofon vágja*) Így vigyáztál? Hát már orvos-hoz se tudunk menni! Te akarsz egyházi esküvőt?

Ekkora hassal?

Mari ellép a vitrin elé, abból nagy csörömpöléssel ki-esik az üveg

LÁZÁR Nézzétek! Összetörték a vitrint!

MARI Nem is vagyok terhes.

LÁZÁRNÉ Akkor ez mi?

MARI (kikapja anyja kezéből a papírt, zokog) Ez nem az +én papírom.

LÁZÁRNÉ Mi az? Mit mondasz?

MARI Ez a Katié... a barátnőmé. Megkért, hogy adjam le... az én nevemen... az anyagot a laboratóriumba.

LÁZÁRNÉ (Mari hasát tapogatja) Jaj... istenem ... (Csókolja a fejét) Édes vagy! Remek! Árpád! Árpád! Mari nem terhes.

LÁZÁR Terhes, nem terhes, most ez nem számít. Hát nem látod, hogy ripityára ment az egész? Nyavalyások!

GYULA Árpádbátyám, ha megengedi ... nem gondoltuk... Tákolmány ez a berendezés. Összevissza van foltozva. Rég ki kellett volna cserélni, +ha Imegengedi ... Ilyen butorzatot nem lehet használni .

MÉNESI Erre a vitrinre mondjátok, hogy szétesik? Már-tuskám, hát még az apánk szerezte, a Grünbauernél vette féláron! A Ferenc Jóska idejéből való! Kitarzott a világháborúban is, Horthy alatt is, meg ebben a világban !

GYULA Egyetlen csíkot szedtünk le, és szétesett az egész.

LÁZÁR Mi a fenét akartatok?

GYULA Sétálni szerettünk volna.

MARI Dehogyan sétálni ! Lázadná !

GYULA Lázadni? Ezt nem is mondtad.

MARI Ezt külön kell mondani?

GYULA Igaza van. Lázadni akartunk.

MARI Lázadni. Csak +kiesett az üveg.

MÉNESI Majd én (megcsinálom, csak ne izgassátok magatokat.

MARI Miért? Ez olyan érthetetlen

LÁZÁRNÉ Lázadni, Pistám ! Hát mi nem akartunk, azt hiszitek?

LÁZÁR Örüljétek, ha lyuk van a seggeteken! Mi is örülünk. Na... (Föltápászkodik) gyertek. Kibontalak benneteket. (Kibontja őket) Sétálni! És lázadni! Hát nincs nektek itt remek helyetek? Ellenünk lázadni? (Ordít) Vagy mi ellen, ha megengeded ezt a kérdést? MARI Jött egy ajánlott levél. Azt nem nézitek meg?

Lázár ugrik, kibontja a levelet

MÉNESI Mit akarsz tőlük, Árpád? Emlékezz vissza, mi hogy kezdtük. Ti is. Sétáltatok lázadtatok, vitrinetek, is volt, aztán mégse lettetek boldogok.

LÁZÁR Gyerekek! Marci bácsi vár titeket Buenos Airesben ! (Olvas) „Tötötö... tötötö... Itt már az egyházi esküvőt is előkészítettük ...”

MÉNESI Éljen!

LÁZÁRNÉ Árpád ! Van isten !

LÁZÁR Persze, hogy van. (Olvas) „Tötötö... tötötö... . Az idén is, szükségünk volna arra a hús kilogrammára ... Mariék +kihozhatnák ... Ha lehet, +makóit küldjétek, az a legjobb ...”

LÁZÁRNÉ Utaztok ! Esküdtök!

GYULA Mondtam, hogy történik valami ! Nem kell kapkodni ! (Marira) Ez mindig kapkod ! Még jó, hogy nincs gyereke... Öt méterre + nem lát előbbre ! (Meg-botlik az elrejtett csomagban) Tessék! (Dühödten, reszkető kézzel széttépi a csomagolópapírt) Ezt rejtegeti ... Ebben ég az agya ... Ezt +dugdossa ... Ez az ő vágyai netovábbja ... Az ideológiája! (Kibont egyet) Ez :a rohadék zöld alma!

MÉNESI Milyen alma?

GYULA (Marival huzakodnak a csomagon) Tízezer zöld almát kapsz majd kinn! Szétmohatod a lelkedet! Nem +kell többé spórolnod ! Beszappanozhatod az egész kurva világot!

LÁZÁRNÉ (fuvalázó hangon) Kaptatok zöld almát? GYULA Persze, hogy kaptunk ! Minden zugtrafikban kapni ! Még a szerencsétlen hajnali szövlányok meg

prolilányok is ezért nyúlkálnak vörös ujjakkal a pult alá! (Bevágja a szekrény alá)

LÁZÁR Hová?

GYULA (rátapos a dobozra) A szent szappan! A forradalom szappana! Minden mocskot eltüntet! A csoda-szappan !

Mari védené a csomagot

Beborítja a sebeket, betömi a pórusokat !

MARI Ne bánts! (Zokog) Hát ne bánts!

GYULA A rohadék, tetves zöld alma! Majd szagosak leszünk. — *Trianon!* Kisebbségben! Istenbokrétája! Ez kell neki! Illatár! Fertőtlenítés! Ne bánts a +magyart!

Bevág egy szappant a vitrinbe mire az „megindul”, szétesik. Mindenki döbbenetben nézi, Mari bög

ÖREG (bejön) És a Klapka-tojás? (Két tojást hoz)

LÁZÁRNÉ Nézd. Pistám... Apa ...

MÉNESI Papa! A Veronka üdvözl! (Átöleli)

ÖREG Ki ez az ember?

LÁZÁR (rákiált) A veje! Hát nem látja?

ÖREG A vejem? Akkor vágd föl a tojást.

MÉNESI A főtt tojást föl kell szeletelni ..

Lázár leoldja Mari lábáról az úttörőnyakkendőt, és Lázárnéval közösen kiterítik asztalkendőnek ünnepélyesen

Mustár, kevés zsír ... pirospaprika, csak a színe miatt...

ÖREG És? (Zsebéből elővesz egy nagy fej hagymát)

MÉNESI Főleg hagyma, apró darabokra vágott hagy-ma!

ÖREG Magyar hagyma! Makói hagyma!

LÁZÁR (Marira) Most ez mit sír?

LÁZÁRNÉ Csak a hagymától!

Vége az első résznek

II. rész

Ugyanaz a szoba. Berendezéssel, ruházattal, frizurával is érzékeltetni kell, hogy huszonöt-harminc évvel hátrább vagyunk az időben. A szereplők generációs elő-képek. Lázár, Lázárné, Mari nagy lapú újságokat tartanak a kezükben, Gyula jön be, félszegen köszön. Lázár fölkel, bezárja mögötte az ajtót. Majd visszaül, olvas

LÁZÁR Olvastad a Szabad Népet? GYULA

Nem. Miért? Van benne valami? LÁZÁR

Nincs semmi.

GYULA Akkor elolvasom.

Ő is leül, újságot vesz a kezébe. Belemerülnek a lapokba, közben kikandikálnak, hogy a többiek mit csinálnak, aztán visszakapják a fejüket. Hosszú játék

LÁZÁR Hitted volna?

GYULA (fejét csóválja) Hát... igen.

LÁZÁR Akkor mit csodálkozol? GYULA

Én nem csodálkozom. LÁZÁR A cikket

megtaláltad benne? GYULA Meg,

meg... Melyiket? LÁZÁR Amelyik

rólunk szól! GYULA Ja? Azt nem

találtam meg. LÁZÁR Akkor lapozz

tovább.

Gyula ide-oda néz

GYULA Hát ez rettenetes.

LÁZÁRNÉ Igen? GYULA

Remek. LÁZÁRNÉ Igen?

GYULA Nem ... LÁZÁRNÉ

Lapozz csak...

LÁZÁR Na?

GYULA Húha!

LÁZÁRNÉ (Lázárnak) Figyeled?

LÁZÁR Nem csoda. — Lapoztál?

GYULA Még lapozzok?
LÁZÁR Te tudod ...
GYULA (*ide-oda néz, idétlenül nevet*) Borzalmas.
LÁZÁR Igen?
GYULA Nem!
LÁZÁRNÉ Előlről!
GYULA Ez nem lehet igaz!
LÁZÁR Mért? GYULA
Vagy igaz?
LÁZÁRNÉ Lapozz!
GYULA Ez is! LÁZÁR
Lapozz csak!
GYULA Ó is!
LÁZÁRNÉ Lapozz.
GYULA Mi is,? Istenem!
LÁZÁR Ezt föl fogják akasztani.
LÁZÁRNÉ Nincs véleménye.
LÁZÁR Véleménye! Hite nincs!
LÁZÁRNÉ Hitének pedig kéne lenni. Mire megy így? Hite azért lehetne. Az ilyet én is fölakasztanám. LÁZÁR Hülye vagy te, fiam?
GYULA Én? (*Ide-oda néz*) Persze, hogy az vagyok.
LÁZÁR Ez nem is olyan hülye.

Gyula elégedetten mosolyog

Melyik az a cikk?
GYULA Melyik legyen?
LÁZÁR Ez még vinni fogja valamire.
MARI Apa! Ne kínozzátok már!

Kopognak. Lázár óvatosan kikulesolja az ajtót. Az Öreg jön be

ÖREG Mi van? Már be se lehet jönni?
MARI Dehogynem, nagypapa. Csak olvasunk.
ÖREG Azt hiszitek, én vak vagyok? Bezártátok az ajtót.
LÁZÁRNÉ Dehogy zártuk. Mért zártuk volna be? ÖREG
Mert félték. Marhák. Bezárják az ajtót! (*Neki-megy egy széknek*) Ide teszitek :a széket! Nektek mindent be lehet magyarázni... *Mi lett volna a mozgalomból, ha mi is olyanok lettünk volna, mint ti? Engem üthettek, kínozhattak ... de nem féltém!* LÁZÁR
Mindegy, papa. Egye meg azt a két főtt tojást, amit odakészítettem.

ÖREG Elegend van a főtt tojásból. Mindig azt zabál-jak?
LÁZÁR Úgy csináltuk, ahogy szereti. Klapka-tojás. Ezt ették a szabadságharcban. Hagymával, zsirral, fűszerrel.

ÖREG Ne röhögtesse ki magatokat! Azt hiszitek, én vak vagyok? Ebből tanultok? (*Megpöcköli az újságot*) Mi nem akartuk az országot elveszíteni! — Tele van minden egérszarral.

LÁZÁR Dehogy van. Fölállította a csapdákat, nem? ÖREG
Én állítsak csapdát? Nem elég, ami van? Majd meglátjátok, mindent összerág! Én nem vagyok vak!
(*Kimegy, szünet*)

LÁZÁR Gyuszi fiam, te mi akarsz lenni?

GYULA Lakatos.

LÁZÁR Nem kőműves?

GYULA De... Kőművességre gondoltam.

LÁZÁRNÉ Arról van szó, hogy orvos leszel.

GYULA Orvos. Persze.

LÁZÁR Mérnök lehetnél ...

GYULA Az a tervem.

LÁZÁRNÉ Értelmiségi?

GYULA Vagy bányász. A bányászat nagyon vonz.

LÁZÁR (*vizsgálva nézegeti*) Van hozzá fizikumod?

GYULA Azért gondoltam, hogy tanár leszek. LÁZÁRNÉ
Tanár?

GYULA Kalauz.

LÁZÁRNÉ Alkalmazott.

GYULA Alkalmazott matematikus. A biológiában alkalmazott matematikus üzemi munkásként egy állami gazdaságban a mezőgazdasági szektorban, ahol tanárként taníthatnám a jövőendő parasztságot, hogy ipari munkás legyen mérnöki szinten. Ez a tervem?

LÁZÁR S ide fölvetted már?

GYULA Ugye, Mari, neked is mondtam... Kaptam egy

kérdőívet, mihez volna hajlamom. Hogy színész legyek-e? Vagy sofőr?

LÁZÁRNÉ S mihez volna hajlamod?

GYULA Én vidéki gyerek vagyok. Oda megyek, ahova akarok.

LÁZÁRNÉ Ahová akarsz?

GYULA Ahová akarják. Ahol szükség van rám. Ahol lehet belőlem valami.

LÁZÁRNÉ És hol lehet belőled valami?

MARI Itt. Most mondja.

LÁZÁRNÉ, És mért nem maradtál vidéken?

GYULA Ott nem lehetett volna belőlem semmi.

LÁZÁR Állás akkor is kell! Légy sinvágó!

GYULA Sinvágó?

LÁZÁRNÉ Mért? Az valami lebecsülni való dolog? .Az én brigádomban több sinvágó is dolgozik. Tüteljesítik a normát. Nagyon hasznos munka.

GYULA Sinvágó leszek. Tulajdonképpen régebben is gondoltam arra, hogy sinvágó legyek. Mindig imponált nekem a sinvágás. Sinvágó szeretnék lenni.

LÁZÁRNÉ Na, na. Oda kitartás kell, megbízhatóság.

GYULA (*mentegetőzve*) Apámnak nem volt földje!

LÁZÁRNÉ Akkor mit játszod meg magad? Vár az ap-

parátus. Elég jó fejed van, nem? És határozott vagy.

Elég határozott vagy? Úgy értem, döntésképes. GYULA

Eléggé, ugye, Mari?

MARI És mikor veszel feleségül?

GYULA Tetszik látni, most ilyenekkel jön! Én igazán el-

akarlak... (*Föláll*) Ha megengedik ...

LÁZÁR Várj. Új le.

Gyula visszaül

Mi nem voltunk senkiemberek. Megálltuk a helyünket az életben, ugye, Máriám?

LÁZÁRNÉ Megálltuk! Igyekeztünk, az is valami.

LÁZÁR No, csak azt akarom mondani, itt becsületes

családot találsz. Igaz, egyszerűen éltünk... én mint

tanár... Látod, ma is tanítok, megvan a magam vé-

leménye... azt tanítom, amit előírnak. Mártus, a fe-

leségem, el se tudta képzelni, hogy...

GYULA (*föláll*) Ha megengedik, Árpád bácsi ...

LÁZÁR Várj. Új le még...

Gyula visszaül

Máztus, az én feleségem például, el se tudta képzel--ni, hogy mint vasas-lány ...

GYULA (*föláll*) Márta néni, ha megengedik...

LÁZÁR Várj, fiam. Új le.

Gyula visszaül

Vasas-lány volt, vasas-család ...

GYULA A Vasas most is jó csapat.

MARI Várd meg, amíg befejezik.

GYULA Bocsnat... Csak azt akartam mondani, hogy

most a csapat jól játszik. Ezen is le lehet mérni. Most

igazán játszhatna rosszul is, de jól játszik ... Ha meg-

engedik... (*Feláll*)

LÁZÁR Új le, fiam. Várj még.

Gyula visszaül

Ő (*Lázárnéra mutat*) el se tudta képzelni, hogy vala... ha is megijedjen valamitől. Újpesten dolgozott, ahol nem ismerik a megalkuvást. A félelmet. Ő tartotta bennem is a lelket. El se tudta képzelni, hogy a szabadságát...

Motorzúgás, teherautó hangja, Lázár és Lázárné fölugranak, a fal mellé lapulnak. Mari is melléjük szalad, ijedten fülelnek, pisszegik egymást

Inkább éjjel szoktak jönni, ha valami komoly...

LÁZÁRNÉ Hallgass!

A teherautó megáll a ház előtt, csapkodják az ajtókat, Lázár a szekrény mögé bújzik, Lázárné egy szögletbe. Dörömbölés. Kintől kiáltás: Kinyitni! A fiatalok csak

félíg értik, tétován helyezkednek. Lázárék integetnek nekik, hogy bújjanak el. Lázár a szekrényen lévő hajó-koffer mögé akar mászni, integet Gyulának, hogy segít-sen. Gyula bakot tart, de Lázár visszacsúszik. Erre Lázár beugrik a szekrénybe, ahogy magára csapja az ajtót, egy úttörőnyakkendő belülről az ajtóhoz csipődik, kilóg. Mari azt húzza-vonja, se ki, se be, végül a lány meg a fiú a fotelok mögé bújnak, Lázárné a gardrób függőnye mögé. Két borkabátos férfi állít be. Mari irányítására Gyula felugrik, és a gardrób függőnye előtt hasra veti magát

SZÍVÓS Mi a nyavalyát csinálnak itt?

.ARI Emhákázunk. (Gyulának) Gyuszi! Laposkúszás!

Gyula kúszik

SZÍVÓS Félelmetes. (Sandának) Még nem emhákáztak le? MARI Vidéken nőtt fel! Még nincs meg a második fokozata. (Gyulának) Békaugrás!

Gyula ugrik

SANDA Főnök! Vigyázzon! Lehet, hogy csak meg-játsszák magukat!

SZÍVÓS Ne ideologizálj! Cselekedj! (Int Sandának a fejével)

GYULA (elvágódik) Au! Kérem, én vidékről jöttem fel. Mint friss, vidéki erő. (Tápáskodik) Magyar erő. SZÍVÓS Milyen erő?

SANDA (Szívós fölébe sűg)

SZÍVÓS Értettem! Igazad van.

Féltrevonulnak. Mariék egymásra borulnak félelmükben. Ahogy Szívósék visszafordulnak, hirtelen négykézláb vetik magukat

Éberség!

MARI (tápáskodik) Hát én is azt mondom...

SZÍVÓS Azt hiszem, világosan kifejtettük ...

SANDA (sűg neki)

SZÍVÓS (sokatmondóan) Mindenki gyanús!

MARI, (Gyulát segíténél föl) Mi arra gondoltunk...

SZÍVÓS Maguk ne gondoljanak semmit!

MARI (Gyulának) Kússzál!

Gyula nekilát

SZÍVÓS Ne mozduljanak!

Gyulák pózba merevednek

(Gyulához) Mi a maga apja?

GYULA Rossz helyre estem. Vérzik a kezem.

Sanda a bejáratban rejt el valamit

MARI Bekötöm, édesem.

A kilógó nyakkendőert menne, abból eltűnik egy darab

SZÍVÓS Most nem a seb a fontos. Mi az apja?

GYULA Zss ...

SZÍVÓS Zsidó? Zsidó mindenki lehet.

SANDA Igen? Én azt hittem...

SZÍVÓS Ne higgy semmit. Egyenlőség van. Vagy lesz. Azért harcolunk.

Mari rémülten látja, hogy a nyakkendő teljesen eltűnik a szekrényben. Szívós is odamegy, ő is rémülten nézi, aztán igyekszik túltenni magát rajta, Gyulához fordul

GYULA Zselyén ... Apám Zselyén volt ...

SZÍVÓS Na, nyögje már ki!

GYULA Čipőfelsőrész-készítő. Én vidéki gyerek vagyok.

SANDA Űssem, főnök?

SZÍVÓS Ne ideologizálj folyton. Vidéki srác.

SANDA (bilincses láncot vesz elő) Vigyem őket?

SZÍVÓS Jaj, Zoli... Várj még.

Sanda kelletlenül a kanapéra dobja a láncot

MARI (Gyulához) Fáj a kezed?

SZÍVÓS Most nem a seb a fontos. (Le-föl járkál) Tele vagyunk sebbel. Seb mindenütt van. Itt élethalál-harc folyik. Mondtam már?

MARI Mondta.

SZÍVÓS (Sandával háttal egymásnak ütköznek, megrémülnek, Sanda készenlétebe ugrik) A legkisebb jelre is figyelni kell. Az ellenség köztünk van.

Sanda rejt

Apropó, Lázár úr ... Hol van?

LÁZÁR (kijön a szekrényből) Itt vagyok.

SZÍVÓS Na, tanár úr, mi a magyar történelem?

MARI Ha megengedi... én megmondom.

SZÍVÓS Maga ne szóljon bele! (Lázár elé áll) Mi a magyar történelem?

LÁZÁR (Mari mutogatására) Sorozat...

SZÍVÓS Milyen sorozat?

LÁZÁR Kivégzés!

SZÍVÓS Kivégzés? Na, ja. Pontosabban? Harc ... LÁZÁR

(Mari mutogatására, sűgására) Harcsorozat. SZÍVÓS

Helyes. Még pontosabban? Na! Milyen harcok sorozata?

Mari sűg Lázárnak, aki nehezen érti

LÁZÁR Terem, tanterem ... osztály ... Osztályharcok sorozata.

SZÍVÓS (szívóskodik) Helyes! Nem túrjuk, hogy másképp tanítsanak. A tanár úr elkapatja magát! Hova jutunk így? Mi megbizunk magában. De tudnia kell, hogy nem taníthatja egyszerűen azt, amit gondolt! Egyéniségek a történelemben! Mi lenne?

LÁZÁR (főlehajtva) Hát azt nem tudom. Én valójában fizikát tanítok.

SZÍVÓS Az mindegy.

LÁZÁR Igen.

ÖREG (benyit) Azt hiszitek, vak vagyok? Ezt a kis dobozt találtam az ajtóban. Ne ide tegyétek a küszöbre!

SZÍVÓS Zoli! Zoli!

SANDA (készenlétebe ugrik) Itt vagyok!

SZÍVÓS Hát mit csinálsz? A küszöbre teszed a lehallgatókészüléket?

SANDA Főnök, a műszereket azt mondták, valami rés-be tegyem...

SZÍVÓS Hát alig van belőle! Nem jut mindenhova! Még elromlik! (Belebeszél) „Itt Galamb kettő, itt Galamb kettő. - Gyerekek! Ez nem az az eset. (Körülnéz) Vége!” (Zsebre teszi, fejcsóválva. Int Sandának, hogy „dolgozzon”)

ÖREG Na, az én időmben ilyen nem fordult elő. MARI (kituszkolja) Semmi szükség most itt magára!

(Öreg kimegy, legyint, Mari utánakiált)

Egye meg, amit főzött!

SZÍVÓS Ki ez az ember?

MARI Veterán

SZÍVÓS Veterán? Nem emlékszem. (Sandához) Na? Találtál valamit?

GYULA (a Sanda által eldugott röpcédulákat veszi elő)

„Vesszen a párt!”

SZÍVÓS (átveszi) Vesszen a párt! ((Nevet, elborul) Zoli! Zoli! Ezt nem ide hoztuk! (Felső zsebébe gyűri, int Sandának, az eldug valamit) Azt hiszem, ideje tudomásul venni ...

MARI (a Sanda által eldugott harisnyacsomagot bontja) Gyuszi! Nylonharisnya!

SZÍVÓS (kikapja a kezéből) Zoli! Zoli! Ezt teszed ide? Hát mit adok a feleségemnek? (Visszagöngyöli magának) Azt hiszem, ideje tudomásul venni ...

SANDA Főnök! (Zöld-fehér csíkos törülközőt hoz) Ezt viszont találtam!

SZÍVÓS Mi az istent akarsz ezzel?

SANDA Nem látja, Főnök?

SZÍVÓS Ezzel jössz? Hát ez nem nemzetiszín! Nem vetted észre? Nincs benne piros!

SANDA Ne haragudjon, Főnök! Eltévesztettem.

SZÍVÓS Nem kell kapkodni. Mit kapkodszt?

Sanda ság valamit neki, ő bólint

Értettem! Igazad van. Megtaláljuk.

Sanda Lázár zsebébe rak egy revolvert

MARI Jaj, Gyuszi, ne felejtst el fölívni a nagybátyádat a kapitányságon! (Szívóshoz) Ismeri Selmeczi elv-társat?

SZÍVÓS Selmeczi ... Selmeczi ... őrnagy?

MARI Alezredes.

GYULA Ezredes.

SZÍVÓS Nem tudom. Biztosan. Melyik kerület?

MARI Központ.

SZÍVÓS A központban lenne?

Sanda nagyot ugrik

Mi az, Zoli'?

SANDA Csapda! (A nadrágszára becsípődik. Ugrik a gumibottal)

SZÍVÓS Zoli! Üsd agyon! Ott! Ne mellé!

Sanda a padlót ütögeti, nagy békaugrásokkal veti ma-gát utána

SANDA Ne mozduljanak!. (Ugrik, üt)

SZÍVÓS Ott! Üsd! Hát nem látsz?

SANDA Agyonverem! (A gardrób előtt ütlegel)

SZÍVÓS Gyere, Zoli. Ez nem az az eset.

SANDA (kielégítetlenül) Főnök! (Fölkapja a törülkőzöt)

Legalább ezt foglaljuk le.

SZÍVÓS Ne ideologizálj folyton. (Kikapja a kezéből a törülkőzöt, kizavarja Sandát, az gyanakodva vissza-néz) Na, menj már!

Sanda végre kimegy

(Ő a szívére szorítja a törülkőzöt) Én is ennek drukkolok! Vigyázzanak! Ez még engem is följelent!

Ledobja a törülkőzöt, megy. Mari kiveszi apja zsebéből a revolvert, Szívásra fogja, az rémülten hajol el

LÁZÁR Ezt meg itt felejtették.

SZÍVÓS Rémes. Vigyázzanak! (Kifelé visszaszól) Selmeczi elvtársat... ismeretlenül is üdvözlöm. (Kimegy)

Lázárné előkecmereg a rejtkehelyéről

LÁZÁR Én fölmondom az állásomat.

LÁZÁRNÉ Hogy ezt is megértük!

LÁZÁR Mondjam föl az állásomat?

LÁZÁRNÉ Nem kell rémeket látni. Gyuszi fiam, mi a szándékom?

GYULA Be kéne zárni az ajtót...

MARI Majd én bezárom.

Keresztülbeszélnek egymáson

LÁZÁR Nehogy bezárd! Nekem el kell mennem! Azt akarjátok, hogy becsukjanak"

LÁZÁRNÉ Mit mond apád'?

GYULA Azt akarjuk, hogy becsukják.

MARI Az ajtót akarom becsukni!

LÁZÁR Fiam... be kéne szólnod annak a Selmeczi elvtársnak... Az tudna rajtunk segíteni!

LÁZÁRNÉ Miért akarod becsukni az ajtót? Nincs olyan nagy baj.

MARI Jaj, apa, te mindennek bedölsz!

LÁZÁR Mit mond anyád?

GYULA Hogy nincs olyan nagy baj.

Lázár ide-oda kapkodja a fejét

LÁZÁR Hát, nem azt mondtad, hogy a központban van?

LÁZÁRNÉ Mit idegeskedtek? Mi mennyit szenvedtünk, ugye, Árpád? De kibírtuk.

GYULA Mit akartál azzal a Selmeczivel, Mari?

LÁZÁR Mit mond anyád?

MARI Hogy sokat szenvedtetek. (Bezárja az ajtót)

GYULA Fenéket! Hogy kibírjuk!

LÁZÁRNÉ Nem ti bírjátok ki, hanem mi!

LÁZÁR Sajnálak titeket.

MARI (Gyulára) De mi legyen belőle?

LÁZÁR Nem mehet orvosnak, az orvos megbízhatatlan!

GYULA Olyan pályára szeretnék menni, ahol nem kell félni.

LÁZÁRNÉ Mit mond apád'?

MARI Hogy sajnálja az orvosokat.

LÁZÁR Dehog az orvosokat! Titeket sajnállak!

Kopognak. Megrettennek. Megint kopognak. Gyula óvatosan kikulcsolja az ajtót, az öreg bejön, körülnéz rajtuk

ŐREG Magyarország nem volt, hanem lesz!

Kimegy. Gyula dühösen bezárja az ajtót, nagyot kiált utána

GYULA De mikor'?' (Leroskad a székre, csend)

LÁZÁRNÉ Gyuszi fiam, el akarod venni Marit?

GYULA (megtörten) Én... annyira félek ...

LÁZÁRNÉ Én nem félek! Mitől kellene félnem? Nekem tiszta a lelkiismeretem. Fölneveltem ezt a gyereket vagy nem neveltem föl?

LÁZÁR Fölnevelted.

LÁZÁRNÉ Nahát! A vonatetőn hasaltam. Hoztam neki krumplit, oldalszalonnát. Nem féltem semmitől. Az asszonyokat lerángatták és a kukoricásba lökték! Megtoszták vagy nem toszták meg őket'?

LÁZÁR Megtoszták.

LÁZÁRNÉ Nahát. Akkor mit akarsz? (Marira) Ez éhezett! Persze, hogy új országot akartunk! A te jégered-ben ment iskolába! Nem mert levetközni a tornaórán! Te marha! (Sírva) Védtelen asszony voltam! Örültem, ha látok egy pártot, amibe beléphetek! Ami megvéd! És meg is védett! Még bablevest is kaptunk! Engem akarsz ijesztgetni?

LÁZÁR Én nem akarok ijesztgetni.

LÁZÁRNÉ Ennek élnie kellett! Embert akartam faragni belőle! Hogy higgyen! Ne féljen! Az utcában, Erzsébeten, minden héten levetköztették az embereket este hatkor. Hol voltál te akkor?

LÁZÁR Fogságban.

LÁZÁRNÉ Na, ja. Könnyű volt fogságban lenni! Meghúzódni a közös melegben! Egy barakkban! Csak híztaatok! Biztosítva a pokróc, a tüzelő, a káposztaleves. Napi fejadag, kenyér, biztos ellátás! A biztos lat-rina! Nekünk a vécénket is lebombázták! A kert végében kellett szarnunk a hóba! Fogtam a kezét és nem féltem!

(Szünet)

Gondolod, hogy elvisznek minket!

LÁZÁR Hagyjatok engem a fenébe! (Kiszalad)

MARI Nyugodj meg, anya, nincs semmi baj.

LÁZÁRNÉ Nyugodjak meg, könnyű azt mondani! Az üzemből két munkatársamat vitték el... A szomszéd utcából meg Kandó bácsit, hogy kém...

LÁZÁR (felöltöben visszazompolyog) Nem vagyunk mi kémegek?

LÁZÁRNÉ Nem tudom, már magam sem tudom.

Összeborulnak

Hátha kémegek vagyunk! Gondolj csak vissza, Árpád...

Mit követtünk el?

LÁZÁR Tavaly az öcsémnél voltam, tudod, Szegeden...

LÁZÁRNÉ Tényleg. Jaj. Nem kifogásoltad az államvasutakat?

LÁZÁR Az államvasutakat? Nem... Nem kifogásolta'm.

LÁZÁRNÉ Valamit... Hogy késnek a vonatok, vagy-hogy nagy az ipari beruházás! Hogy piszkosak a mosdófülkék! Hogy nincs hús a faluban!

LÁZÁR Dehogyan! Hát hülyének nézel?

LÁZÁRNÉ Gondolj vissza!

LÁZÁR Várj csak... Szavazatszedő voltam... LÁZÁRNÉ És? Nem kifogásoltad a választásokat? LÁZÁR Nem! Hát magam három helyen is szavaztam! LÁZÁRNÉ Rendben van. Akkor mi volt?

LÁZÁR Igen ... *(Keresgél az emlékezetében)* Igen! Volt ott egy pénztárosnő ...

LÁZÁRNÉ És?

LÁZÁR Erős, nagy feneke volt ... a dereka viszont karcsú... Azt mondta, a férje csak egy hét múlva jön meg...

LÁZÁRNÉ És mit csináltál?

LÁZÁR Volt ott egy divány ...

LÁZÁRNÉ És? Ott a pénztárfülkében?

LÁZÁR Dehogyan! Hova gondolsz? Jöttek-mentek a vonatok....

LÁZÁRNÉ Csak emlékezni kicsit pontosabban! LÁZÁR Hazamentünk hozzá... Szétbontotta az ágyat...

Nagy dunyhái voltak, ő rögtön levetkőzött. Ott feküdt a dunyhák közt... alig találtam meg. Persze, hogy elborult az agyam.

LÁZÁRNÉ És mi volt még?

LÁZÁR Feszület volt az ágy fölött!

LÁZÁRNÉ Borzalmas. Bár nem a te feszületed volt. LÁZÁR *(felkiált)* És térkép! Térkép is volt a szobában... Az egész Kárpát-medence! Óriási volt!

LÁZÁRNÉ Nem lestél ki valamilyen titkot?

LÁZÁR A bal melle fölött volt egy kis anyajegye...

LÁZÁRNÉ De mit csináltál?

LÁZÁR Ahogy feküdt ott... kiterülve ... most is beleborzongok ... A férje a MÁV-nál dolgozott... Meg is ölhetett volna!

LÁZÁRNÉ Gondolj vissza erősen! Mi történt?

LÁZÁR Mártikám ... bocsáss meg! Megcsaltalak! *(Térdre veti magát)* Megcsaltalak!

LÁZÁRNÉ Az mellékes, Árpikám. Rendben van. Na... nyugodj meg.

LÁZÁR Hogy csókolt az az asszony! Alig tudtam hajnalban eljönni, csak húzott vissza az ágy! Talán életem legszebb asszonya volt! Márti! Bocsáss meg!

LÁZÁRNÉ Most ne ezen izgasd magad! De... közben... nem mondtál valamit?

LÁZÁR Édes angyalom! Én örültem, ha győzöm az iramot!

LÁZÁRNÉ Azt elhiszem... De az asszony... nem suttogott valamit?

LÁZÁR Valahogy... inkább számolt.

LÁZÁRNÉ Árpí, Árpí ... Az határállomás! Talán kém voltál!

LÁZÁR Kémek volnánk?

LÁZÁRNÉ Hát tudom én! Valami bűnünk csak van! Nem lehetünk ártatlanok! Valamit láthattál, amit nem lett volna szabad!

LÁZÁR *(lehajtott fővel)* Az biztos... Valószínűleg kém vagyok.

GYULA És kinek tetszett kémkedni?

LÁZÁR Azt nem tudom.

GYULA És mit tetszett kémkedni?

LÁZÁR Azt sem tudom. *(Élénken)* Be kell rohannom Bandihoz, az igazgatómhoz! Megkérdezem, hol állok? Állok-e még?

LÁZÁRNÉ *(fölrántja)* Gyere! Majd Bandi megmondja!

LÁZÁR Igen! Biztosan! Áruló vagyok! Összeesküvő! El-lenség vagyok! Meg akarom dönteni az államhatalmat!

LÁZÁRNÉ *(kivezeti)* Jó. jó... A fele is elég ...

Kimennek. Hosszú csönd MARI Gyulám! Mi lesz

velünk?

Lázárné visszaszalad, fújtatva beszél. Közben összereteli a fiatalokat, a kétméteres láncot rájuk erősíti

LÁZÁRNÉ Ne izguljatok ... Így, na... Az a fontos, hogy ne mozduljatok! A csend! Tülvészelitek! Csak ne csináljatok semmit! 'Elég, ha mi ilyen nagy bajban vagyunk ! *(Kimutat)* Ez megőrül, a szerencsétlen! *(Lábujjhegyen kilopakodik)*

MARI Szegény apa.

GYULA Miért? Igaza van. Legalább megnyugszik, hogy bűnös. Föl kéne jelenteni.

MARI Apámat?

GYULA Nekem nem az apám.

MARI Meg tudnád tenni?

GYULA Muszáj, hát előbb-utóbb ő jelent fel minket.

MARI Félek tőled.

GYULA Nem szeretsz. Már nem szeretsz. Hogyan akarsz előbbre jutni? Azt akarod, hogy ne vegyenek föl az egyetemre? Mit akarsz? Hozzám tartozol, vagy nem? Nem szeretsz?

MARI Szeretlek.

GYULA Akkor mit kínozol? Láttad azt a két embert. Ezek nem tétovázna.

ÖREG *(bejön)* Mért kell nekem itt bujkálnom? Én a vére-remet adtam ezért a hazáért!

MARI Jó, jó, nagypapa, az most nem elég.

ÖREG Nem elég? Mit tudtok ti? Könnyű nektek! Nincs életveszély! Volt olyan öt évem, amikor mindennap életveszélyben voltam ! És nem magamért !

GYULA Öreg, legjobb, ha most a sufniban húzza meg magát. Ezek bármikor visszajöhetnek.

ÖREG Csak jöjjenek! Majd megmondom nekik, mi a társadalom ! Az ország ! A haza!

GYULA Mindenesetre zárja magára az ajtót!

ÖREG Szemtelenek vagytok! Én nem vagyok vak! Könnyű nektek, az öletekbe hull a jövő. Mint a sült gesztenye. Én harcoltam azért, ami itt van.

GYULA Sikerült.

ÖREG Mert nem alkudtam meg! Csak az a harc győzedelmeskedik, mely meg nem alkuszik. *(Fölbukik egy székben)* Előttünk nem voltak akadályok ! *(Kibotorkál, nekimegy az ajtónak, aztán kitalál)*

GYULA Ez a szerelem? Azt mondtad, szeretsz, mindent megteszel értem. Nagy szavak. Az utolsó percben elgyöngülsz. Persze. Előjönnek benned a romantikák.

MARI Mik jönnek elő? *(Kezét maga elé tartja)*

GYULA Ne tessed magad. Romantikával van tele a fejed! Érzelepsz, nem szeretsz. Könnyű érzelegni. Érez-ni! Az ország fontosabb, mint az érzélem. Most, ami kor a legnagyobb bajban vagyunk... vagyis a legnagyobb lehetőség előtt állunk ... magamra hagysz. Tudtam, hogy csak az ölelésem kell. Az igen. Az jó. Azt megtanultad a szüleidtől! A töff-töff! Az jó! De segíteni! Elájulni jó! Könnyű az ágyban. Ugyan! Válasz-tanod kell ! Vagy velem tartasz vagy magaddal! A csirkét levágjuk és megesszük. Pedig szeretjük. Szegény anyám, hogy szerette Jónást, a kakast! Járkált csak a szemétdombon, megbibizte a tyúkokat és kukorékolt! Büszkék voltunk rá! Ekkora taréja volt! Járkált, peckesen ! Ugyan ! Úri allűrök ! De le kell vágni a csirkét, hogy éljünk! Nem érted?

MARI Nem. És nem is akarom.

GYULA És te mondd, hogy szeretsz? Valami bizonyítékot kell találnunk.

Teherautózaj, hirtelen ijedten egymáshoz lapulnak. Hallgatják a kinti csapódásokat. Kiáltások. Zajok. A teher-autó tovább indul

Nem kell félni... *(Reszket)* Nem várhatunk a végtelenségig! Döntenünk kell! Vagy minket jelentenek föl, vagy mi jelentünk föl másokat! Nekem elég volt a nyomorúságból ! Nem lehettem volna semmi ! A múlt az jobb volt? Meg akarsz örjíteni? A hárommillió koldus országa, az jobb volt?

MARI Ne mondj ilyet, Gyuszi ! Hát ismersz!

GYULA *(egyre jobban fél, a teherautózájra figyel)* Nem ismerlek! Nem tudom, ki vagy, a szerelem vakká tesz! Nem segítesz! A kövér papok lila cingulussal terpeszkednek az egyházi földeken! Ez kell neked? A csendőrtollak cicázása a nyárfasorban, ez Magyaror-

szág? A pusztaiak reszketése, a reszketők pusztasága? A sujtásos miniszterek, akik a technikai század finom műszerei közt dolmányban álldogálnak a fogadáson — kacagányban és ferencjós-kában majszolják a majonézt ezüst evőeszközökkel a súlyos damaszt abroszú asztal előtt, ahol ki van terítve Magyarország! Az kell?

MARI Elég!

GYULA Nekem is elég!

MARI Ne bánts az országot!

GYULA Az országot? Nem akarom az ezerévet! Föl akarok szabadulni! Mint paraszt, mint egyetemi polgár, mint kalaposinas! Mari! Érts meg! Ránk vetül a gyanú, ha senkit sem jelentünk fel! Bizonyíték kell! Muszáj találnunk valamit.

Mari a sarokba hátrál előle. Kopognak. Rémülten néz-nek egymásra, bújnának

MARI Ki kell nyitni az ajtót!

POSTÁS *(bejön)* Jó napot.

GYULA Intézd el, Marikám.

Kimegy, a lánc vége benn marad Mari kezén

POSTÁS Expresszlevél... Zavarok?

MARI Dehogyan zavar. Mentsen meg... Könyörgöm...

POSTÁS Mi baj van?

MARI Félek ettől az embertől!

POSTÁS Miért?

MARI A vőlegényem!

POSTÁS Akkor megértem.

MARI Anyira megváltozott. Nem volt ilyen. Rendes, vidéki srác volt.

POSTÁS Meddig?

MARI Ma délelőttig.

POSTÁS *(simogatja a fejét)* Na, ne félj...

MARI *(a mellére borul)* Mentsen meg, könyörgöm! Hinni akarok! Még egyszer! Igazán. Szabadságra vágyom!

POSTÁS Mire?

MARI Szóktessen meg!

POSTÁS Külföldre gondolsz?

MARI Dehogyan. Magyarországra. Hát reszketek! Nem tetszem magának?

POSTÁS *(megcsókolja)* Dehogyanem. Benne vagy a szak-szervezetben?

MARI Félek tőle!

POSTÁS *(fogdossa)* Gyönyörű vagy!

MARI Békét akarok! Békében akarok élni! De hogy szüljek így gyereket?

POSTÁS A gyereket nem tudom elvetetni! Rendelet van!

(Menne, de Mari visszafogja)

MARI Várjon! Ne hagyjon magamra! Mindent el akarok felejteni! *(Kitárja a kezét)*

POSTÁS Te drága! *(Átfogja)* Milyen származású vagy?

MARI Csókoljon meg!

POSTÁS Mindjárt. Végeredményben x-es, vagy, értelmi-ségi, vagy egyéb?

MARI Talán egyéb... De nem akarom elveszíteni a hitemet.

Bejön az öreg

ÖREG Mindent előlről kell kezdeni. A forradalmat.

Mondtam már? *(Kimegy)*

POSTÁS Mit akar ez?

MARI Régi munkás. Hagyja. A mellemet... a mellemet nem nézi meg?

POSTÁS Szűzmáriám!

MARI Nem szép?

POSTÁS Gyönyörű! Körte alakú! Körtealakja van!

MARI Az baj?

POSTÁS Nem tudom... Szűzmáriám! *(Öleli)* A szak-szervezetben a legtovább lánynak almamelle van... MARI Mit csináljak?

POSTÁS Szűzmáriám! Jaj. Tényleg gyönyörű a melled... Én átképzem magam... Vidékre megyek... *(Csókolgatja)*

MARI Ne menj... Maradj. Csak együtt!

POSTÁS Mit szólsz a parasztsághoz?

MARI A disznók, nem tudom, a disznók...

POSTÁS Igen... Nem szolgáltatják be a disznókat...

Rejtegetik a disznókat...

MARI Jaj... A disznók...

Összelelkeznek

POSTÁS Jaj, a disz... Milyen kölni ez?

MARI Nem tudom... Apám használja...

POSTÁS Honnan van ez a kölni?

MARI Nem tudom. Régről. Azt hiszem, még Belgrádból kapta apám egy rokonától. Rossz? Mi a baj? Ne menj el! Várj!

POSTÁS Külföldi kölni! Végem van! Jugoszláv kölni! Be akarsz csapni? Nem ismerlek! Rám ne hivatkozz! Behálózni, te cafat! Kirúgnak az állásomból, ha szerb kölnit éreznek rajtam! Nem lakarok tudni rólad! Szűz-máriám! Körtemelle van!

Kirohan. Mari zokog, kinyitja a levelet, újra rákezd. Gyula bejön

GYULA Mi baj van, édesem?

MARI Meghalt az anyád!

GYULA Meghalt? Édes istenem, mi jön még? Elfelejtettem neki megmondani, hogy ajánlja föl a földet a közösbbe! - - És miben?

MARI A bátyád annyit írt, hogy elfáradt. Beletört a küszködésbe, a vegzatúrába...

GYULA Beteges volt... Előbb-utóbb úgyis meghalt volna. Most mért nézel így rám? Én nem tehetek róla! Hát nekem is borzalmas! Az anyámról van szó! Csak azt mondom, hogyha szegények maradunk, jobb sora lett volna! Kulák lett. Mert kapott hat hold szőlőt! És sajnos, azt rendesen művelte! Szegény, hogy szerette a szőlőt! Bort nemigen ivott... Apám lebeszélte pedig, hogy elfogadja a szőlőt. Ő még idejében meghalt. De szegény anyám kapaszkodott a szőlő után. Úgy érez-te, jár neki...

MARI *(ráordít)* És nem járt?

GYULA De... dehogyanem! Mit ordítasz? Mit csináljak, ha kuláknak tartották? Én tartottam kuláknak? Az-tán már nem bírt lemondani a földről. Az nem baj? A bátyámat kiostálták a Színművészetin, mert anyámnak szóleje lett. Az nem baj? Földönfutó lett. Három évig bányában dolgozott. Most meg a falu csavargója. Az nem baj? Szilikózist kapott, nem tud-ják kigyógyítani! Most mit nézel rám? Hát nem én öltem meg! Most mit csináljak? Szegény anyám...

MARI Legalább egy táviratot adj fel!

GYULA Igazad van... Borzalmas. Talán az elnöknek táviratozom.

MARI Miért?

GYULA Hát föl kell jelenteni... ajánlani a szőlőt! Hát nem vesznek föl sehova! Likvidálnak! *(Főlkapja a maradék újságot)* Nem olvastad, hogy likvidálni kell bennünket? Ja, az a tegnapi volt. Ugyan! Mit értesz te ebből! *(Tárcsáz)* Halló! Táviratot szeretnék föladni. „Zselye, Vas megye. Ulica Rákóczi. Elnök elvtárs. Anyám földjét fölajánljuk a közösbnek. Öszinte részvétem. Főti Gyuszi.” Vagyis, Gyula vagyok. Ulica, ha mondom. Ott horvát nevük van az utcáknak, ne ezen vitatkozzunk. Mi megbecsüljük a nemzetiségeket. Igen, Trianon előtt Rákóczi utcának hívták.

MARI Most nem a Trianon számít! *(Rákiált)*

GYULA Fűtülünk a Trianonra! Nincs időnk a Trianonnal foglalkozni! Adja fel a táviratot! Hát meg-halt az anyám! *(Kiszól)* Tudom!, hogy lhatársáv... Hoggyan...? Kémtevékenység? Kérem... Hát hogy lennének mi kémek? Én otthon se voltam az utóbbi évek-ben... Tökéletesen igaza van. De nem hiszem, hogy szegény anyám benne lett volna valamilyen kémszervezetben... és hát meg is halt, isten nyugtassa... Igen. Igen. Vagyis nem. Mindenesetre, köszönöm. *(Csendesen leteszi a kagylót)* Azt hiszem, ez provokátor volt.

MARI Most mit csinálunk?

GYULA Mondtam, hogy találnunk kell valamit.

Valami bizonyítékot.

MARI De ki ellen?

GYULA Mindegy. Elég nagy a család. (Keres)

MARI És hogy fogunk egymás szemébe nézni?

GYULA Édesem ! Sehogy.

MARI Szeretném megőrizni a méltóságomat! (Le-föl járnak a táncban) Átmenteni más korokra azt, ami szép volt! Hogy az unokáink emelt fővel élhessenek! Mint szabad emberekre, gondoljanak vissza ránk! Akikről tudják, hogy meg nem alkudtak! Makulátlanok, tiszták voltak! Akik nem túrték a bilincseket! — Istenem! Magyarország! Te nem szereted? Szereted te is, csak szégyelled! Pedig micsoda folyói vannak, völgyei, szakadécai! Ipara! Villamosítása! (Leülnek) Hát van ilyen táj a világon? Kiskunlacháza! S a te_ metők! Te nem szereted? (Elcsuklik a hangja) Van ennél szebb nép? Mokányak, alacsonyok! Mint te. Maroknyi nép, kis nép... De a jellemük acél! Egy-mást el nem árulni! Kis nép vagyunk... de el-szánt ... Szülök neked gyereket!

GYULA Ne! ...

Összekapaszkodnak, csókolják egymást, összeláncolódnak. Fischer Kálmán jön be

FISCHER Mi az, ti itt ültök? Az emberek fölvonulnak az utcákon.

GYULA Valami ünnep van? Nem is tudtunk róla. FISCHER Persze, hogy ünnep. Valakit halálra ítélnék. Azt ünnepeljük.

Csavargatja a rádiót. Recsegtve szól: ütemes taps, kiáltozás

Mit mond anyátok, hogy rossz ez a rádió? A

rádió elhalkul recsegtve

Voltak. már itt?

GYULA Ajaj. Persze, hogy voltak!

FISCHER S találtak valamit?

MARI Semmit.

FISCHER Akkor nektek kell találni.

GYULA. (főlrángatja Marit) Mondtam! Mondtam, hogy találni kell valamit

Ettől kezdve Gyulák és Fischer szétkutatják a lakást. Tiszta rádióhang: „Radio Beograd! Radio reklama!” Az „Istanbul” dzsessz harsan be, Fischer ijedten kapkod, hogy elcsavarja

Hüha! Az istenit.! Ez tényleg rossz!

MARI Kálmán bácsi nem vonul föl?

FISCHER Édes kicsim ... én nem vonulhatok. Föl akartam vonulni, de nem engedtek.

GYULA Nem engedték?

FISCHER Hogy bomlasztok.

MARI Bomlaszt? Mit bomlaszt. Kálmán bácsi? FISCHER

Mit bomlasztok? Hát én tudom, mit bomlasztok? Honnan tudjam, hogy mit bomlasztok? Csak bomlasztok.

MARI Rémes.

FISCHER Rémes ez a rádió. Ez rémes,

Hirtelen felerősödik a hang: „Ez a bomlasztás aláássa...” Fischer elcsavarja

Halj átok? Rólam beszél!

GYULA !Kicsoda?

FISCHER Kicsoda, kicsoda ! Ó! (Összeroskadva ül) Az igazgatóm.

GYULA Kicsoda?

FISCHER Mindenhova elér a keze. De nem érti a mechanikát.

MARI Mi a foglalkozása?

FISCHER Borbély. Kisebbségije van. Rámpirított. Hogy ugrálok. Hát ugrálok én? Hogy találmányom van. Hát

van nekem találmányom? Örülök, ha nem jut eszem-be semmi.

A rádióban „Istanbul”, Fischer gyorsan elcsavarja

Hát akarok én mérnök lenni? Ki akar mérnök len-ni? Letettek munkásnak, megnyugodtam. Érthető, nem.?

MARI És mit kell csinálnia, Kálmán bácsi?

FISCHER Most? Nekem? Semmit. Fölméréseket végzek.

Hangulatjelentő vagyok.

MARI Kálmán bácsi és hogy tudja ezt csinálni? FISCHER

Hogy tudom, hogy tudom! Csak megfigyelem

azokat, akik bomlasztanak. Mi ebben a nehéz? (Bab-

rál a rádión) Valóban, Petőfit nem lehet fogni rajta.

Pedig Néprádió! A legjobb gyártmány. Na várjatok csak...

Egyszerre föl harsan a riporter hangja, meccset közvetít: „Micsoda mérközés! Fergeteges az iram, fergeteges... Ellenállhatatlanul játszanak a fiúk! És a védelem! Jöhet az ellenfél... az ellenfél elég alattomosan játszik... Gáncsol, buktat ... nem... ez nem igaz... Kézze! húz-ta vissza ... És a bíró nem fúj...”

Fuser Béla jön be, sarlót hoz

FUSER Jó napot... Hallották? (Főlemeli a sarlót) Ál-lamellenes összeesküvés után kutatnak!

FISCHER Nem tudunk figyelni! Fogja be a száját! FUSER

Gyerekek! Ennek az éle ki van csorbulva! Ez-

zel semmit sem lehet levágni! Kaszabolhatok reggelig!

FISCHER Csönd! Nem érteni semmit!

FUSER Állítólag szervezkedés történt. — Nincs egy ka-lapács?

FISCHER Erre figyeljen!

Rádió: Támadnunk kell... támadunk is! A baloldalon, fut előre az akció...”

FUSER Én nem félttem semmitől. Nekem nincs veszteni-valóm, munkás vagyok. Húsz éve szervezett munkás! De azt mondják, selejtet gyártok!

GYULA És tényleg selejtet gyártott, Béla bácsi? FUSER

Dehogya! A legjobb darabok kerültek ki a

kezem alól ! Perfekt munkás vagyok ! De a gyárban se-lejt van.

GYULA Szabotázs?

FUSER Szabotázs ! Dehogy! Nincs rendes

! Nekünk nincs nyersanyagunk ! De nyomoztak a

selejt után... Reszkettem...

FISCHER Biztos, maga csinálta a selejtet.

FUSER Kikérem magamnak! Perfekt munkás vagyok!

(Elveszi Fischertől a kalapácsot) Adja ide! (Kalapál) Én a

hitemet adtam a munkába! De selejt van! Mit tehetünk?

Istenem! Azt akarták, jelentsem, ki gyártja a selejtet.

Jelentettem... (Kalapál) Jelentemem kel-lett... A Janit

vitték el, őt jelentettem, mert neki nincs gyereke...

Gondoltam, kibírja... (Kalapál) Hát jobban kibírja, mint

én! (Sarlóra) Hű, ezt elcsesztém! Nekem három gyerekem

van ! Ugye, megértesz, Gyula ?

GYULA Meg, Béla bácsi, meg.

FUSER Jól tettem?

GYULA Jól, Béla bácsi, jól.

FUSER Nem tehettem mást, értitek? Valakinek el kel-lett

vinni a balhét... A Janinak nincs gyerek... Tehettem

volna mást?

GYULA Nem tehetett mást, Béla bácsi.

FISCHER Hallgasson már! Én nem figyelek oda!

Nem is tudok semmiről ! (Befogja a fülét)

MARI Mit csináljunk, Béla bácsi?

FUSER Nektok is találni kell valamit.

MARI Valamit?

FUSER Vagy valakit. Most vonulnak fel a tömegek, hogy

tiltakozzanak az összeesküvés ellen. Ki van ben-ne a

családból az összeesküvésben?

GYULA Hát ki legyen, Béla bácsi?

FUSER Hol a fenőkövem?

FISCHER A meccset figyelje!

A rádió: „Vezetünk, emberek, vezetünk! A bal szélen le-
rohantuk az ellenfelet! Szétforgácsoltuk. De most vigyázni
kell! Az ellenfél éber! Egy pillanatnyi megingást is ki tud
használni! Ne adjuk föl az előnyünket! Elszántan
védekezni!”

FUSER (zsebéből fenőkövet vesz elő, rápök)
Mindenkit letartóztatnak, aki gyanús! (Fen)
Megindították a bűnvádi eljárást!
FISCHER Szarok a bűnvádi eljárásra! Hát győzünk!
FUSER (fen) Gondolja?

Rádió: „Megint előretörtünk ... középre ívelődik a labda...
kavarodás... kicsoda kavarodás... Goól! Goól! Goól!”

FISCHER Micsoda csapat!
FUSER Szeretem őket! Vasas-fiúk!
FISCHER Dehogy Vasas! Hát a center az MTK-ban ját-
szik!
FUSER De ki adta be? Ki adta föl? Ki adta ki? FISCHER
Ki fejezte be? Azt mondja meg, ki fejezte be?
FUSER Elfogták az összeesküvéket?
FISCHER Győzünk, nem hallja?
FUSER De ha veszítünk, akkor a maguk keze lesz ben-ne!
Ismerem én magukat! Azt hiszik, mi nem tudunk
gondolkozni? Miért kell nekem a Janit följelentennem?
Azt mondja meg. Ki találta ki? A munkás nem fordul a
munkás ellen!
FISCHER Hát a Janit én jelentettem föl?
FUSER Maguk találták ki a selejtet!
FISCHER Győzni fogunk, figyelje!

Rádió: „A védelmünk megingott a jobbszárnyán... Az az ék,
amiről annyit beszéltünk, az az ék... amitől anynyira
félünk... Berúgták, berúgtak... Nem, ez nem lehet igaz! ...
Nekünk ezt a meccset meg kell nyernünk, bármi áron! Egy
ország figyel titeket, fiúk! Ne hagyjátok magatokat! „Hajrá,
magyarok! Hajrá, magyarok!” Gonda és Gondáné állítanak
be, aktatáskával, szatyorral, hónuk alatt is iratok

GONDA Gyerekek! Itt vagyunk... Jaj... Aláírtatok már?
GONDÁNÉ Ne kapkodj, Kornél, csak ne kapkodj! A
kapkodással semmire se mész.
FISCHER (Gondánénak) Már voltak itt!
GONDÁNÉ És találtak valamit?
MARI Dehogy találtak.
GYULA Mi találunk, ha addig élek is.
GONDA (az aktatáskából iratokat halász elő) Na. Ide. Mi
lesz velünk? Hol vannak a listák, Kató, az istenért, csak
azt mondd meg! (Az asztal mellől, félre-sodorja az
embereket, pakol, keresgél, röpülnek az iratok)
GONDÁNÉ A töpörtyű mellé teszi az íveket! Így akarod
beadni?

(Gonda töpörtyűs zacskót ad át Gondánénak, aztán kést
halász ki, azt is odaadja, Gondáné az ívek mellett eszeget,
szatyrából kenyeret vesz elő, szeletel

GONDA Ne egyél! Most ne egyél!
GONDÁNÉ (fulladozik a kenyértől) Ne egyek? Még ezt
is sajnálod tőlem? (Rábömböl) Annyira fölidegesítet-
tél. Ha ideges vagyok, ennem kell. Éhes vagyok.
GONDA Legalább a gyerekeknek adj belőle.
GONDÁNÉ Ki mondta, hogy nem adok? (Etetí Mariét is)
GONDA Teljesen összezavarsz. Add ide az íveket!

Gondáné kiveszi a szatyrából az íveket, Gonda kikapja a
kezeiből

Na. (Kitereget) Lázár... Lázár... Kétszáz forint ...
Lázárné százötven forint... (Körmöl) Hát ezt adod ide?
Ne a följánlásokat add ide! Az ívet, hogy egyet-értünk.

GONDÁNÉ Az rád tartozik! Az nálad lesz!

Gonda az aktatáskából új íveket vesz elő

Rendetlen. Lezsírozta az egészet! Mert kapkod. Hát így el
se fogadják!
GONDA Mit üzöl folyton? Nem kerget a tatár.
GONDÁNÉ Nem? Jópofo vagy...
GONDA Na. Itt lesz. (Befúzi a névsort. Fölnéz, sorra veszi
az embereket) Mindenki rajta van! Fuser Béla... (Pipál)
Fischer Kálmán... (Rámutat, pipál) Gonda Kornél...
(Pipál)
FISCHER Mi az már megint?
GONDÁNÉ Nem értik, hogy alá kell írni, hogy egyet-értünk
a kivégzéssel?

Bejön az Öreg

ÖREG Én szavaztam ... még huszonháromban ... Sop-
ronban ... hogy magyar legyen az a rész... Az én
szavazatomon is múltott!
GONDA Maga benne volt az összeesküvésben?
ÖREG Hát persze! Én láttam a jövőt.
GYULA (a láncot mutatja) Most láthatja! Itt van! FISCHER
Menjen ki, az istenért, hát nem halljuk a meccset!
MARI Papa, lépjen le. Könyörgöm!

Öreg kimegy

GONDÁNÉ Kornél, mi lesz velünk? Sietni kell!
FISCHER Fogják be a szájukat!

Rádió: „Rett*netes, rettenetes nyomás nehezedik a ma-
gyarokra ... Most kellene összeszedni magunkat! Hol a
régí virtus? Lélegzethez sem jutunk... Ki kell belekelni ezt
az időt...”

GONDA Átképzem magam!
GONDÁNÉ Ez. tönkretesz, engem! Azt hiszi, elég, ha át-
képzí magát! Alig jött ki a börtönből, de most is ura!
GONDA Dehogy ugrálok! Hát gazdaságtant tanítok, az-
előtt nem is volt ilyen tantárgy. Igaz, Mari?
MARI (rémmülten) Politikai gazdaságtan.
GONDÁNÉ De ez... földrajzot tanít! Pedig nincs rossz agya!
Most nem kell a földrajz! Mennyi a szántóterület? Milyen
erdőségek maradtak! Milyen a népesség megoszlása! Hol
vagyunk már ettől! Persze, hogy gyanús! Adatokat tanít,
hiteles tényeket! Ki kíváncsi a tényekre?
FUSER Senki.
GONDÁNÉ Na ugye. Hiába van esze, ha megint börtönbe
kerül!
FISCHER Most nem az ész számít.
GONDÁNÉ De tönkretesz minket a mániájával! Én nem
akarok éhezni a gyerekeimmel! Rosszabbul éltünk, mint
a kutya! Megint be fogják csukni nekem! Gye-
vehet csinálni, azt tudott. De már helytállni értük, teljesíteni,
amit megkíván tőle a társadalom! Az ország! A nép!
FISCHER Nem hallok semmit!

Rádió: „Megszállták az egész térfelünket! Egyetlen kicsi
csel, egy fölszabadító rúgás ... megmenthetne minket... Mi
ez? Gyerekek! Ez az egyetlen lehetőségünk! Mögöttünk áll
az ország, egy emberként...”

GONDA Győzünk?
FUSER Nem hallja? Most veszítjük el.
GONDÁNÉ Írasd már alá az íveket, Kornél! Gondolj a
gyermekeinkre!
GONDA (kezében az ívekkel) Pszt! Mindjárt. Várj egy
kicsit.

Rádió: „Megint ránk törnek... De egy csel... Jól van! A
taktika! Előrevágja! Előrevágja! Előre! Remek... Egyedül
dobja be magát a fiú... szemben öttel is ... Buktatják. Vége.
Nem! A bíró igazságos! A bíró igazságos! Tizenegyes ...”

Ménesi jön be, lélekszakadva

MÉNESI Jaj, emberek... Most jöttem vidékről. Leleplezték az egész társaságot... Hallották? - Csak ezt a két tojást tudtam hozni, gyerekek! Meg hagymát! *(Kirákja)*

FISCHER Csönd!

GONDA Nem hallunk semmit!

FUSER Fogja be a száját!

MÉNESI Beigazolódott! Kimondták az ítéletet! Maga a

Vezér is bevallotta! Maga vallotta be!

GONDA Ember! Hát most rúgják a bűntető!

FISCHER Persze, egy Vasas-játékos.

GONDA Dehogyan. Az, az MTK-ból van!

FUSER Nem akarom, hogy az a fradista rúgja! Nem akarom! Inkább veszítsük el!

GONDÁNÉ Csönd legyen! Most egy csapat van!

MÉNESI Maga vallotta be... *(Mintha imádkozna, térd-re esik)* Mi már mindent beszolgáltatunk! A piacon veszem a búzát, hogy be tudjam adni! Az unokaöcsém bikáját kértem kölcsön, mert a miénk megdöglött! Nem bírom már! Nem sütök kenyeret, nem iszunk bort, az erdön szedem össze a gombát! Ez az ellenség keze! Most leplezték le, attól van ez a szörnyű helyzet... Államellenes összeesküvés... Külföldi államok ... összállami ... külső összeesküvés... államosan ... ellenállamos ... *magá* vallotta be... *(Suttog)*

Lázár és Lázárné jönnek be, maguk előtt vezetik az Öreget, szeme be van kötve az úttörőnyakkendővel

LÁZÁR Az ellenség... Az ellenség... *(Rámutat az Öregre)* Nekünk magunknak... Azt mondja az igazgatóm ... Kiirtani, mint a gyomot...

MARI Micsodát?

LÁZÁRNÉ *(rákiált)* Gyomot! Már nem ... *hallasz?*

LÁZÁR *(kapkodva, suttogva)* Akárki az... Közülünk. Nincs kímélet ... Nekünk magunknak kell... produkálni valakit... magunknak, nekünk...

GYULA *(egész csöndesen)* Ugye, mondtam ...

Rádió: „Ezen 'múlik... Az egész stadion hallgat..."

GONDÁNÉ *(főlemeli a kezét)* Ha mindenki rá szavaz...

FISCHER. Rá szavazok. Sietni kell. *(Főlemeli a kezét)*

LÁZÁRNÉ *(főlemeli, a kezét)* Mi csak jót akarunk...

Körülnéz, Fuser hirtelen, Ménesi nagy keservesen föl-emeli a kezét. Lázár és Gonda egymásra néznek, majd Gyula rájuk - főlemelik a kezüket

GONDÁNÉ Ellenpróba?

Csőnd. Mari főlemeli a kezét

LÁZÁR Édesem... *(Lehúzza a kezét)* Tiétek lesz a kishozsoba.

Rádió: „Halotti csend ..."

MARI *(halk jelenet)* Nem fogják bántani?

FISCHER Angyalom ... Ki bántaná?

GONDA Jó kezekben lesz, magamról tudom.

LÁZÁRNÉ Ne mondj ilyeneket! Mért akasztaná föl, ugye, Béla?

FUSER Hát... nálunk Kispesten ... ilyen korban... csak ütök őket.

LÁZÁRNÉ Na látod! Ne izgasd magad!

Rádió: „Most áll neki az ítéletvégrehajtásnak ... Arca nyugodtnak látszik ..."

MÉNESI Nem bírom elhinni! *(Térdre esik)*

FISCHER *(Ménesire)* Vigyék ki ezt az embert!

GONDA *(Ménesinek)* Ne haragudjon, fogja be a pofáját!

MÉNESI *(suttog)* Kivégezték...

Rádió felharsan: „Goól! Goól! Gól! Győztünk! Ezt már nem lehet megfordítani! Éljen! Egy ország ünnepel most! Egy ország emel vállra titeket!"

Összeölekeznek, boldogok

FUSER *(megpöcköli Ménesi vállát)* Maga meg mit van elkámpicsorodva?

MÉNESI Kivégezték... értsék meg, kivégezték!

ÖREG Dehogyan végezték ki! Azt hiszitek, én vak vagyok? *(Letépi a szeméről a kendőt)* Itt a zsebemben a papír!

LÁZÁRNÉ Milyen papír?

ÖREG Rehabilitáltak! Megvan a sírhelyem a Kerepesi temetőben! Itt a határozat!

FUSER Mondtam, hogy ártatlan!

FISCHER Tudtam!

Mindenki megnézi közben a papírt

Hát részt vett a spanyol polgárháborúban! Ott láttam én! Vagy Máriaremetén? Mert valahol láttam, az biztos.

GONDA Valahonnan nekem is ismerős volt!

GONDÁNÉ Papa! Nem. volt maga Mauthausenben?

LÁZÁRNÉ Szenvedett, az a lényeg.

GONDA Megvan! *(Rámutat)* Don-kanyar. Minusz negyven.

FISCHER Nem találkoztunk mi a Margit körüti fegyházban? „Kisértet járja be Európát!" Azért ültünk.

MÉNESI *(föltápáskodik)* Én láttam a földosztásnál!

Csak akkor csizma volt rajta.

FUSER Tudtam, hogy nagy ember lesz belőle. Hogy ki vannak verve a fogai. Már abból is.

MÉNESI Hát a fehér terror elől bujkált!

FUSER Mindegy. Az se baj.

GYULA Éljen!

MARI Rehabilitálták! Drága papa!

GYULA Egyetemre fogok menni! Mari!

LÁZÁR Papa, én mindig hittem magának!

LÁZÁRNÉ Tudtam, papa! Hát maga emigrációban volt!

GONDÁNÉ Van igazság! Kornél! Add ide az íveket!

Egyszerre nyúlnak az ívekért Gonda kezében, táskájában, tépik, szaggatják. Gyula meg is gyűjt egyet

LÁZÁRNÉ Árpád, emlékszel? Emlékszel még? Duna-pentele!

FUSER *(a bólogató Fischernek)* Maguk is ott voltak?

FISCHER Nekem magyaráz? Ott voltam a gépek beszélésénél! Két találmányom fekszik benne!

MÉNESI Szekérrel vittem be a húst! Szekérrel vittem be a búzát!

GONDÁNÉ Kornél. Szerelmesek voltunk.

LÁZÁR Mártám! Megfogadtuk, hogy megforgatjuk a lágot! Énekeltünk, a tornatanár vezényelt!

LÁZÁRNÉ *(térdre esik, eksztatikusan)* Ott folyt a Duna a lábunk alatt! Zöld, selymes víz! Kukoricát loptunk... este a tűznél megsütöttük! Arra ment le a nap! 'Megesküdtünk, Árpád! Elfeleltük, én is elfeledtem, nem szégyen! Hittünk, Árpád! A Duna kiöntött az országútra ... Meztláb jártunk a vízben! Az árokpart ... Esküdtél! Szerelmesek voltunk... A tájba ... Szerelmesek voltunk az országba! Fenyőszag jött a domb felől ... Ahogy ledőlünk ... tele lett fenyő-tüvel a fenekem...

FUSER *(Gondának)* Adja ide a táskát!

GONDÁNÉ Kornél. A káderlapokat is add oda!

Széttépik az aktatáska papírjait, aztán az aktatáskát is

EGYÜTT Éljen! Végre! Éljen!

FUSER *(a beálló csendben)* Dunapentelén... nincsenek is fenyők...

GYULA De lesznek! Marikám!

Szétszakítják a láncot

Boldogok leszünk! Elveszlek feleségül! Ember leszek! Mérnök leszek! Boldog leszek! Szabad leszek!

FISCHER Kisértet járja be Európát. Nem megmondtam?

Az Őreg összenyaklott teste fölé hajolnak, most veszik észre

GONDA Mi lesz vele?

GONDÁNÉ Hát megvan a sírhelye a Kerepesi temető-ben.
FUSER Gyorsan, vizet!

Lázár kirohan

MARI Hogy szerette a Klapka-tojást.

LÁZÁRNÉ Istenem ! Árpád, hol vagy?

FUSER Itt van ez a pálinka! Itassák.

FISCHER Piszok! Hát nem látja, hogy meghalt?

GONDÁNÉ Lélegeztessék ! Vigyázzanak ! *(Odafurakszik)*

Kornél ! Lélegeztesd !

GONDA Hogy kell?

GONDÁNÉ Térdelj már fölébe, te mamlasz!

MÉNESI Legalább a kendőt vegyék le róla ! Olyan,
mintha fölakasztottuk volna!

FISCHER *(bogozza a kendőt)* Nem tudom kibogozni!

GONDÁNÉ Ollót hozzanak!

FUSER *(a sarlót hozza)* Vigyázzanak.

LÁZÁRNÉ Megöli ! Megöli!

GONDA Hát már meghalt, mit akar?

LÁZÁRNÉ Árpád! Hol vagy?

LÁZÁR Márta, Márta, hogy kértelek, hogy vigyázzunk!
(Kannával siet be)

Gyula leveszi a kendőt az Őreg nyakáról

MARI Legalább nyugodni hagyjátok békében.

GYULA *(az úttörőnyakkendőbe temeti az arcát)*

Magyarország

MÉNESI Ezt! Márta! Ezt próbáld!

Lázárné kikapja kezéből a hagymát, az Őreg mellé térdel, fejét az ölébe veszi, a hagymát szagoltatja, a többiek félrehúzódnak

LÁZÁRNÉ Papa ! Ezt szagold! Papa ! Itt vagyunk ! Ezt

szagold ! Ettől föléledsz! Papa ! Szívd be mélyen, papa !

Ettől föléledsz! Papa! Együtt vagyunk! Szabadok va-

gyunk! Magyarok vagyunk! Ezt szagold! Ezt szagold!

Az Őreg keservesen, lassan éledezik, megmozdul. Ki-nyitja a szemét, fátyolosan körülnéz, mélyeket szippant

ŐREG Hagyma! Magyar hagyma ! Makói hagyma!

Vége

GYURKOVICS TIBOR

Magyar menyasszony

Történelmi freskó két matricában,
tragikomikus színekkel

Szereplők

MARI
GYUSZI
LÁZAR
LÁZARNÉ
ÖREG
POSTÁS
TISZT
ALTISZT
FISCHER
FUSER
GONDA
GONDÁNÉ
MÉNESI

illetve a II. részben

MARI
GYUSZI
DON LAZARO
DONA LAZARO
VIEJO
OVERALLOS
DETEKTÍV
SEGÉD
DON FISCHERO
DON FUSERO
DON GONDA
DONA GONDA
DON MENEZI

II. rész

Történelmi „Argentínában”

Ragyogó, modern, fémes, üveges bútorzat — minden csillog —, a tömör kárpitokat kiemeli. A szoba tágas, könnyed, nagyvonalú. Bejárati ajtó tapétás, a falak élénk Vasarely-tapétásak. A szemközti ajtó ólomüveges. Zárt tér, de színekben nyitottá csillog. Az ajtó mellett, a nézőtérrel szemben hatalmas rózsaszín gobelin, könnyed felhőkarcoló-mintákkal. Beleszöve, mint a régi háziáldások: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” (T. Á.)

Gyuszi színes öltözékben vezényli a berendezkedést. A munkások bútorokat mozgatnak, verejtékezve rendezik be a lakást, szőnyeget cipelnek, függőnyt akasztanak, polcokra könyveket halmoznak, Gyuszi fél ember nagyságú „Fa-szappanokat” cipel be, Mari gyönyörű öltöző-asztalkája köré tornyozza. Rohangászás. Don Lazaro jön be, Mari rokona, fehér ruhában, szivarral a szájában

DON LAZARO Fiam, nektek van sok energia. (A lázasan tevékenykedő Gyuszi próbálja utolérni) GYUSZI Igen, Don Lazaro.

DON LAZARO Állj meg már egy pillanatra, fiam. GYUSZI Azonnal, Don Lazaro ... (Otthagya, a három telefon egyikén tárcsáz: gombnyomással) Halló! Tizenegy óra harminc. Tizenegy harmincötre kérem a kimutatásokat a fatelepről! (Leteszi a kagylót, siet tovább, Don Lazaro a nyomában)

DON LAZARO Pillanat, fiacskám ... Kell nekem egy kis tűz!

GYUSZI Igen, igen... (Másik telefonon gombnyom) Halló! Maga az, Dona Prata? Eladhatja azt a két telket a villakerületben. Megvannak a vevők? Tizenegy harminc. Tizenegy negyvenkor eladni. (Leteszi a kagylót)

GYUSZI (legyint) Múlt század.

DON LAZARO A múlt században. Már Don Kossuth

DON LAZARO Hova rohansz?

GYUSZI Mindjárt, Don Lazaro. (Jegyzeteket kutat, hív a másik telefonon) A Cordillera-részvényeket nem veszszük át. Mondja vissza. Stagnálnak. Nekem erre nincs időm. Eladni, mondom. Nem érdekel a holnapi nap. (Leteszi a kagylót, jegyzetel)

DON LAZARO Fiam, ha ráérsz ...

GYUSZI Mária itt vagyok ... (Kikiabál) Maria! Maria! Kész vagy, édesem?

MARI (kintről) Sietek!

GYUSZI Ne haragudj, siess! Ertelk az egész élet! Mész fodrászhoz?

MARI Megyek! Persze hogy megyek!

GYUSZI (telefonhoz) Halló! Főti vagyok. A feleségem öt perc múlva ott lesz a fodrászatban. Késő? Hol-nap, tizenegy harmincöt-re menjen? Azt még nem tudjuk. Hol van még a holnapi nap! (Leteszi a kagylót)

DON LAZARO Szeretnék veled beszélni, fiacskám.

GYUSZI Mária! (Továbbsiet)

DON LAZARO Fiacskám, nektek nincs az a türelem,

GYUSZI Minden nem lehet, Don Lazaro.

DON LAZARO Ti el fogtok így pusztulni.

GYUSZI (nevet) Az lehet.

DON LAZARO Legyen eszetek!

GYUSZI Igyekszünk, Don Lazaro, igyekszünk.

DON LAZARO De ne igyekezzetek!

GYUSZI Egy pillanat! (Tárcsáz) Halló! Igen, én vagyok. A Cordillera-részvényeket eladtam? Helyes. Azonnal vegyen érte Aconcagua-részvényeket. Tizenegy harmincöt. (Leteszi, csöng a másik telefon) Igen. Hatszáz öl? Kitermelve? Köszönöm. Ebből száználcvan öl mobilizálható! Köszönöm. (Leteszi)

DON LAZARO No, fiam, gyere, ülj már le ide egy perc-re. (Maga mellé ülteti Gyuszi) Adod nekem a tüzet?

GYUSZI Hozom. (Telefonhoz rohan, tárcsáz) Halló!

Maga az, Dona Prata? Mit akartam mondani? Maga, se tudja? Majd este eszembe jut. Viszlát! (Leteszi a kagylót, visszaül Don Lazaróhoz) Itt is vagyok. DON

LAZARO Fiam, én neked komoly dolgot akarok mondani. Telefonált az, öcséd Magyarországról.

GYUSZI Nagyszerű. Hogy vannak? Élnek még?

DON LAZARO Nem. Meghalt az anyád.

GYUSZI Jaj, ez borzalmas. (Főlugrik, telefonál) Halló! Főti. Ki kell cserélni az ülőgarnitúrát feketére. Még ma. Nem tehetek róla, váratlan dolog jött közbe. (Visszaül Don Lazaróhoz) És miben?

DON LAZARO Ezt akarom elmondani. Azért telefonált nekem az öcséd, nehogy lesújtson a hír.

GYUSZI Hát az ügyis lesújt. (Főlugrik, telefonál) Halló! 29-42-513. Táviratot akarok földadni. „Magyarország. Felsőcsatári, Ulica Rákóczi 15. Drága Öcsém! Méréhetetlen gyászotokban megtört szívvel osztozunk. Julio és Maria.” Nem. „Gyuszi és Mari.” Ulica, ha mondom. Ez határsáv, ott horvát nevük van az utcák-nak, ne ezen vitatkozzunk. Mi megbecsüljük a nemzetiségeket. Igen, ennyire.

DON LAZARO Mit akar?

GYUSZI Azt mondja, túlságosan megbecsüljük a nemzetiségeket.

Don Lazaro kikapja a kagylót Gyuszi kezéből

DON LAZARO Halló! Don Lazaro vagyok — régi magyar. Magának fogalma sincs, mi folyik Magyarországon! Hallott már Kossuth Lajosról? Igen, Don Kossuthról? (Befogja a kagylót, kiszól Gyuszinak) Azt mondja, fogalma sincs Don Kossuthról.

Gyuszi kikapja a kagylót Don Lazaro kezéből

GYUSZI Halló! Don Kossuthot az egész világ ismeri! Még Amerikában is! Nyolcvanéves korában Amerikában is járt! A szónoklataiból tanítják a retorikát még Új-Zélandon is!

Don Lazaro átveszi a kagylót

DON LAZARO Ó volt a nagy szabadságharc vezére! Mikor? Hogyhogy mikor? (Gyuszihoz) Mikor is volt a kiegyezés?

azért küzdött, hogy állami szövetkezet legyen, együtt éljenek a népek annak a nagy folyónak a partján! . (Gyuszihoz) Azt mondja, mért nem a magyarokért küzdött?

Gyuszi átveszi a kagylót

GYUSZI Igenis a magyarokért küzdött, csak ez olyan kicsi ország, hogy a többiért is küzdeni kell, ha fönn akar maradni! Nem érti maga ezt, ne vitatkozzunk. Ulica Rákóczi, és kész. Rákóczi az nem táj, hanem egy másik szabadságharc vezére... Nemes volt és ... (Don Lazaróhoz) Azt mondja, ha nemes volt, nem küzdhetett a szabadságért.

DON LAZARO Ez biztos trockista. (Kikapja Gyuszi kezéből a kagylót) Hungáriában a nemes is küzdhet a szabadságért! Ott nincsenek előítéletek, ez nagyon kis ország, örülünk, ha bárki küzd a szabadságért. (Átnyújtja Gyuszinak a kagylót)

GYUSZI (Don Lazarónak) Azt mondja, ő csak Széchenyiről hallott, hogy örült volt, azért lőtte főbe magát Döblingben, mert eladta a vasutat a külföldnek!

Don Lazaro átveszi a kagylót

DON LAZARO Halló! Széchenyi volt a legnagyobb magyar, az isten áldja meg! Maguk még a világon se voltak, szolgaságban éltek, mikor Széchenyi nagy vagyonokat, sok dollárt ajánlott föl a Színiakadémiára! (Gyuszinak) Azt mondja, Széchenyi burzsoá volt.

Gyuszi átveszi a kagylót

GYUSZI Mit ért maga ebből ! Mi olyan kicsi ország vagyunk, hogy nem gondolkozhatunk folyton osztályokban! örülünk, ha egy-két rendes ember akad a hazában! (Don Lazaróhoz) Azt kérdezi, melyik szabadságharc győzött nálunk?

DON LAZARO Úgy tudom, egyik se.

GYUSZI Egyik se! De nem ez a fontos! A baszkok is csak most kezdenek győzni ! (Don Lazaróhoz) Azt mondja, akkor mért, vagyunk olyan sokra a nemzetiségekkel, mint egy nagyhatalom?

Don Lazaro kikapja Gyuszi kezéből a kagylót

DON LAZARO Maga ezt nem érti. Most nálunk szabadságos életforma van. (Gyuszihoz) Azt mondja, akkor mért jöttél ide Argentínába?

Gyuszi átveszi a kagylót

GYUSZI Csak a világbajnokságra jöttem ki. Egy kicsit ittmaradtam. (Don Lazaróhoz) Azt mondja, ha Don Lazaro magyar, miért jött Argentínába?

Don Lazaro átveszi

DON LAZARO Csak a régebbi világbajnokságra jöttem ki, kicsit ittmaradtam! A világbajnokságot elvesztettük. De Ulica az az utca, biztosan. (Gyuszinak) Azt mondja, akkor ez Szlovéniában van.

Gyuszi átveszi a kagylót

GYUSZI Értse meg, ez Magyarországon van, Magyar-ország nem nagyhatalom, akkor is joga van megbecsülni a nemzetiségeket! (Don Lazaróhoz) Ez is a Trianonnal jön ! Hogy előtte Rákóczi utcának hívták!

Don Lazaro átveszi

DON LAZARO Most nem tudjuk a Trianont megbeszélni! (Gyuszinak) Azt mondja, mért nyugodtunk bele a Trianonba?

Gyuszi kikapja Don Lazaro kezéből a kagylót

GYUSZI Fűtyülünk a Trianonra, örülünk, ha élünk. Adja fel a táviratot. Hát meghalt az anyám! Nem

Ázsia ! Ez Európában van! Lehet, hogy magának kicsi ország, akkor is Európában van ! (Leteszi a kagylót, kimerülten visszaül Don Lazaro mellé) Hu ...

Ezt nem gondoltam volna. — És miben?

DON LAZARO Jaj... Egy kis tüzet ha adnál ... GYUSZI Persze, persze... (Fölugrik, kikiált) Maria! Gyere már ! Meghalt az anyám!

MARI (kintről) Ne mondd! Honnan tudod?

GYUSZI Don Lazarónak telefonált az öcsém, hogy engem kíméljen !

MARI (kintről) Szegénykém ! Mindjárt jövök ! Csak a varrónőnek el kell sietnie, még két ruhát gyorsan fölpróbálok, aztán jövök! S miben?

GYUSZI (Don Lazaróhoz) Miben?

DON LAZARO Bevitték éjjel a kórházba ...

GYUSZI (kikiált) Bevitték éjjel a kórházba...

MARI Rettenetes ! Most ki kell mennünk az előszobába. a nagy tüdőhöz, ne haragudj ... Majd elmeséled a részleteket. Csak ne izgasd föl magad!

GYUSZI (megtörten) Félt engem. Mit akartam? Ja, tüzet.

DON LAZARO Gondold el azt az éjszakát. Éjszaka minden rémesebb.

GYUSZI Falun! Talán orvos se volt!

DON LAZARO Ott nincs orvos.

GYUSZI Felsőcsatáriban volt, orvos. Vagy nem? De a szomszéd községben biztos volt, Alsócsatáriban. Csak részeges..

DON LAZARO A gazember!

GYUSZI (elővesz egy hűtött martinisüveget a bár-pultból) Igyunk valamit. Hűtve van. (Tölt, isznak. Sötétlen mondja) Megölték.

DON LAZARO Ti, vagyis mi vagyunk egy jelentéktelen ország.

GYUSZI Nekem mondja, Don Lazaro? Maga negyven éve eljött. Hallotta, Ázsia.

DON LAZARO Ázsia vagy nem Ázsia, de haza. Mégis — a hazánk. Sírunk, ha szól a Himnusz.

GYUSZI Na, ja. Sírnai én is. sírok. És a világbajnokságot is elvesztettük.

DON LAZARO Persze. Csupa Vasast tettek be. Párt-szemponct.

GYUSZI Mért, a Fradi jobb lett volna? Nem akarnak focizni a fiúk. Ez a borzalmas.

DON LAZARO Adj már egy kis tüzet, fiam ... GYUSZI

Persze, Don Lazaro. Egy pillanat. (Fölugrik, telefonál) Halló ! Dona Prata, legyen szíves a folyó-számlámról kétezer... nem, háromezer dollárt haza-utalni a Haladás, Sportkörnek Magyarországra. Úgy emlékszem, Szombathelyen van.

DON LAZARO Nem Kolozsvárott?

GYUSZI Szombathely lesz az. Köszönöm. (Visszaül Don Lazaróhoz) Fel kell frissíteni őket.

DON LAZARO Jól teszed, fiam.

GYUSZI És pont ma van a fogadás az iparügyi kamarinál ! Muszáj elmennem ! Az életem függ tőle !

DON LAZARO Itt azért mindent el lehet intézni. (Mutatja, hogy pénzzel) Ez nem Magyarország. Mi vagyunk egy nagy ország.

GYUSZI Én nem tehetek Trianonról. Mindig a Trianonnal jönnek. Mit csináljak a Trianonnal?

DON LAZARO Nem a Trianonon múlik.

GYUSZI Nahát! Kicsi az ország — kicsi. Egyébként nem a kicsiségen múlik, higgye el nekem. Valami tűz... Jaj, látja, mindig elfelejttem azt a rohadt tüzet ... (Kimenne, Viejoba ütközik)

VIEJO Betojt a kutya.

GYUSZI Jaj, Papi, ne jöjjön ilyenekkel. Dehogy tojt be!

VIEJO Akkor én.

GYUSZI (Don Lazarónak) Látja, ilyen. (Kivezetné Viejót) Nyugodjon meg, Papi. Az tegnap volt.

VIEJO Mit rángatsz engem? Láttam az előszobában! Azt hiszed, vak vagyok?

GYUSZI Majd elvisszük sétálni!

VIEJO Ne engem vigyetek, hanem a kutyát! Velem a legritkább esetben fordul elő. Megértted? (Ünnepélyesen kivonul)

GYUSZI Hát lehet ezt bírni, Don Lazaro?

DON LAZARO A tüzet elfelejtetted?

GYUSZI Ja, a 'tűz. Hozom. Dehogy felejtettem el. Csak látja, hogy szétszednek. Most ez a gyász is. Mikor intézik el az egyházi esküvőt, azt sem tudom.

DON LAZARO (*mutatja, hogy pénzzel*) Itt pedig mindent el lehet intézni.

GYUSZI Tudom. Maria csak siránkozik, hogy nem es-küszünk össze.

DON LAZARO Ti nem vagytok boldogok?

GYUSZI Dehogynem, Don Lazaro. Boldogok leszünk. Csak most .az anyám is... És ez a Papi... Most föltörölhetern ..

Kimegy, Don Lazaro utánakiált

DON LAZARO Majd elmegyek a vikáriushoz! Az el-intézi!

Fejét csóválja, nyög. Mari gyönyörű, kétrészes fehér ruhában jön be, mint egy túl szép menyasszony. Mögötte Dona Lazaro lelkendezik

MARI Rosszul vagy, bácsikám?

DONA LAZARO Most mondja meg, Mateo, nem gyönyörű ez a lány?

DON LAZARO De. Gyönyörű.

DONA LAZARO Nézzé ezt a selymet. Türkizbetét gondoltunk .a mellkivágáshoz, meg az ágyékrészen . . . (*Don Lazaro megvetően végigméri Dana Lazarót és kisiet*) Ideges. Különösen, ha ilyen szavak hangzanak el. Miért? Hogy nevezzük ezt a kis Vénusz-dombot? (*Finomkodva megérinti Marit*) — Eleinte boldogok voltunk. Én nagyon, tájékozatlan voltam, meg kell mondanom. Csak fogtam a kezét, ábrándoztam ... Be-leborzongtam, ahogy fogtam a kezét. Tudod, eleinte minden úgy ment, hogy nem is tudtam róla. Én csak később jöttem ki — ajánlták. Persze, rohant az ügyei után. Üzlet, munka, *váltók*, *gürcölés*. Társaságunk nem volt. Hazarohant, és néha l< halálában magáévá tett. Én 'csak behunytam a szemem hogy essünk túl rajta. Később a plafont néztem. Csupa fehéret láttam. Pedig vak feketeséget kellett volna látnom! (*Harsány*) *Vagy* tűzvöröset ! Kiabálnom kellett volna! Vergődöm ! *Mindig* hazarohant az üzletből — akkoriban mazsolaboltja volt —, és lóhalálában ... (*El-sírja magát, zsebkendőbe nyomkodja az orrát*)

MARI Nem szabad, Panna néni! Ne legyen *elkeseredve!*

DONA LAZARO De el *vagyok!* (*Toppant*) Elmentek a legszebb éveim ! Az egész fiatalságom ! *Frigid lettem!* Tudod, mi az? Jégcsap. Aztán már csak néha éjszaka háltunk *együtt*. Mindig sötétben. Lóhalálában. És akkor is dollárárfolyamokat suttogott. Rajtakaptam, de nem mertem figyelmeztetni. *Számolt*, mint az úrhajó-sok. Azt gondoltam, csak így tudja... fönn tartani magát.

MARI És orvoshoz nem ment, Panna néni?

DONA LAZARO Dehogynem. Analízisbe mentem. Rá-ment a fele vagyunk. Volt egy fehér divány, arra fektetett az orvos és mindenféle disznóságokat kérdezett. Még keményebb lettem. Mint a kő. A végén már úgy kellett megerőszkölni.

MARI Borzalmas.

DONA LAZARO Ne hidd. A végén magam kértem az orvost, talán ő... Az meg nem volt képes. Nekem kellett aktivizálni. El nem tudod képzelni, min mentem keresztül.

MARI És, az orvos?

DONA LAZARO Az meggyógyult. Helyrehoztam, persze ő azonnal összeállt az asszisztensnőjével, én meg a szomszéd szobában sírtam a fehér diványon.

MARI És följelentette?

DONA LAZARO *Dehogy* jelentettem föl. Kianalizáltuk a dolgot — hármásban. (*Nosztalgikus*) Talán még úgy ment a legjobban. Csak az asszisztensnő 'férjhez ment egy zsokéhoz, s mi ottmaradtunk a fehér diványon, tehetetlenül.

MARI De hogy tűrhetete? Mért nem lázadt föl? Mért nem csinált valamit?

DONA LAZARO Mit csinálhattam volna? Kianalizáltuk a dolgot... Talán az volt a baj, hogy szűz voltam. Nem szabad szűznek lenni. Te Maria ... Csak nem voltál *szűz*?

MARI Nem, dehogy, Panna néni. Hova gondolt?

DONA LAZARO Nagyon vigyázz! Ez az élet legfontosabb kérdése! Az egyetlen veszély — a szerelem. Ha szerelmes az ember, nem tud figyelni. Nem tud lazítani. O, mit összehazudtak a szerelemről ! Az a sok átkozott költő! A mieink, igen, a magyar költők! A hangulatok, az édes, forró együttlétek — előtte! Nem szabad! A szerelemben elborul az ember agya. Szét-reped a lelke, vágyakozik, vágyakozik, reszket, nyög magában, szétfut az ereiben a vér, kitágul...

MARI (rázza) Panna néni!

DONA LAZARO ... szétnyílik, mint a rózsa... Csak vakon be akarja fogadni a szerelmes testet... Az a legnagyobb baj. Nem figyel! Mert nem az érzést kell megtanulni ! Érezni könnyű ! A technikát ! A szervezet technikáját, ingerlési pontok, a szexuális zónák. az izmok technikáját ! Szégyen ! (Sír)

MARI Panna néni, ne sirjon!

DONA LAZARO Szégyen ! Európa ! Érezni! Szerelem! A szerelem az egyetlen akadály ! Erre nevelni az embereket! Micsoda ostobaság! Micsoda aljasság! Ez az Európa, európai civilizáció. Sehol egy szabad, önfelelt mozdulat, egy bátor gesztus! Hazugság! Hogy higgyen az ember! Hogy *szűz* legyen! Hogy eszmék-ben éljen! Ez a legaljasabb! Az eszmékkel bódítani az embereket ! A szabadság eszméje ! Ez a legszeméremszedettebb hazugság! Ezt utálom a legjobban! Ebbe pusztul bele a ti országotok. A mi országunk! Szerencsétlen Magyarország ! (*Eszelősen nevet*)

MARI Bejöhettek, Panna néni! Az istenért, fékezze magát!

DONA LAZARO Jöjjenek! Majd megtudják, hogy éltem harminc éven át ! Teletömték a fejemet eszmék-kel. Emancipáció! (*Nagyot nevet*) Nevetnem kell! Egyenjogúság! Ez a ti szerencsétlen eszmétek! Ez a ti úttörő parancsolatok! Már az iskolában is! Emberi jogokat adni a nőknek? Mert mi a nő? Azt mondd meg, mi a nő?

MARI (*megriadva*) Egy ... embertárs.

DONA LAZARO Embertárs? Csak ezt tudta beléd ver-ni az a nyavalyás otthoni társadalom? Tudod, mi a nő, fiacskám? Szuka. Közönséges szuka. Nézd meg a szülészeteket ! Menj végig egy szülőszobán! Mocsok, kitárt, megalázott vaginák, henteskedő orvosok vajúkálnak bennük, folyik a vér ... Röhögő lornbrózók, agyalágyult beteghordók, ásitó szülésznek között fet-reng egy asszony... a micsodájával ! Láttál te mátszülészobát? A küretesek nyűszítenek, hogy szerelmük ajándékától végre megszabaduljanak. cystások remegnek, miközben a bajszos hentesek egykedvűen turkálnak bennük, remegnek, nehogy rákot találjanak a legszentebb puncijukban, ordítanak a tágitó fájásoktól, görcsökben fetrengenek, folyik a bélsár, a víz, a vér... (Zokog) Nekem sosem volt gyerekem...

MARI Na, Panna néni drága... (*Magához öleli, csókolgatja*) nyugodjon meg... Drága Panna néni... itt vagyok én ...

DONA LAZARO (*hüppögve sír*) Förtellem... Ez az aszszony. Ehhez kell a jog. (*Tompa, tárgyilagos hangon*) A szülés joga, a küret joga, a szenvedés joga, a vetélés joga. A mi altestünk joga... Ezt a jogot adják. Fölszabadítani a nőt...? Mi *alól*? (*Megint rákapcsol*) A szenvedés alól? A szerelem alól szabadítsák föl! Hogy ne ügyetlenkedjen! A férfi alól akarják fölszabadítani? Hát a férfi alá vágyik!

MARI Pszt... Panna néni! Hozok egy nyugtatót!

DONA LAZARO Nyolc éve szedek nyugtatót. Nem bírom már. Nincs bennem semmi. Egy érzés nem maradt... Megbeszéltük az orvossal, aki már semmit sem tudott tenni, de úgy, ahogy mondom, szó szerint semmit... hogy egy idegennel, menni fog. Ne gondolkozzak ... (*Hisztériásan nevet*) Véletlenül. Hirtelen. Egy bútorszállító munkás erőszakolt meg. Barna bőre volt, és, én nő lettem.

VIEJO (*bejön a szemközti ajtón*) Gyerekek, nem lát-tátok az aranyórámát? Panna, nem a te kezeden van?
DONA LAZARO Menjen ki innen! Mit akar? Utánam kémkedik? Húsz éve kémkedik utánam, mióta kijött! Kémkedhet! Megmondhatja az ütődött fiának, aki egy barna rúddal a szájában járkal föl-le, megmond-hatja...

Mari csittóan átöleli, kinn ugat a kutya

MARI Papi, vigye már el sétálni a kutyát, széttépi az előszobát!

VIEJO Ezt a Pannát félted? Nem bír magával.

DONA LAZARO Menjen ki innen!

VIEJO Hiába ordítasz. (*Kimegy*) Megöregedtél. Nincs egy széntróger se, aki lefektetne.

DONA LAZARO (*utánavág egy vázát*) Rohadt vén-ember. Mindig leskelődött utánam. Féltette azt a dagadt fiacskáját, aki már csak szivart tud cuppogtatni a szájában. — De én még nő vagyok! Engem hiába akarnak leírni! Még ruganyos a mellem, még feszes a combom ... engem nem fognak kisémmizni! Ez a vén pojáca! A család! Európa! A család szentsége! (*Hisztériásan nevet*) Micsoda baromság! Temető. A testek temetője. Ez a család. Ez a házasság. Ó...

Ő ... (*Kimutat*) nem engedett elmenne! Hogy ne essen folt a család becsületén... Volt egy másik munkás ... Két évet dolgozott itt, külföldi szerződéssel... akkor ment vissza Magyarországra. Vele akartam menni. Élni. Hinni! Lélegezni! Otthon! (*Zokog*)

MARI (*átkarolja, csókolgatja a fejét*) Tessék megnyugodni

DONA LAZARO (*kirántja magát a kezéből*) Miért nyugodjak meg? A nyugalom a halál. Hagyjál te is békén! Azt hiszed, hogy idehóztad a micsodádat Argentínába, már minden helyrejött? Soha, barátném, soha! Sose leszel otthon! Otthon nélkül nincs élet! Nincs, szex, nincs meleg! Hiába vársz a csodára! Hiába öltözöl aranyruhákba -- ha elveszited az otthonodat ... Én is voltam gyerek! Nekem is volt úttörőnyakkendőm. Én nem hittem, azt gondolod? Pénz lett a hitből, hazugság, jégverem. — Engem szeretett az az ember. Az a magyar ember ...

MARI Majd találkozunk, Panna néni.

DONA LAZARO (*kimerülve*) Késő. Már késő van. El-múlt az idő. Elvesztettem... -- Aztán már minden-kivel lefeküdtem. Nem is volt, akivel ne feküdtem volna le... (*Hosszú csönd. Aztán megrázza magát, suttogva beszél*) Majd rendesen fogok viselkedni... *ne félj ...* (*Kimegy*)

Mari a fejét csóválja, a szépitőasztalhoz ül, és nagyon gondosan készíti magát. Don Lazaro jön be szivarral

DON LAZARO Maria, nem láttad Juliót? Azt ígérte, tüzet ad nekem.

MARI Itt nincs tűz, Máté bácsi.

DON LAZARO Beszélek a vikáriussal. Megkapjátok az egyházi esküvőhöz az engedélyt. Nektek otthon megakadályozta a kommunista egyház? Miért?

MARI Julio nem volt elsőáldozó. Tetszik tudni, az ő apja személyzetis volt, nem vihette elsőáldozni ...

DON LAZARO Annyira hitt abban a pártban?

MARI Dehogyan. Csak benne volt. Kellemetlen lett volna.

DON LAZARO Pech. Ott akkor nektek volt állandó félelem.

MARI (*rúszozza a száját*) Dehogyan volt félelem. Egy-szerűen nem figyeltek oda.

DON LAZARO Ott semmire se figyelnek?

MARI De... Van, aki figyel. A futballra.

DON LAZARO Kikaptatok ... Ki vagyunk kapva. El-vesztettük nekünk a világbajnokságot.

MARI Mindig elvesztjük.

DON LAZARO Hát nem borzalmas ez?

MARI Borzalmasnak borzalmas. De mindig megpróbáljuk. Ez is szép, nem? Vannak országok, melyek meg sem próbálják. Hát nem gyönyörű ez? Még ha bele-bukunk is? Szeretem Magyarországot.

DON LAZARO Szeretni én is szeretem. Sirok, ha szól a Himnusz. De mindig elbukni ...

MARI (*lehalkítja a hangját, odainti magához Don Lazarót*) Ugye, tetszik beszélni Julióval? Mi nem maradunk itt... Ő még nem tudja. Nem is kell tudnia... Pár hónap, pár év, amíg összeszedjük magunkat ... Hazamegyünk! Máté bácsi... Félek.

DON LAZARO Ne félj, kicsim ... (*Átfogja a fejét*) Te nem vagy boldog Julióval?

MARI Boldognak boldog vagyok... (*Rábömböl*) csak ő nem ér rá ...

DON LAZARO Majd rá fog érni... Ne izgasd magad. Szeret téged. Szereti Magyarországot. Csak most az anyja is meghalt.

MARI Jaj, ne is mondja... (*Visszafordul a tükörhöz*)

Jó lesz ez a rüzs nekem? Nem olyan vérszínű?

VIEJO (*bejön*) Mindig ezt a tojást kell zabálnom?

(*Hallja, hogy Mari hüppög*) Mit sír ez mindig?

MARI (*visszafogja a könnyeit*) Nem sirok.

VIEJO Nem sírsz? Hát azt hiszitek, vak vagyok? (*Belebotlik a székebe*) Ide teszitek a széket. Látom, hogy boldogtalan vagy. Csak nem mered bevallani.

DON LAZARO Dehogyan boldogtalan. Hagyja már békén, papa.

VIEJO Te ne beszélj! Te vagy a legboldogtalanabb! DON

LAZARO Dehogyan vagyok boldogtalan! Miket be-szél?

Remekül megvagyok.

VIEJO Te? Hát magadnak se mered bevallani! Tönkretetted az életedet. A feleségedet. Felemás. ember lettél.

DON LAZARO Papa! Hagyja abba!

VIEJO Mért hagyjam abba? Ezeket is idehívtad. Hogy majd itt boldogok lesznek. Pénzük lesz. Autójuk! Villájuk! Kutyájuk! Aztán majd megdöglenek. Mint ti, Ti már nem is vagytok élő emberek!

DON LAZARO Papa élő ember. Magának sikerült!

VIEJO Igen! Ti 'felemás senkik lettetek. Mért nem tudtok megnyugodni, a seggeteken maradni? Mit akar-tok Magyarországgal? Azt hiszed, nem látom? Hova akar a te Pannád is hazamenni? Az őskorba? Ázsiába? Mi baja van itt? Nem bír magával.

GYUSZI Jaj, Pa^{pi} (*besiet*), *egyé már meg azt a tojást, i* amit odatettem. Hazaiasan készítettem el... Hagyma, zsir...

VIEJO Hazaiasan? Unom már a hazai ízeket. örülök, ha elfelejtetem. Ha kényszerítenének se mennék vissza! Hallani sem akarok Magyarországról!

GYUSZI Jó. Akkor is menjen ki. (*Tárcsáz*) Halló! Alfonzini úr? Dona Prata bizonyára jelezte, hogy Aconcagua-részvényeket vásároltam... Most? Jó, beugrom önhöz. (*Leteszi a kagylót*)

VIEJO Magyarország!

GYUSZI Ne szóljon bele mindenbe!

DON LAZARO Fiacskám, adnál egy kis tüzet? GYUSZI Persze... Jaj, Maria! (*Átöleli*) Most mondd, meghalt az anyám!

MARI Édesem! Ne izgasd föl magad!

DONA LAZARO (*bejön*) Mateo. Jöjjön. Menjünk a vikáriushoz.

DON LAZARO Panna, drágám, megyek. — Ezek boldogtalanok.

DONA LAZARO Mit csodálkozik? Meghalt az anyjuk.

VIEJO Ha kényszerítenének se mennék vissza! Engem otthon bezártak. Őt év után rehabilitáltak ... de én akkor se mennék vissza.

DONA LAZARO Ötvenedszer meséli. Azt hiszem, erre senki sem kíváncsi.

VIEJO Hát rád kíváncsi valaki? Mit akarsz Magyarországgal? Azt hiszed, ott még lefektet valaki?

DON LAZARO Elég volt! (*Tuszkolja kifelé az öreget*)

Maradjon a szobájában!

VIEJO Inkább a feleségedet zárd be, te agyalágyult! (*Don Lazaro kivezeti az öreget*)

GYUSZI *Drága Maria! Ide nézz! Mit vettem a kutyának! (A szekrényhez megy, finom bársonydobozból tíz méteres aranyozott láncot vesz elő, kicsurgatja, az mint egy zörgő kigyó a földre gördül) Nincs időm sétáltatni. Kézimunka. (Emeli, mutatja) Szép?*

DONA LAZARO Julio, te rendes gyerek vagy. Minden-re gondolsz.

GYUSZI Örömet akarok. Szabadságot, önfeledtséget. Maria annyira szereti a kutyát, de nincs ideje sétáltatni. A berendezkedés, a fodrász, a manikűr... A papa majd sétáltatja.

MARI Nagyon drága lehetett, drága Julio ...

GYUSZI Azt akarom, hogy boldog légy. Hogy tudják, ez a mi kutyánk... .

MARI (szégyenlősen) Magyar kutya

DONA LAZARO Így szabadon, tud mozogni, mégse vész el

GYUSZI Várj... Így a kezedre erősítem ... A másik végét ide... (A magáéra is rácsatolja) Menj csak el,

na ... menj el, messzire...

Mari elmegy, boldogan járnak a láncban, nagy nevetve

MARI Panna néni ! Most ne legyenek boldog?

DON LAZARO (kintről torkaszakadtából beordít) Tüzet!

DONA LAZARO (fölvész egy óriási gázöngyújtót) Viszek neki tüzet ... (Csattogtatja) Hátha meggyullad... (Kimegy)

MARI Jaj, Julio... (Nyakába csimpaszkodik) Te nem vagy velem meglegedve...

Gyuszi telefonálna, lerázná

Azt mondtad a múltkor, hogy szűz voltam. Azzal vádolsz.

GYUSZI Dehogyan gondolok ilyet! Engedj, na... Nem voltál ilyen elmaradott.

MARI Tudod, hogy nőttem fel... Magyarországon kicsit nehezebb volt ...

Gyuszi tárcsázni akar

Mindig félek, hogy rossz ,a technikám ... (Huzakodna) Talán nem gyakoroltam eleget... Elmaradottak voltunk, annyi mindent összebeszéltek, hogy vigyázzunk. Nem mertem annyira...

GYUSZI Az a fő, hogy itt megnyugodtál. Na... (Tárcsázna)

MARI A tabletták is olyan bizonytalanok voltak, összevissza kapkodtuk őket... Szép ez a ruha? Türkiz lesz a, mellkivágása... meg itt az ágyéknál. Ki-tömjem? Itt gyártanak olyan kis Vénusz-párnát ...

(Csókolja, Gyuszi leválna)

GYUSZI Ne tömd ki ... Jó ez így is.

DON LAZARO (Dona Lazaróval jönnek be) Gyerekek . . . Ja, bocsánat. — Ezek csókolóznak. (Pöfékel)

DONA LAZARO Szegénykéim.

(Mariék szétválnak)

DON LAZARO Szép idő van... Szabadok lehetek. Itt megvan a szabadság. De sétálni nem lehet. Legfeljebb a körüton.

DONA LAZARO Ők is tudják, Mateo.

DON LAZARO Na, csak hogy vigyázzanak. Ha belőnek az ablakon, oltsátok el a villanyt! (Kimegy, Dona Lazaro utána)

DONA LAZARO Mateo, várjon meg! Hát sose tudunk együtt menni?

Gyuszi iratokat vesz elő, Mari az összetört cserepeket szedegeti, ide-oda mennek kezükön az aranyozott láncal. Ha megfeszül köztük a lánc, egymásra mosolyog-nak, hol az egyikük enged, hol a másikuk. Hosszú játék

GYUSZI Maria! Nekem még be kell ugranom Alfonzini úrhoz!

MARI Ugorj, édesem!

GYUSZI Eressz, édesem!

MARI Menj, drágám!

Gyuszi visszarándul

GYUSZI Ja, a lánc! (A bársonyokhoz megy, Mari utánnaenged. Hozza a kulcsot, nyitná)

MARI Bele ne törd.

GYUSZI Dehogyan töröm. De látod, nem nyílik.

MARI (édesdeden beszél) Türelmesen.

GYUSZI Hát úgy csinálom.

MARI Próbáld mélyebbre.

GYUSZI Hát már nem megy tovább.

MARI Add ide. Ne ügyetlenkedj.

GYUSZI (odaadja a kulcsot) Én ügyetlenkedek? MARI Na, Várj. Egy kattánás — és 'kész vagyunk. GYUSZI Csináld már.

MARI Ne siettess.

GYUSZI El fogok késni.

MARI Sose késtél el.

GYUSZI Tartsd egy kicsit balra.

MARI Én tartsam? Fogd meg.

GYUSZI (megfogja Mari karját) Csavard.

MARI Csavarom. Mindjárt. Egy kattánás várj.

GYUSZI Meddig várjak?

MARI Nem rossz ez a kulcs'?

GYUSZI A bolti nőnek egész jól működött.

MARI Talán valami trükkje van.

GYUSZI Ó csak egyszerűen betette.

MARI Nem is forgatta?

GYUSZI Forgatta, de csak egyszer.

MARI És szétpattant?

GYUSZI Rögtön szétpattant.

MARI Nem pattan szét.

GYUSZI Szét kell pattannia.

MARI Talán egy másik kulcsot használt.

GYUSZI Dehogyan. Az enyémet használta.

MARI Nem lehet jobban feszíteni.

GYUSZI Akkor próbáld az enyémet. (Tartja a csukló-ját) Óvatosan.

MARI Hát úgy csinálom, Már vizes a tenyerem.

GYUSZI Ne izgulj. Nem lesz baj. Hirtelen csináld.

MARI Meg se mozdul.

GYUSZI Beragadt?

MARI Ki se jön.

GYUSZI Beletörted!

MARI Alig szorítottam!

GYUSZI Mert annyira erőltetted! Beletört! Hogy mért adtam a kezedbe!

MARI Tudtam, hogy én leszek a hibás.

GYUSZI Ilyen hülyét ! Hát beletörted ! Most. mit csinálnunk? Don Lazaro! Panna néni!

VIEJO (bejön) Magyarország nem volt, hanem lesz!

(Kimegy)

GYUSZI A fene egye meg! Don Lazaro! Halló!

Három, égszínkéék overallba öltözött munkás állít be

OVERALLOS Meghoytuk a garnitúrát.

GYUSZI (jelzi Marinak, hogy nem kell szólni a bajról)

Igen... Kérem, ezt a kanapét kell kicserélni ... és a puffokat.

OVERALLOS Rendben.

Némán, flegmán int a társának, behozzák a fekete garnitúrát. Gyuszi telefonoz

GYUSZI Halló! Halló! Alfonzini urat keresem! (Háttal áll)

MARI (Overalloshoz) És a kanapé?

OVERALLOS (int, hozzák, a támlája takar) Itt van Megfelel?

MARI (kezevel próbálgatja a rugózatot) Lehet ezen...

OVERALLOS Jó játéka van.

MARI K i kellene, próbálni.

OVERALLOS Tessék kipróbálni.

MARI Mit fizetek?

OVERALLOS (kényelmesen előveszi a számlát, böngész. A másik kettő az ajtóban áll, illedelmes egyformasággal, mint a lakájok) Százötven dollár.

MARI Julio, adj egy kis pénzt.
GYUSZI Itt van a felső zsebemben, édesem, a tárca. MARI (Overalloshoz) Engem meg szoktak erőszakolni, OVERALLOS Signora ... Itt szabadság van.
MARI Na és? Akkor nem lehet?
OVERALLOS Még két helyre kell mennünk.
MARI Iktassa be.
OVERALLOS Mi csak szerelemből szoktuk.
MARI Hát szeressen. Nem szeret?
OVERALLOS Még nem tudom, signora.
MARI (leveszi a felsőrészt, kombinéban áll) Bekölnizzem magam?
OVERALLOS Talán nem ártana.
MARI (a szépítkezőasztalhoz megy, Gyuszi utánaenged, hogy elérje az üveget. Befújja a felsőtestét) Szereti a Givenchit? (Jön vissza)
OVERALLOS Nina Riccijé nincsen?
MARI Az is van. (Visszamegy, újra fúj, aztán jön) Na. Most jó?
OVERALLOS (díszkreten Mari vállára csókol) Kicsit sokat tett rá.
MARI Lekenjem a rúzszt?
OVERALLOS Jobb lenne, mert a feleségem megérzi. MARI Julio, add ide a zsebkendődöt egy percre.

Gyuszi kiveszi a felső zsebéből, Marinak nyújtja

GYUSZI Itt van, édesem. (Overalloshoz) Kedves, hogy elintézi. (Megtapintja az overallt) Ilyen anyag kéne a ruhádhoz.
OVERALLOS Itthagyhatom, signor.
GYUSZI Itthagyná? Kedves. A feleségem ebből akar egy kis betétet a kivágásba. (Visszamegy a telefonnal)
OVERALLOS Levenném a bakancsomat.
MARI Minek?
OVERALLOS Összepszkitom a kanapét.
MARI Akkor vegye le.

Overallos leül, kényelmesen leveszi a bakancsot, a két 'másik bútoros elegánsan fejet hajt és kimegy

OVERALLOS Hát, ha maga is úgy akarja... (A kanapé mögé megy, kibújik az overallból, a szőnyegre fekteti) Akkor ezt a ruhát itthagynom.
MARI (a kanapé mögött) A szoknyát is levegyem?
OVERALLOS Ahogy gondolja, signora.
MARI (átöleli a férfit) Fogj át! Szeress! Mindent el akarok felejteni!

A férfi megcsókolja

A számat csókold, ne az arcomat, te mamlasz!
OVERALLOS (ásit) Sajnos, éjszaka is szolgálatban voltam. Na.
MARI Nézd meg a mellemet. — Na?
OVERALLOS Körte. Körteére hasonlít.
MARI Az baj?
OVERALLOS Dehogy baj. Csak mondom. A legtöbb nőnek almamelle van.
MARI Csókold meg.

A férfi megcsókolja

Ne harapd, csak csókold, te marha!
OVERALLOS Harapni szoktam. Itt mi általában harapni szoktuk.
MARI Nem bánom. Csak ne nagyon erősen. Fogj már magadhoz! Elalszol?
OVERALLOS Nem. Csak arra gondolok, miben megyek el, ha az overallomat itthagynom?
VIEJO (bejön) Ki kell fürni a gázcsövet! Nem jön a gáz. Azt hiszitek, én vak vagyok?
OVERALLOS Ki ez?
MARI Senki.

Viejo kimegy

Gyere ... Majd adok egy nadrágot. Julióknak rengeteg nadrágja van... (Zaklatott) Kicsim ... gyönyörűm . . Hol vagy? Csókolj, igen... A szememet ne csókold, hát nem látok, te idióta!

OVERALLOS Ezt a szemölcsöt nem kéne levetetni a nyakáról, signora?
MARI Most ne a szemölccsel foglalkozzál! Mindent el akarok felejteni! El vagyok veszve ... Bolyongok valami ködben, és nem találok haza! Ments meg! Na! Mire vársz?
OVERALLOS Húha, signora! Mennem kell! Ez a két gazember elvitte a slusszkulcsot! Engem kirúgnak az állásomból!
MARI Hát nem tetszem, te állat?
OVERALLOS Nem arról van szó, signora ... Hol az a nadrág? (A szekrényhez fut, fölránt egy nadrágot, beleugrik a bakancsába, megy) Elnézést... (Gyuszi-hoz megy, kiveszi a belső zsebéből a tárcát, a pénzt, Gyuszi bólogat, hogy rendben, a férfi visszateszi a tárcát, köszön siet) A feleségem kozmetikus ... (Íng-zsebéből névjegyet vesz elő, Marinak adja) az majd leveszi magának ezt, a kis szemölcsöt!
MARI Mikor jössz? Legalább azt mondd meg, mikor jössz?
OVERALLOS A jövő hónapban talán ráérek... Úgy tudom, sztrájkolni fogunk. (Kimegy)
MARI (zokogva ül a kanapén) Te . . . te ... Julio . . . GYUSZI Ne sirj, édesem... Olyan fontos tárgyalásom van! Nem hallok semmit!

MARI Levetessem ezt a kis szemölcsöt?
GYUSZI Le, le ... Haló! Nem oda mondom! Édes... Alfonzini úr! Most leemel a részvényeimet! Édesem, hát tönkre akarsz tenni?

MARI Ez a barom nem csinált semmit!
GYUSZI A pénzt azért elvitte. (Leteszi a kagylót) MARI Csak a feleségének akart üzletet.
GYUSZI (mellé ül) Mind ilyen gazember. Szabadon garázdálkodnak, csak a pénz, a pénz... Na, ne izgasd magad. (Átöleli Marit)
VIEJO (bejön) Mit ordítottok mindig? Már aludni sem tudok. Mit nyüzsögtök mindig? Miben hisztek? Azt hiszitek, én vak vagyok? Azért jöttem el Magyarországról, mert láttam!

GYUSZI Jól van, papi. (Kimerülten ülnek)
VIEJO (kinn ugat a kutya) Ez a kutya is megőrjít. A kutya fontosabb, mint az ember! (Kimegy) Így kar-nak élni!
GYUSZI (megsimogatja Mari arcát) Vedd föl a ruhádat, édes...

MARI Hozd ide, drágám... (Gyuszi hozza, Mari bele-bújik).
GYUSZI (fölemeli az overallt) Ilyen színű dressz kéne a Haladásnak, nem? Megveszem az anyagot, hazaküldöm. Ebben talán győzni fognak ...

Két fekete ruhás ember állít be

DETEKTÍV Bocsánat ... Nem zavarunk?
GYUSZI Nem, nem. Csak siessenek.
DETEKTÍV Házkutatást tartanánk.
GYUSZI Természetes. (Siet, kitarja a szekrényeket, a fiókokat kihúzatja)
SEGÉD (körül se néz) Nincs semmi.
DETEKTÍV (élénken követi a szaladgáló háziakat) Annyira unom ezt a munkát, hogy el sem tudom mondani maguknak. Nyolc éve vagyok a Biztonsági Szolgálatnál. Azelőtt benzinkutas voltam, csak lebuktattak. Pedig sokkal többet kerestem. (Ujjaiával mutatja)
GYUSZI Maria ... Ott van egy ötvendolláros a kisfiókban...
MARI (nyújtja) Csak százas van.
SEGÉD Az is jó lesz. (Elteszi)
DETEKTÍV Nem volna egy kis marihuanájuk?
GYUSZI Maria! Adj az úrnak!

Mari nyújtja, Segéd elveszi, rágyújt

SEGÉD Nem rossz. Köszönöm.

Mari az öltözőasztalnál szedi a szemöldökét

MARI Aú! Tényleg el kellene mennem a kozmetikus-hoz! Egy bozont a szemöldököm!
SEGÉD Majd én kiszedem! Két évig dolgoztam a maszkosztályon!

reket ütök a felvonuláson! Most azt mondd meg, kit üssenek? Minket? Valakit ütni kell, nem?
GYUSZI De, Don Fischero, ütni kell.
DON FISCHERO Azt hiszik, föl szabadultak. Sose szabadulnak föl. Feketék. Jobb, mintha minket ütnek, nem?
GYUSZI De, jobb, Don Fischero.
DON FISCHERO Nézd! Egy gyereket feszítenek kereszt-fára... Lehet, hogy csak játék... Így nem folyik a rendes vér! Vagy csinált valamit. Ingyen nem feszítenek föl senkit. Ingyen még Jézus Krisztust sem feszítették föl... Szegény gyerek... Látni sem bírom...
MARI Ne nézze, Emerico bácsi.
DON FISCHERO Ne nézzem, ne nézzem. Csak tudnom kell, mi van a világban! — Biztos csak statisza. — A feleségem tizenöt dollárért statisztál naponta. És miket csinálnak vele! Talán haza is vágják. De tizenöt dollár is pénz. Mit gondolsz, Maria, hazavágják?
MARI Talán csak megnyomogatják.
DON FISCHERO Néha sajnálom. De kell a pénz. Új kocsi kellett vennem. Nem hiszem, hogy megerősököljék a filmen. De el kell játszania. Sajnos, nagyon élethű... a mozgása.

Szomorúan leül, Don Fusero jön be

DON FUSERO Dona Lazaro itthon van? Jó napot kívánok.
MARI Panna néni kerti ollója!
GYUSZI Talán el tudja vágni ezt a láncot?
DON FUSERO Milyen láncot? (Odamegy) Ja, ezt? Ehhez vasfűrész kell.
DON FISCHERO Vagy lézer.
DON FUSERO Lézert nem adnak idegennek a kezébe. (Televízióra) Magyarországi! Ezek akarnak győzni? Ez az MTK. Fonnyadt értelmiségek.
DON FISCHERO Mi baja az értelmiséggel?
DON FUSERO Nyápicok. Elvesztették a bajnokságot. Tudja, mennyit tettem föl rájuk? Tudhattam volna. DON FISCHERO A munkásokban talán több a lelkesedés?
DON FUSERO Nem lelkesedés kell, az francot ér. Hit! — De ki hisz ma? Én igazán hihetnék. Munkás vagyok. Munkásnak jöttem, ez az életformám. Fölvonulok. Múlt vasárnap is fölvonultam valamiért... Mi volt múlt vasárnap? A faiparban, Julio, te tudod... GYUSZI Két munkást bebörtönöztek.
DON FUSERO Eszembe jutott volna, ha nem mondom. Fölvonultam ellenük.
GYUSZI Nem értük kellett fölvonulni?
DON FUSERO Én már nem tudom... Pénzért vonultunk föl. Pénz nélkül meg se mozdulok. Otthon nektek mozdul valaki pénz nélkül?
GYUSZI Otthon? A társadalmat képviselik...
DON FUSERO Társadalmat? Melyiket?
MARI A magyar társadalmat.
DON FUSERO Ja, az lehet. Itt nincs ilyen. Mi nemzetköziek vagyunk. Mi benne vagyunk az ötödik Internacionáléban.
DON FISCHERO Nem a hatodikban?
DON FUSERO Ja, az lehet. A hatodikban.
MARI Miben?
DON FUSERO Jaj, kislányom... Összefogás. Mi, munkások, nem hagyhatjuk magunkra egymást —
Mi
megnyertük a háborút. Vagy elvesztettük? ⁿ már nem emlékszem pontosan. De össze kell 'fogni.
MARI Kivel?
DON FUSERO Ilyeneket kérdezel... Nekem van órabérem. Én egész jól élek itt. Én egy nemzetközi vagyok... Én meg akarom nyerni a bajnokságot.
GYUSZI Hát nyerje.
DON FUSERO Te csak két éve vagy kint, nem tudod, mi nekünk a bajnokság — lelkileg. Nemzetközileg. Én az MTK-ra tettem, de ezeket lepenézték. Lefeküdtek. Egy munkás nem fekszik le annyira. Munkásokra kellett volna tennem. (Nézi a tévét) Árulók! A munkások legalább a szakszervezetbe tartoznak!
DON FISCHERO Mi minden héten leadunk a csapatnak harminc centet. Most szorozza be... Itt a számológépem... Hány értelmiségi fizet harminc centet?

Kétmillióval szorozzon harmincat -- vonjon le belőle ötvenezret — akik fasiszták.
DON FUSERO (rémműlten nézi a számológép villogását) Mért vonjam le? Azok nem emberek? Mi a fasisztákat beszámítjuk a szakszervezetbe. Legalább az értelmiség ellen vannak.
DON FISCHERO Hova jutunk így? Gyilkolnak, nem. Julio?
GYUSZI De, gyilkolnak, Don Fischero.
DON FUSERO Az lehet, hogy gyilkolnak, de amikor fizetni kell a tagdíjat, fizetik. És ez a fontos. Gyilkolnak. Ki nem gyilkol ma?
DON FISCHERO Akkor mért drukkol értelmiségi csapatnak?
DON FUSERO Árulók! És ha mi összefogunk? Mi is összefoghatunk? Nátatok odahaza (Gyuszihoz) nem fognak össze a munkások?
GYUSZI De. Összefognak.
DON FUSERO Na! Mi lesz, ha mi egyszer összefogunk? Szakszervezetileg!
DON FISCHERO Ember! Hát a pénz nincs a kezükben!
DON FUSERO Győzni akarok! Érti? Nem érdekel a kategória. Győzni akarok! Győzni fogok!
DON FISCHERO Ez megőrült, nem? Eladja magát, aztán győzni akar. Ez egy marha.

Don Gonda és a felesége jönnek be

DON GONDA Don Lazaro! Don Lazaro! Maria! Nin-csenek itthon?
MARI Elmentek a vikáriushoz, hogy elintézzék az esküvőt.
DONA GONDA Te, ezek még mindig nem esküdtek össze.
DON GONDA Mért esküdjének össze? Hátha nem is akarnak hallani egymásról. Mi például mért esküdtünk össze?
DONA GONDA Nem tudom. Talán, hogy legyen pénz.
DON GONDA Hát nekem pénz kell! Most viszem be a reformtervezetet, ezért rengeteg pénzt kapok! DON FUSERO Győzni akarok!
DON FISCHERO (Don Gondának Don Fuseróról) Ez a munkáscsapatnak akar drukkolni.
DON GONDA De uram, a munkások elvesztik a mecsetet! Nincs pénzük.
DON FUSERO Elvesztik? Akkor kinek drukkoljak? DON FISCHERO Látja, ezzel jön. Mindig akadékoskodik. Hagyja magát megvesztegetni, akkor nem kell gondolkodnia.
DON FUSERO Én nem hagyom? Hagyom én, de kitől? DON GONDA Csak a Fradiban van a jövő!
DON FISCHERO Ne röhögtesse ki magát! Honnan len-ne pénzük?
DON GONDA Most viszem be a reformtervezetet! Ebből rengeteg pénz lesz!
DONA GONDA Az igazságnak itt nyoma sincs... Én nem azért élek itt, mert boldog vagyok. Ezt tisztázzuk, Cornelio. Valamit csinálni kell. Új módszer kell az ifjúságnak. Szabadon akarnak élni, szabadon akarnak gondolkodni. (Rágyújt egy marihuanás cigarettára) Mi elfaragtuk az életünket. Ők is elfaragják az életüket?
DON GONDA (megsimogatja Mari fejét) Dehogy faragják el. Ki mondta, hogy elfaragják?
DON FISCHERO Itt boldogok lesznek. Nem fogják elfaragni az életüket.
DON FUSERO Mért faragnak el?
DONA GONDA Maga! Maga azt se tudja, kinek drukkoljon! -- Mi elvesztettük az eszméinket.
DON GONDA Dehogy vesztettük el! Itt viszem... (Fölmutatja a paksamétáját)
DON FISCHERO Mért vesztettük volna el? Van ez ^{ra} találmányom... Argo-Hungaro Brandy. Ezért nagyon sok pénzt fognak adni.
DON FUSERO (Dona Gondának) Rám mondja ezt? Aki tüntetek? Fölvonulok? Még pénzt is adnak érte.
DONA GONDA Eszme, ember!
DON FUSERO Csak nem azt akarja, hogy dolgozzam? Én munkanélküli segélyből élek! Igaz, hogy így nem dolgozhatok, de többet keresek. Ezzel is lázadok.

DONA GONDA De mi ellen, ember?
DON FUSERO Mi ellen, mi ellen ... Mi ellen kéne lázadnom?
DON GONDA (*Don Fuseróhoz*) Támogatja a reformtervezetemet?
DON FUSERO (*Don Fischeróhoz*) Támogatja a munkanélkülieket?
DON FISCHERO (*Don Gondához*) Támogatja a találmányomat?
DON FUSERO (*Don Gondához*) Én támogatom a reformtervezetét. Mi az a reform?
DON GONDA Ez teljesen új reform. Hogy nem szabad mindig reformálni — ez az új reform. Hogy legyen minden a régi.
DONA GONDA Hallja? Maradjon minden a régi — ez az új reform. Szép.
DON GONDA Ne hallgasson rá. Megölnek az új módszerekkel! Mindennap új módszer. (*Mariékra*) Persze, hogy nincs, miben hinnük! Ugye, Julio, nincs miben hinnetek?
GYUSZI Don Gonda ... mi szeretnénk kiszabadulni! (*Fölmutatja a kezét*)
DONA GONDA Gyávák, hagyj el.
DON GONDA Nem, drágám, nem gyávák, csak már nincs termótalajuk. Annyi magot vetettek bele. Ki-égett a termótalaj. (*Don Fuseróhoz*) Nem?
DON FUSERO (*foglalma sincs*) Elképzelhető.
DON GONDA Na. Minden héten nem lehet új eszméjük. Hittek a pártban, aztán elhurcolták az apjukat. Kiábrándultak. Hittek a demokráciában, aztán csak üzemi lett. Hittek az egyházban, aztán össze se adja őket. Hittek a házasságban, aztán nem is házások. (*Röhög*)
DONA GONDA Röhögsz, röhögsz, te fajankó. Hát mi vesszük el a hitüket! Nap mint nap! Mint katolikusok, mint kommunisták, mint demokraták! Te láng-és! Szabadság kell nekik! Ki felel értük?
GYUSZI (*idétlenül fölkiált*) Vágják már el ezt a láncot!
DON FUSERO Mindjárt, fiacskám. Majd szerzünk egy fűrészt. Most beszélgetünk.
DON GONDA (*a feleségéről Don Fuserónak*) Elkábították a szociáldemokraták.
DON FUSERO A munkáspárt?
DON GONDA Dehogy. A munkapárt.
DON FUSERO Ja, az külön van? Nem is tudtam.
DON GONDA Magának magyarázzam? Nálunk huszonnégy párt van. Mindenki tudja, hova ne szavazzon. Ez a szabadság! (*Feleségére legyint*) A munkáspárt, a munkapárt, a munkanélküliek pártja, a munkavállalók pártja, a munkaadók pártja, a munkaátalakító párt, a munka szervezeti pártja, a munkaszerűtek pártja, a munkanyugdíj pártja, a munka vallási pártja, az ateista munkások pártja, a demokrata munka-párt, a munka demokrata pártja, a munkások illegális pártja, a kötött bérfizetésűek pártja, a szabad munkások pártszervezete, az alkalmazott munkások pártja, a munkások evangélikus szervezete, a mesztic munkások szervezete, a katolikus munkások pártja, a pártmunkások katolikus szervezete, a szervezetek katolikus munkaszervezetének munkaszervezett munkások által támogatott szervezetlen katolikusok munkásainak szervezett pártmunkaszervezete munkaszervezeti pártjának és katolikus, szervezetek alól kieső nem katolikus szervezetek munkapártja katolikus tagozata nem szervezett munkapártjának a 'szervezete által szervezett munkások pártszervezete ...
DON FUSERO Én erre szavazok.
DON GONDA Lehet. Nehogy azt higgye, hogy nem lehet! Itt szabadság van. Itt ... (*Mariékra*) lesz eszméjük, hazájuk.
DON FISCHERO (*Don Gondának*) És maga hova csatlakozik?
DONA GONDA Nyugodjon meg, ő oda csatlakozik, ahol a pénz van.
DON GONDA Miért? Ki nem oda csatlakozik, ahol a pénz van? Ezzel jön! Nekem nincs állásom, hat éve kifizetőként dolgozom egy hentesüzletben mint pedagógus. Félmarhákat kell cipelnem. Fáradt vagyok.
DON FISCHERO Nekem mondja? Munka után indiánokat tanítok honismeretre a Sakál-negyedben. Kü-

lönórában. Nem is tudom, éltek-e itt azelőtt indiánok?

Don Menezi robban be, kezében tomahawk-szerű balta,

DON MENEZI Gyerekek! Győzött a Haladás! Nem hallgatótok? Most mondta be a tévé.

DON FUSERO Nem figyeltünk.

DON MENEZI Ilyen nincs! Végre! Valaki küldött ne-kik háromezer dollárt — már a hírére is rákapcsoltak!

GYUSZI Én küldtem nekik.

DON MENEZI Te? Drága vagy! (*Megcsókolja a fejét*)

Ezt (*fölmutatja a baltát*) kaptam egy régésztől, szent vittem neki a pincébe. És hoztam egy sonkát, borralvalónak kaptam egy farmertől. Nem lesz esküvő?

GYUSZI Vágja el ezt a láncot, Don Menezi!

DON MENEZI Mi az? Ti itt rabságban vagytok? (*Megvizsgálja a balta életét*). Azt mondták, ez a vasat is elvágja. Na, mutasd. (*ti a csuklójuk mentén a láncot*)

MARI Esteban bácsi! Vigyázzon! Ne a kezemre!

DON MENEZI (üt) Dehogy ... ütök... a kezetre... A fene egye meg... Nem... lehet... ezt... a láncot elválni? Mi a fenéből... van?

GYUSZI Aranyból.

DON MENEZI Akkor is... le kell... válnia...

DONA GONDA Az igazságnak itt nyoma sincs... Én nem azért élek itt, mert boldog vagyok. Ezt tisztázzuk.

DON FUSERO Akkor most a Haladás mellé álljak?

DONA GONDA Maga mindegy hogy hova áll... Inkább azt a sonkát hozzák be.

DON MENEZI Igaza van... (*Eldobja a baltát*) Megyek is ...

DONA GONDA (*révetegen*) Már elfelejtettem a Trianont... Apám mindig azt mondta, lányom, a Trianont ne felejtsd el... Tudom, hogy valami fontosat jelent, pedig tudom... Talán, hogy ezzel lett híresebb az ország?

DON MENEZI Az melyik csapat?

DONA GONDA (*kábultan*) Valahogy így... a kezével mutatta az országot... (*Két tenyér között formáz*) dédelgette... mint egy babát... (*Furcsán nevet*) Mint egy finom kis testet... Én pedig emlékszem... Csak nem jut az eszembe... Isten, áldd meg a magyart... Vagy áldja meg a magyart? Nem emlékszem... Nem emlékszem, hogy tegezte-e az istent, vagy csak egy általános óhajt fejezte-e ki? Azt hiszem, apám nem tegezte az istent... (*Kuncog*) Nem merete... De mindegy is. Valamikor magyarra tanítottam egy argentin kislányt... Csokonaival akart foglalkozni... Vagy Cholnokival? Azt hiszem, az írta ezt az imádságot ... Valami félszemű katolikus pap volt... Vagy sekrestyés? Már nem tudom. Mindenesetre... valami szolga volt, talán templomszolga ... Igaz ... Magyar-országon mindenki szolga volt ... De hogy fél szemére vak volt... abban biztos vagyok ...

VIEJO (*bejön*) Azt hiszitek, vak vagyok? A kutya meg-ette a sonkát.

DON MENEZI Az lehetetlen! (*Dona Gondarak*) Én szervezett sztrájkoló vagyok! Ellenállok a mezőgazdaságban! Engem ezért fizetnek!

DON FISCHERO Támogatja a találmányomat? Argá-Flungaro Brandy! Alig van benne méreg!

DON GONDA Az én reformtervezetemet támogassa! Hogy nem kell reform!

DON FUSERO Akkor maga nem áll messze a munkanélküliektől?

DON MENEZI Nem állok messze? Én? A szervezett mezőgazdasági munkás? Én állásban vagyok egy farmernél — csak négy éve sztrájkolok! Be van jegyezve a személyigazolványomba: sztrájk. Ez a foglalkozásom! Nekem minden héten jelentkezni kell a munkaadómánál, hogy sztrájkolok-e? Ez csökkentti az adóját! Nem vagyok munkanélküli! Szervezett sztrájkoló vagyok! VIEJO (*jölemedi a baltát*) Agyonverjem?

Gyuszi legyint, az öreg kimegy

DONA GONDA Mit akart apám a Trianonnal? Don

Lazaróék jönnek be

DON LAZARO Megjöttünk. Jaj. Fulladok. Azt hiszem, meg fogok halni. De elintézttem az egyházi esküvőt! Julio! Maria! Egy óra, múlva jön a vikárius! Készüljetek!

DONA LAZARO Most boldogok lesztek.

EGYÜTT Éljen!

Mari és Gyuszi nyújtják összeláncolt kezüket

DON LAZARO Hol a kulcs? A másik kulcs, Panna? Julio neked adta !

Dona Lazaro keresgél a retiküljében, mindenféle kacatok hullanak ki, aztán hanyagul odadobja a kulcsot a férjének. Don Lazaro kikulcsolja a fiatalokat, fölugranak, lelkendeznek

MARI Julio!

GYUSZI Maria!

MARI Összeházasodunk!

GYUSZI Csak fodrászhoz kéne menned ! Nem baj, jól vagy így is!

EGYÜTT Éljen!

Italokért szaladnak, pezsgőt bontanak. Lelkesen rohangálnak. Lemezt tesznek fel — vad szám. Julio a telefonhoz szaladgál, a többiek táncolnak. Dona Lazaro betáncol az emberek elé, kikacérkodja őket ügyefogyott-ságukból, végül Don Fuserót táncolja körül, majd meg-⁴¹¹előtte

DONA LAZARO Béla ! Nem emlékszel? Rábafüzes!

DON FUSERO Én Baranyában születtem.

DONA LAZARO De . . . ott voltál a faluban. A cséplő-gépnél!

DON FUSERO Sose dolgoztam cséplőgépen ... (Gyámol-talanul felelget)

DONA LAZARO Szel-ettél! El akartál venni! Harminc évvel ezelőtt! Béla!

DON FUSERO Talán... összetéveszt valakivel ...

Zene — a többiek megállnak

DONA LAZARO Mit néztek? Menyasszony voltam — Magyarországon! (Marira) Mint te! (Don Fuseróhoz) Szövetkeztünk! Emlékszel? A Rába partján! A hidon álltunk! Még ilyen nyakkendőm is volt, Béla! (Föl-kapja a kendőt)

DON FUSERO Én nem voltam benn az úttörőmozgalomban ... Cipóm se volt.

DONA LAZARO Béla ! Nézz rám! Nem ismered meg? Megfogadtuk, hogy megforgatjuk a világot! Énekelünk. A tornatanár vezényelt!

DON FUSERO Ne haragudjon, én... nem jártam az énekkarba ...

DONA LAZARO Béla ! Emberek ! Magyar menyasszony voltam! Ott folyt a Rába a lábunk alatt! Zöld, selymes, víz! Kukoricát loptunk ...este a tűznél, a parázson megsütöttük ! (Mutatja) Arra ment le a nap ! Béla! Megesküdtél! Elfeleltük, én is elfeledtem, nem szégyen ! Hittünk, Béla!

DON FUSERO Miben?

DONA LAZARO A Rába kiöntött az országútra ! Meztláb jártunk a vízben, Béla! Az árokpárt! Istenem! Fenyőszag jött a domb felől... Ahogy ledőlünk .. . Tele lett a fenekem fenyőtűvel ...

DON LAZARO Most meg gazdag vagy. Mit akarsz? Gyere szépen... A vikáriusnál rengeteg konyakot ivott. Pocsék volt. Valami Argo-Hungaro Brandy . . . Ne haragudjaok... (Kivezetné, az asszony ellenkezik, a férje kedvesen tereli) Rendbe kell jönnöd, le-dölsz, mindjárt jön a pap ...

Dona Lazaro az úttörőnyakkendővel térfásan vissza-integet, kimennek

MARI Boldog vagyok, Julio ! Összeházasodunk! Igazad volt! Hazataláltam!

GYUSZI Itt a mi hazánk, látod, Maria! Fölvívom az anyámat! Ja, az meghalt Beszélni akarok valakivel otthonról ! De nem voltam elsősáldozó!

DON MENEZI Ne ezen izgasd magad. Én még bérmálkoztam is, a feleségem nagykilencedet is tartott --aztán mégse lettünk boldogok.

DONA GONDA Maguk! Mert nem hittek semmiben! Még az ostyában se hittek, még a harangzúgásban sem!

DON LAZARO (visszajön) Most ne ezen vitatkozzunk: Örüljünk az ünnepnek!

DON FISCHERO Barátaim ... Drága barátaim... Itt áll előttünk az ifjú pár ... Emelem poharam...

Elrendeződnek, ünnepélyesen

DONA GONDA ...a saját brandyjére .. .

DON GONDA Hallgass már! Ne légy ünneprontó!

DON FISCHERO Nehéz korszakban éltek... messziről indultok a boldogság felé, nagy utat kellett eddig megtennetek, nagy akadályokat legyőznötök ... Mi szeretettel figyeltük minden lépésedet. A huszadik század technikai civilizációjában, mikor elgépiesed... elgépiesed ... elgépiesed ...

DON FUSERO (finoman) Elgépiesedik ...

DON FISCHERO Köszönöm. — Az érzelmeknek ebben a zűrzavarában ...

DONA GONDA (halkan) Ami bennünk van .. .

DON GONDA Ne izetlenkedj, Ágota!

DON FISCHERO ...a huszadik századnak ebben a bizonytalanságában ...

DONA GONDA Ami bennünk van ...

DON GONDA Ágota ... ne izetlenkedj ...

DON FISCHERO Az eszméknek abban a devalválódásában...

DONA GONDA Ami bennünk van .. .

DON GONDA Tartsd magad, Ágota!

DON FISCHERO ...tőlünk talán tanulhattatok valami igazi hitet... A mi generációnk, azt hiszem, igazi példát mutatott...

DON FUSERO Ő beszél a hitről, aki a saját brandyjében sem hisz!

DON FISCHERO De, igenis hiszek! Csak kénytelen vagyok alkalmazkodni az itteni körülményekhez... Idegen vagyok!

DON GONDA Mindegy. Élnie kell valamiből.

DON FUSERO Eladja a feleségét statisztának, az se érdekli, ha hazavágják.

DON GONDA Tényleg hazavágják?

DON FISCHERO Hát miből fizessem a kocsireszleteket? Miből, azt mondja meg? Azt is irigyli, ha a feleségemet...

GYUSZI Nem voltam elsősáldozó!

DON MENEZI Nem érdekes. Összeadnak és kész... Nem hinni kell! Nyeregben lenni. Majd elmondasz öt Miatyánkot.

DON FISCHERO (túlkiabálja őket) Tőlünk talán megtanulhattatok a modern létezésnek azt a technikáját...

DONA GONDA Én nem vagyok frigid, hiába néznek rám! Nem mondom, hogy boldogan élek, de frigid nem vagyok ! Ezt azért tisztázzuk !

DON GONDA Ne izetlenkedj, Ágota ... Most ünnepelünk.

DON FUSERO Nem kell a sok duma. Fő az, hogy boldogok.

EGYÜTT Úgy van!

Koccintanak, isznak

DON LAZARO Gyerekek ! Én csak azt kívánom, talál-játok meg az otthonotokat ezen a földön... Itt erősen kell tartani egymást, legyen ez, a ti új hazátok, legyetek olyan boldogok, mint mi voltunk !

EGYÜTT Éljen!

MARI (Gyuszi előtt térdel, két kezével fölnyúl hozzá, rajongással) Julio ! Köszönöm! Igazad volt ! Ne haragudj rám, hogy félttem, elvesztettem a fejemet! Köszönöm, hogy erős voltál ! Még fiatal vagyok ! Meg-

zavarta a fejemet a sok tortúra! Köszönöm, hogy ide vezetted, hogy velem voltál, hogy szabadon érezhettem magam melletted ...
DON LAZARO Gyerekek, ne enyelegjeteK ! KészüljeteK föl ! Mindjárt jön a vikárius!

Kíntről Viejo hangja, élesen VIEJO

Fiam! Gyere ! Máté! Fiam!

Don Lazaro kirohan. Ajtócsapódások. Visszarohan

DON LAZARO Emberek ! Emberek ! Panna... Panna ... fölakasztotta magát!

Viejo hozza be Dona Lazaro testét — az úttörőnyak-kendő a nyakában lóg

VIEJO Haza akarok menni Magyarországra.

DONA GONDA Ez borzalmas.
DON LAZARO Panna, Panna! Hogy tehetted ezt velem? Hogy kértelek, hogy vigyázz!
DON MENEZI Haza akart menni. Nem volt technikája.
MARI Senkiháziak! Gazemberek! Haza akarok menni! Értitek? Haza akarok menni! Azonnal! Gyugyu ! Vigyél haza! Vigyél el innen! *(Zokogva végignyúlik a; földön Gyuszi lábánál) Gyugyu ! Vigyél el innen!*
DON GONDA Megviselte a haláleset. Azért sír. DONA GONDA Te pojáca! Hát ne sírjon?
DON FISCHERO Hazavisszük ... a fenyők alá ... a Rába partjára...
DON FUSERO *(elgondolkozva)* Rátafűzesen nincsenek is fenyők . . .

Mindenki ráfigyel, odafordul, így állnak félbemaradtan, míg lassan lemegy a függöny

Vége

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, 1980 — 8046 — Felelős vezető: Kilián Béla igazgató